

burgu dhe rrethinat e tij

manual për legjislacionin përkatës

Hyrje

Ky libërth dëshiron të jetë një kontribut i vogël për ata që janë në burg, por edhe për ata që punojnë në burg, me qëllim që t'i ndihmojnë të burgosurit për kuptimin e ligjeve italiane e të rregullave që e dispijlojnë jetën brenda burgjeve.

Ndonjëherë koha e qëndrimit në burg mund të ulej, madje heqja e lirisë personale mund të përfundonte, në rast se do të kishte më shumë informacion për çka mund të bëhet brenda e jashtë burgut.

Personat në burg, aq më tepër të huajit, hasin vështirësi në kuptimin e realitetit që i rrethon, shpesh nuk arrijnë t'i ushtrojnë të drejtat e tyre të njohura me ligj. Nuk i njohin mundësitë për studim, formim, punë.

Heqja e lirisë personale nuk duhet të shoqërohet me humbjen e të drejtave të tjera, midis të cilave e drejta për t'u informuar.

Duhet pasur gjithmonë parasysh se trajtimi në burg duhet të jetë gjithnjë në përputhje me humanizmin e të sigurojë respektin e dinjitetit njerëzor, pa diskriminime në bazë të kombësisë, racës, gjinisë, kushteve ekonomike e shoqërore, opinioneve politike e fetare.

Udhëzuesi mund të konsultohet në 6 gjuhë: italisht, shqip, arabisht, frëngjisht, anglisht, spanjisht.

Desi Bruno

garant i personave që i nënshtrohen
masave shtrënguese ose kufizuese të lirisë
personale – Krahina Emilia-Romanja

Rregullat Europiane të Burgjeve

Miratuar nga Komiteti i Ministrave të 46 Shteteve europiane më 11 janar 2006

Parimet bazë

1. Personat, të cilëve u është mohuar liria, duhet të trajtohen me respekt ndaj të drejtave të tyre njerëzore.
2. Personat të cilëve u është mohuar liria, gëzojnë të gjitha të drejtat që nuk u janë hequr në mënyrë të ligjshme me vendimet e dënimit të tyre ose si pasojë e paraburgimit.
3. Kufizimet për personat të cilëve u është mohuar liria ushtrohen në masën minimale të nevojshme dhe në përpjesëtim me objektivat e ligjshme për të cilat ato janë vendosur.
4. Kushtet në burg, që cenojnë të drejtat njerëzore të burgosurit nuk mund të justifikohen nga mungesa e burimeve.
5. Jeta në burg duhet të përafrohet sa më shumë të jetë e mundur me aspektet pozitive të jetës në shoqërinë e lirë.
6. Qëndrimi në burg duhet të menaxhohet në mënyrë që ta lehtësojë ri-integrimin në shoqërinë e lirë të personave të cilëve u është hequr liria.
7. Bashkëpunimi me shërbimet e jashtme sociale dhe aq sa është e mundur pjesëmarrja e shoqërisë civile në jetën e burgjeve duhen inkurajuar sa më shumë që të jetë e mundur.
8. Personeli i burgut zhvillon një mision të rëndësishëm të shërbimit publik dhe marrja në punë, trajnimi e kushtet e punës duhet t'i mundësojnë aplikimin e standardeve të larta në kujdesin ndaj të burgosurve.
9. Të gjitha strukturat e burgjeve duhet të jenë objekt i inspektimeve të rregullta nga ana e qeverisë, gjithashtu

nga ana e një autoriteti të pavarur.

Kushtetuta e Republikës Italiane

Nenet kryesore të referimit

Neni 2

Republika njeh dhe garanton të drejtat e padhunueshme të njeriut, qoftë si individ, qoftë në formacionet shoqërore ku zhvillohet personaliteti i tij, dhe kërkon përmbushjen e detyrave të domosdoshme të solidaritetit politik, ekonomik e shoqëror.

Neni 3

Të gjithë qytetarët kanë dinjitet shoqëror të njëjtë dhe janë të barabartë përballë ligjit, pa dallim gjinie, race, gjuhe, feje, mendimi politik, kushtesh personale e shoqërore. Është detyrë e Republikës të heqë pengesat me karakter ekonomik e shoqëror, të cilat, duke e kufizuar në fakt lirinë dhe barazinë e qytetarëve, pengojnë zhvillimin e plotë të njeriut dhe pjesëmarrjen efektive të të gjithë punonjësve në organizimin politik, ekonomik e shoqëror të vendit.

Neni 24

Të gjithë mund t'i drejtohen gjykatës për mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të tyre të ligjshme. Mbrojtja është e drejtë e padhunueshme në çdo gjendje e shkallë të procedimit. U sigurohen të varfërve, me vendime të posaçme, mjetet për të vepruar e për t'u mbrojtur përballë çdo juridiksioni. Ligji përcakton kushtet e mënyrat për ndreqjen e gabimeve gjyqësore.

Neni 25

Askujt nuk mund t'i ndryshohet gjykatësi i natyrshëm i paracaktuar me ligj. Askush nuk mund të ndëshkohet përveçse në bazë të një ligji që të ketë hyrë në fuqi para veprës së kryer. Askush nuk mund t'u nënshtrohet masave të sigurimit, përveç rasteve të parashikuara me ligj.

Neni 26

Ekstradimi i qytetarit mund të lejohet vetëm kur është parashikuar shprehimisht nga konventat ndërkombëtare. Nuk mund të aplikohet në asnjë rast për vepra penale politike.

Neni 27

Përgjegjësia penale është personale. I pandehuri nuk konsiderohet fajtor deri në dënimin përfundimtar. Dënimet nuk mund të jenë trajtime në kundërshtim me humanizmin dhe duhet të synojnë riedukimin e të dënuarit. Nuk lejohet dënimi me vdekje.

Neni 111

Juridiksioni zbatohet nëpërmjet procesit të drejtë që rregullohet nga ligji. Çdo proces zhvillohet në ballafaqim midis palëve, në kushte barazie, përpara një gjykatësi si palë e tretë dhe e paanshme. Ligji siguron kohëzgjatjen e arsyeshme. Në procesin penal, ligji siguron që personi i akuzuar për një krim të jetë, në kohën më të shkurtër të mundshme, i informuar në mënyrë të rezervuar për natyrën dhe

motivet e akuzës së ngri-tur në ngarkim të tij; të ketë në dispozicion kohë e kushte të nevojshme për të përgatitur mbrojtjen e tij; të ketë mundësinë përpara gjykatësit, që të pyesë vetë ose personat që bëjnë deklaratat për të; të arrijë thirrjen e marrjen në pyetje të persona-ve në mbrojtje të tij, në të njëjtat kushte me ato të akuzës dhe marrjen e çdo lloj mjet prove tjetër në favor të tij; të jetë i asi-tuar nga një përkthyes, në qoftë se nuk e kupton ose nuk e flet gjuhën që përdoret në proces.

Procesi penal rregullohet nga parimi i ballafaqimit në formimin e provës. Fajësia e të pandehurit nuk mund të provohet mbi bazën e deklaratave të bëra nga ai që, me dëshirën e tij, i është shmangur gjithmonë vullnetarisht marrjes në pyetje nga ana e të pandehurit ose të avokatit mbrojtës të tij.

Ligji rregullon rastet në të cilat formimi i provës nuk zhvillohet në ballafaqim me miratimin e të pandehurit ose për pamundësi të vërtetuar me natyrë objektive ose për efekt të sjelljes së paligjshme të provuar.

Të gjitha masat juridiksionale duhet të jenë të motivuara. Kundër vendimeve dhe kundër masave ndaj lirisë personale, që merren nga organet juridiksionale të zakonshme ose speciale, pranohet gjithmonë rekurs në Kasacion (Gjykata e Lartë) për shkelje të ligjit. Mund të bëhet përjashtim nga kjo normë vetëm për vendimet e Gjykatave ushtarake në kohë lufte.

Kundër vendimeve të Këshillit të Shtetit dhe të Gjykatës së llogarive, rekursi në Kasacion pranohet vetëm për motive që i takojnë juridiksionit.

Konventa evropiane për mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut e të lirive themelore -

Firmosur në Romë më 4 nëntor 1950 – Nenet kryesore të referimit

Neni 2 - E drejta për jetën

1. E drejta e çdo njeriu për jetën mbrohet me ligj. Askujt nuk mund t'i merret jeta qëllimisht, me përjashtim kur zbatohet një vendim gjyqësor me vdekje, në rastet kur krimi ndëshkohet nga ligji me këtë dënim.

2. Marrja e jetës nuk konsiderohet e shkaktuar në kundërshtim me këtë nen kur ajo rezulton si pasojë e përdorimit të forcës që bëhet absolutisht e nevojshme:

- për të mbrojtur çdo person nga dhuna e paligjshme;
- për të kryer një arrest të ligjshëm ose për të ndaluar arratisjen e një personi që mbahet i burgosur ligjërisht;
- për të shtypur, në përputhje me ligjin, një trazire ose një kryengritjeje.

Neni 3 - Ndalimi i torturës

Askush nuk mund t'i nënshtrohet torturës, dënimeve ose trajtimeve çnjerëzore ose poshtëruese.

Neni 4 - Ndalimi i skllavërisë dhe i punës së detyruar

1. Askush nuk mund të mbahet në skllavëri ose në robëri.

2. Askush nuk mund të shtrëngohet të kryejë punë me dhunë ose të detyruar.

3. Nuk konsiderohet "punë e kryer me dhunë ose e detyruar" në kuptimin e këtij neni:

- çdo punë që i kërkohet të kryejë zakonisht një personi të ndaluar në kushtet e parashikuara nga neni 5 i kësaj Konvente ose gjatë periudhës së lirim të tij me kusht;
- çdo shërbim i karakterit ushtarak ose, në rastin e

kundërshtarëve të ndërgjegjes në vendet ku kundërshtimi i ndërgjegjes është i njohur me ligj, çdo shërbim tjetër që kryhet në vend të shërbimit ushtarak të detyrueshëm;
c. çdo shërbim që kërkohet në rast krizash, ose fatkeqësish, që kërcënojnë jetën ose mirëqenien e bashkësisë;
d. çdo punë ose shërbim që është pjesë e detyrimeve normale qytetare.

Neni 5 – E drejta për lirinë dhe sigurinë

1. Çdo person ka të drejtën e lirisë dhe të sigurisë. Askujt nuk mund t'i hiqet liria, me përjashtim të rasteve që vijojnë dhe në përputhje me procedurën ligjore:

- a. kur burgoset rregullisht pas një dënimi të dhënë nga një gjykatë kompetente;
- b. kur arrestohet ose burgoset në mënyrë të rregullt për moszbatim të një urdhri të dhënë në përputhje me ligjin, nga një gjykatë, ose për të garantuar ekzekutimin e një detyrimi të parashkruar nga ligji;
- c. kur është arrestuar dhe burgosur për t'u çuar përpara autoritetit gjyqësor kompetent, kur ka arsye të besueshme për të dyshuar që ai ka kryer një vepër penale, ose kur ka motive të bazuara për të menduar se është e nevojshme që t'i ndalohet që të kryejë një vepër penale ose të largohet pas kryerjes së saj;
- d. kur është fjala për heqjen e rregullt të lirisë së një të mituri, e vendosur për mbikëqyrjen e edukimit të tij, ose për heqjen e rregullt të lirisë së tij me qëllim për ta çuar përpara autoritetit kompetent;
- e. kur është fjala për heqjen e rregullt të lirisë së një personi të dyshuar se mund të përhapë një sëmundje ngjitëse, të një të çmenduri, të një të alkoolizuari, të një toksikomani ose të një vagabondi;
- f. kur është fjala për arrestimin ose burgimin e rregullt të

një personi për të ndaluar hyrjen e tij të paligjshme në territor, ose të një personi kundër të cilit është në vijim një procedurë dëbimi ose ekstradimi;

2. Çdo person i arrestuar duhet të informohet, sa më shpejt që të jetë e mundur dhe në një gjuhë që ai e kupton, për arsyet e arrestimit dhe për çdo akuzë të drejtuar kundër tij.
3. Çdo person i arrestuar ose i burgosur, në përputhje me kushtet e parashikuara në paragrafin 1(c) të këtij neni, duhet të çohet sa më shpejt që të jetë e mundur përpara një gjykatësi ose një magjistrati tjetër të autorizuar me ligj që të ushtrojë funksione gjyqësore dhe ka të drejtë të gjykohet brenda një afati të arsyeshëm ose të lirohet gjatë procedurës. Lirimi mund të kushtëzohet me një garanci që të sigurojë paraqitjen e personit të interesuar përpara gjyqit.
4. Çdo person të cilit i është hequr liria me arrestim ose me burgim ka të drejtë të paraqesë ankim përpara një gjykate, me qëllim që kjo të vendosë, brenda një afati të shkurtër, për ligjshmërinë e burgimit të tij dhe të urdhërojë lirim nëse burgimi është i paligjshëm.
5. Çdo person, viktimë arrestimi ose burgimi në shkelje të njëres nga dispozitat e këtij neni, ka të drejtë për dëmshpërblim.

Neni 6 - E drejta për proces të rregullt

1. Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të shqyrtohet drejtësisht, publikisht e brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e krijuar sipas ligjit, e cila do të vendosë qoftë për mosmarrëveshjet mbi të drejtat dhe detyrat e tij me karakter civil, qoftë për bazueshmërinë e çdo akuze të natyrës penale drejtuar kundër tij. Vendimi duhet të jepet publikisht, por prania në

sallën e gjykatës mund t'i ndalohet shtypit dhe publikut gjatë të gjithë procesit ose një pjese të tij, në interes të moralit, të rendit publik ose të sigurimit kombëtar në një shoqëri demokratike, kur e kërkojnë interesat e të miturve ose mbrojtja e jetës private të palëve në gjyq, ose në masën e gjykuar rreptësisht e nevojshme nga gjykata, kur në rrethana të veçanta publiciteti mund të dëmtojë interesat e drejtësisë.

2. Çdo person i akuzuar për një vepër penale prezumohet i pafajshëm, derisa fajësia e tij të provohet ligjërisht.

3. Në veçanti, çdo i akuzuar ka të drejtë që:

- a. të informohet, brenda një afati sa më të shkurtër, në një gjuhë që ai e kupton e në mënyrë të hollësishme, për natyrën dhe për arsyet e akuzës që bëhet kundër tij;
- b. t'i jepet kohë dhe lehtësitë e nevojshme për përgatitjen e mbrojtjes së tij;
- c. të mbrohet vetë, ose të ketë ndihmën e një avokati mbrojtës të zgjedhur prej tij dhe, në qoftë se nuk i ka mjetet për ta shpërblyer mbrojtësin, të mund të ndihmohet falas nga një avokat i caktuar zyrtarisht, kur e kërkojnë interesat e drejtësisë;
- d. të marrë në pyetje, ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të fitojë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes së dëshmitarëve që e shfajësojnë në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës;
- e. të ndihmohet falas nga një përkthyes, në qoftë se nuk e kupton ose nuk e flet gjuhën e përdorur në gjyq.

Neni 7 - Nuk ka dënim pa ligj

1. Askush nuk mund të dënohet për një veprim ose një mosveprim që, në çastin kur është kryer, nuk përbënte vepër penale sipas të drejtës kombëtare ose ndërkombëtare. Po ashtu, nuk mund të jepet një dënim më

i rëndë se ai i zbatueshëm në çastin kur është kryer vepra penale.

2. Ky nen nuk do ta pengojë gjykimin dhe dënimin e një personi fajtor për një veprim ose mosveprim që, në çastin kur është kryer, konsiderohej vepër penale sipas parimeve të përgjithshme të së drejtës të njohura nga kombet e qytetëruara.

Neni 8 - E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare

1. Çdo person ka të drejtë që t'i respektohet jeta e tij private dhe familjare, vendbanimi dhe korrespondenca e tij.

2. Nuk mund të ketë ndërhyrje nga autoriteti publik në ushtrimin e kësaj të drejte, përveçse kur kjo ndërhyrje parashikohet me ligj dhe kur përbën një masë që, në një shoqëri demokratike, është e nevojshme për sigurinë kombëtare, për sigurinë publike, për mirëqenien ekonomike të vendit, për mbrojtjen e rendit ose për parandalimin e veprave penale, për mbrojtjen e shëndetit ose të moralit, ose për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive të tjerëve.

Neni 9 - Liria e mendimit, e ndërgjegjes dhe e fesë

1. Çdo person ka të drejtën e lirisë së mendimit, të ndërgjegjes dhe të fesë; kjo e drejtë përfshin lirinë për të ndryshuar fenë ose bindjet, si edhe lirinë për të shfaqur fenë e vet ose bindjet e veta individualisht ose kolektivisht, publikisht ose privatisht, nëpërmjet kultit, mësimdhënies, praktikave dhe kryerjes së riteve.

2. Liria e shfaqjes së fesë, ose të bindjeve të veta, nuk mund të bëhet objekt i kufizimeve të ndryshme nga ato që parashikohen me ligj e që përbëjnë masat e nevojshme,

në një shoqëri demokratike, për sigurinë publike, për mbrojtjen e rendit, të shëndetit ose të moralit publik, ose për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive të tjerëve.

Neni 10 - Liria e shprehjes

1. Çdo person ka të drejtën e lirisë së shprehjes. Kjo e drejtë përfshin lirinë e opinionit dhe lirinë për të marrë ose për të dhënë informacione ose ide pa ndërhyrjen e autoriteteve publike dhe pa marrë parasysh kufijtë. Ky nen nuk i ndalon Shtetet që të vendosin një regjim autorizimesh për institucionet e radiodifuzionit, të kinemasë, ose të televizionit.

2. Ushtrimi i këtyre lirive, meqë përmban detyra e përgjegjësi, mund t'u nënshtrohet formaliteteve, kushteve, kufizimeve ose sanksioneve që parashikohen me ligj dhe që përbëjnë masa të nevojshme, në një shoqëri demokratike, për sigurinë kombëtare, integritetin territorial ose sigurinë publike, për mbrojtjen e rendit dhe parandalimin e krimit, për ruajtjen e shëndetit ose të moralit, për mbrojtjen e dinjitetit ose të të drejtave të tjerëve, për të ndaluar përhapjen e informacioneve konfidenciale ose për të garantuar autoritetin dhe paanshmërinë e pushtetit gjyqësor.

Neni 11 - Liria e tubimit dhe e organizimit

1. Çdo person gëzon të drejtën e lirisë së tubimit paqësor dhe të organizimit, duke përfshirë të drejtën e themelimit të sindikatave dhe të pjesëmarrjes në to për mbrojtjen e interesave të veta.

2. Ushtrimi i këtyre të drejtave nuk mund të bëhet objekt i kufizimeve të ndryshme nga ato që parashikohen me ligj e që përbëjnë masa të nevojshme, në një shoqëri demokratike, për sigurinë kombëtare, për sigurinë publike,

për mbrojtjen e rendit dhe parandalimin e krimit, për mbrojtjen e shëndetit ose të moralit publik e për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive të tjerëve. Ky nen nuk i ndalon kufizimet e ligjshme të ushtrimit të këtyre të drejtave, të vendosura nga ana e pjesëtarëve të forcave të armatosura, të policisë ose të administratës shtetërore.

Neni 12 - E drejta për martesë

Burrat e gratë, që kanë mbushur moshën për t'u martuar, kanë të drejtë të martohen e të krijojnë familje sipas ligjeve kombëtare që rregullojnë ushtrimin e kësaj të drejte.

Neni 13 - E drejta për rekurs efektiv

Çdo person, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë Konventë, ka të drejtë të paraqesë një rekurs efektiv përpara një instance kombëtare, edhe kur kjo shkelje është kryer nga persona që veprojnë brenda ushtrimit të funksioneve të tyre zyrtare.

Neni 14 - Ndalimi i diskriminimit

Gëzimi i të drejtave dhe i lirive të njohura në këtë Konventë duhet të sigurohet pa asnjë diskriminim, në veçanti ato që bazohen mbi seksin, racën, ngjyrën, gjuhën, fenë, opinionet politike ose të çdo lloji tjetër, origjinën kombëtare ose shoqërore, përkatësinë në një minoritet kombëtar, pasurinë, lindjen ose çdo situatë tjetër.

Neni 17 - Ndalimi i shpërdorimit të së drejtës

Asnjë nga dispozitat e kësaj Konvente nuk mund të interpretohet sikur i jep një Shteti, një grupimi ose një individ, çfarëdo të drejte që të ndërmarrë një veprimtari ose të kryejë një akt që ka për qëllim zhdukjen e të drejtave ose të lirive të njohura në këtë Konventë, ose t'u

vendosë këtyre të drejtave e këtyre lirive kufizime më të gjera se ato të parashikuara në Konventën në fjalë.

SHËNIM

U mbajtën parasysh përditësimet e mëposhtme legjislative:

- Ligji datë 21 prill 2011, n. 62 "Ndryshime të kodit të procedurës penale e të ligjit 26 korrik 1975, n. 354, e dispozita të tjera në tutelë të marrëdhënies midis grave të burgosura e fëmijëve të mitur.
- Ligji datë 26 nëntor 2010, n. 199 "Dispozita për zbatimin pranë vendbanimit të dënimeve me burgim jo më shumë se 18 muaj" – siç është ndryshuar nga Dekreti Ligj, datë 22 dhjetor 2011, n. 211, i shndërruar, me ndryshime, në Ligj më 17 shkurt 2012, n. 9.
- Dekreti Legjislativ 7 shtator 2010, n. 161 "Dispozita për përshtatjen e së drejtës kombëtare me Vendimin kuadër 2008/909/GAI lidhur me zbatimin e parimit të njohjes së ndërsjellë të vendimeve penale që japin dënime me burgim ose masa për heqje lirie personale, me qëllim përmbushjen e tyre në Bashkimin Europian".
- Dekret Ligji datë 23 qershor 2011, n. 89, i shndërruar, me ndryshime, në Ligj datë 2 gusht 2011, n. 129 që përmban dispozita urgjente për plotësimin e zbatimit të direktivës 2004/38/CE për qarkullimin e lirë të qytetarëve komunitarë e për përvetësimin e direktivës 2008/115/CE për riatdhesimin e qytetarëve të parregullt të vendeve të treta.
- Dekret Ligji datë 22 dhjetor 2011, n. 211, i shndërruar, me ndryshime, në Ligj më 17 shkurt 2012, n. 9.
- Ligji datë 1 tetor 2012, n. 172 – Ratifikimi dhe zbatimi i konventës së Këshillit të Europës për mbrojtjen e të miturve kundër shfrytëzimit dhe abuzimit seksual, kryer në Lanzarote më 25 tetor 2007, si dhe normat e përshtatjes së ligjeve të brendshme.
- DPR datë 5 qershor 2012, n. 136 që ndryshoi DPR 230/2000, në lëmin e kartës së të drejtave dhe detyrave të të burgosurit dhe të internuarit.

Shkurtime

Në tekst do të përdoren shkurtime e mëposhtme:

- kp = kodi penal
- kpp = kodi i procedurës penale
- op = Ligji datë 26 korrik 1975, n. 354 i ashtuquajtur ligji për burgjet

**MASAT KUFIZUESE TË LIRISË PERSONALE – TË DREJTAT E MBROJTJES –
INFORMACIONE TË SHPEJTA PËR PROCESIN –
REKURS NË GJYKATËN EUROPIANE TË TË DREJTAVE TË NJERIUT**

- Arsyet e burgimit	23
- Seanca e miratimit neni - 391 kpp	24
- Arrestimi pas urdhëresës për paraburgim	25
- Emërimi i avokatit mbrojtës të besuar	26
- Patronazhi me shpenzimet e shtetit	27
- E drejta për përkthyes për të burgosurit e huaj	28
- Gjykata e rishqyrtimit	29
- Lirimi nga burgu – Zgjedhja e vendbanimit	29
- Procesi	30
- Gjykimi i drejtpërdrejtë neni 558 kpp	31
- Gjykimet eposaçme të ashtuquajtura alternative	32
- Apeli	33
- Rekursi në kasacion neni 606 e vijuese kpp	33
- Rekursi në Gjykatën europiane të të drejtave të njeriut	33

**FAZA EKZEKUTUESE – ARRESTI PAS URDHRI PËR EKZEKUTIM – GJYKA TËSI I
EKZEKUTIMIT**

- Arresti pas urdhrit të ekzekutimit (neni 656 kpp)	43
- Gjykatësi i ekzekutimit	45
- Falja	45
- Rivendosja në afat	46
- Ndrejja e burgimit të padrejtë, rishikimi i vendimit, ndrejja e gabimit gjyqësor	46
- Konventa e Strasburgut	47
- Dekreti legjislativ datë 7 shtator 2010, n. 161	47

MASA E SIGURISË DHE RREZIKSHMËRIA SHOQËRORE	55
--	-----------

GJYKATA E MBIKËQYRJES – PËRFITIMET E BURGUT

- Parimet themelore che trajtimi në burg	61
- Gjykatësi mbikëqyrës dhe gjykata e mbikëqyrjes	62
- Puna e jashtme	63
- Lirimi i parakohshëm	63
- Gjysmëliria	64
- Qëndrimi në shtëpi	64
- Qëndrimi në shtëpi i posaçëm	65
- Asistenca e jashtme e fëmijëve të mitur	66
- L. 26 nëntor 2010, n. 199 e ndryshimet e mëpasshme	67
- Vënia në provë tek shërbimet sociale në raste të veçanta	68
- Pezullimi i ekzekutimit të dënimit me burgim për toksikomanët ose të alkoolizuarit	68
- Vënia në provë tek shërbimet sociale	68
- Pezullimi me kusht i dënimit e ashtuquajtur “falje e vogël” l. 207/2003	69
- Lirimi me kusht	69
- Dëbimi si masë alternative “jo tipike” e burgimit	70
- Lejet e shpërblimit	71
- Dhënia e lejeve të shpërblimit përsëritësve (ish neni 99 paragrafi 4 kp)	72
- Leje për arsye të rënda familjare	73
- Ndryshime legjislativë në miratim e sipër	73

TË DREJTAT DHE DETYRAT E TË BURGOSURIT

- Vizita mjekësore e viseda psikologjike	79
- Personeli i burgut	80
- Garanti i të drejtave të personave që u është hequr liria personale	84
- Kërkesa me shkrim	86
- Transferimet	86
- Shoqërimi në burg	87
- Bisedat e telefonatat	88
- Autorizimi për telefonata me celularë në raste të veçanta	89

- Posta dhe sendet që lejohen për t’u mbajtur	90
- Blerja, gatimi i ushqimeve e përdorimi i furnelave	91
- Shkolla	91
- Formimi profesiona	92
- Puna e brendshme	92
- Veprimtaritë zbavitëse ose sportive	93
- Shoqatat që veprojnë brenda burgut	93
- Qelia, higjiena e parandalimi	93
- E drejta e shëndetit në burg	94
- Ushqimi	96
- Shpenzimet e procesit gjyqësor e të qëndrimit në burg	96
- E drejta e votës	97
- Feja dhe praktikat e kultit	98
- Rregullat e sjelljes	98
- shkeljet disiplinore	99
- sanksionet disiplinore	100
- kontrollimet	101
- Përdorimi i forcës fizike dhe i mjeteve shtrënguese	101
- Masa disiplinore mbrojtëse	102
- Procedimi disiplinor	102
- Ankimi tek gjykatësi mbikëqyrës - neni 69 paragrafi 6 op (ligji për burgjet	104

TË BURGOSURIT E HUAJ

- I burgosuri i hauj pa lejeqëndrim	107
- I burgosuri i hauj me lejeqëndrim	108

SHTOJÇË

111

MASAT KUFIZUESE TË LIRISË PERSONALE – TË DREJTATAT E MBROJTJES – INFORMACIONE TË SHPEJTA PËR PROCESIN – REKURS NË GJYKATËN EUROPIANE TË TË DREJTAVE TË NJERIUT

Arsyet e burgimit

Arsyet e burgimit mund të jenë si më poshtë:

1. Arrestimi në flagrancë të krimit¹: do të thotë se personi është kapur në aktin e kryerjes së veprës penale, ose është ndjekur nga forcat e rendit menjëherë pas veprës penale, ose është kapur me sende, ose gjurmë, që bëjnë të mendosh se porsa është kryer një vepër penale,

SHËNIM Në rastin kur procedohet me gjykim të drejtpërdrejtë personi dërgohet në burg me kusht që prokurori të ketë urdhëruar me dekret të motivuar që i arrestuari të çohet në burg të vendit ku është bërë arrestimi (ose, në qoftë se dëmtohen rëndë hetimet, pranë një burgu tjetër të afërt) në rast mungese, padisponueshmërie ose papërshtatshmërie të strukturave të disponueshme për zyrtarët ose për agjentët e policisë gjyqësore që kanë kryer arrestimin ose që e kanë marrë në dorëzim të arrestuarin, ose nëse ka arsye të tjera specifike të nevojshme ose urgjente² (neni 558 paragrafi 4bis kpp).

2. Ndalimi bëhet ngaqë ka prova të rënda se personi ka bërë vepër penale³, do të thotë se forcat e rendit mendojnë se personi ka bërë një vepër e që, edhe lidhur me pamundësinë e identifikimit, ekziston rreziku që të largohet
3. Arrestimi me urdhëresë të gjykatësit, do të thotë se gjykatësi mendon se personi ka bërë vepër dhe se, duke ndenjur i lirë, i hetuari mund ta

¹ Teksti i nenit 380 kpp - Arrest i detyrueshëm në flagrancë dhe neni 381 kpp gjendet në shtojcën në fund të kapitullit 1

² D.L. datë 22 dhjetor 2011, n. 211, i shndërruar, me ndryshime, në L. 17 shkurt 2012, n. 9 ka futur paragrafët 4 bis e 4ter në nenin 558 kpp

³ Teksti i nenit 384 kpp - ndalimi i të dyshuarit për një vepër penale gjendet në shtojcën në fund të kapitullit 1.

- përsërisë veprimin kriminal ose të ndotë provat ose të largohet
4. Arrestimi për shlyerjen e dënimit përfundimtar të dënimit me burg, do të thotë se vijonte në ngarkim të personit një procedim penal që është përmbyllur me dënim që është bërë përfundimtar.

Seanca e miratimit neni - 391 kpp

Maksimumi brenda 96 orëve nga arresti ose nga ndalimi caktohet seanca e miratimit ku personi pyetet nga gjykatësi i hetimeve paraprake (G.I.P.) me praninë e detyrueshme të avokatit.

Pas marrjes në pyetje e pasi dëgjohen prokurori (që mund edhe të mos paraqitet) dhe avokati mbrojtës, gjykatësi si veprim të parë vendos nëse arrestimi ose ndalimi janë kryer sipas ligjit, në rast pozitiv miraton arrestin ose ndalimin, në rast negativ nuk e miraton.

Në këtë pikë, nëse gjykatësi e ka miratuar arrestin ose ndalimin, magjistrati që bën hetimet (prokurori) mund t'i kërkojë gjykatësit vetë që personi të mbahet në burg ose të lirohet eventualisht me disa kufizime.

Kjo kërkesë bazohet mbi mundësinë e gjykuar për ekzistencën e rrezikut që vetë personi, në pritje të procesit, të mund:

- të ndotë provat;
- të largohet;
- të kryejë vepra të tjera

Në dritën e kësaj kërkesë të formuluar nga prokurori e pasi dëgjohen vërejtjet e kërkesat e mbrojtësit, gjykatësi vendos ta mbajë personin në burg (i ashtuquajtur paraburgim) ose ta zbusë paraburgimin (arrest në shtëpi) ose ta lirojë me kufizime eventuale (detyrimi për paraqitje tek policia gjyqësore për të firmosur, detyrimi për qëndrimin në një vend të caktuar, ndalimi i daljes jashtë shtetit). Përkundrazi duhet urdhëruar lirimi i menjëhershëm i të arrestuarit ose i të ndaluarit:

- në qoftë se arresti ose ndalimi kanë ndodhur jashtë rasteve të lejuara me ligj;
- në qoftë se nuk janë respektuar afatet për kryerjen e seancës së miratimit;
- në qoftë se gjykatësi mendon se në ngarkim të personit nuk ka prova të rënda fajësie.

Në të njëjtën mënyrë, pas miratimit të arrestit, personi nuk mund të mbahet në

burg në qoftë se mund të përfitojë nga pezullimi me kusht i dënimit (d.m.th. nëse gjykatësi mendon se nuk do të dënohet më shumë se dy vjet e se në të ardhmen nuk do të kryejë vepra të tjera penale).

Gjithashtu, nuk mund të mbahet në burg, përveç rasteve të jashtëzakonshme kur kërkohet tutela e komunitetit:

- gruaja shtatzënë ose nëna që bashkëjeton me fëmijët e vet me moshë nën tre vjeç;
- personi me moshë mbi shtatëdhjetë vjeç;
- personi me patologji të tillë që e bën gjendjen shëndetësore të papajtueshme me burgimin ose personi me sëmundje Aids të shpallur;
- babai me fëmijë nën tre vjeç e nëna të ketë vdekur ose gjithsesi në pamundësi për t'i ndihmuar.

Në rast se G.I.P. (Gjykatësi për Hetimet Paraprake), pasi e ka miratuar arrestin/ndalimin, vendos që personi të mbesë në burg, nxjerr urdhëresë për paraburgim, dhe brenda 10 ditësh nga njoftimi mund të bëhet rekurs tek gjykata e rishqyrtimit, me përbërje kolegjiale prej 3 gjykatësish, duke kërkuar rishqyrtimin, edhe për brendinë, të urdhëresës që vendos masën shtrënguese (neni 309 kpp). Në qoftë se vendimi për kërkesën për rishqyrtim nuk vjen brenda 10 ditëve nga çasti kur autoriteti gjyqësor procedues ia ka transmetuar Gjykatës aktet përkatëse, urdhëresa që vendos masën shtrënguese e humbet efektshmërinë e vet.

Arrestimi pas urdhëresës për paraburgim

Edhe në këtë rast vlejnë gjërat e thëna më sipër lidhur me ndihmën mbrojtëse nëpërmjet një avokati të besuar ose, në mungesë, të një avokati të caktuar zyrtarisht.

Ligji parashikon që të caktohet marrja në pyetje (e ashtuquajtura pyetja e garancisë) brenda pesë ditëve nga arresti, në rast të kundërt, d.m.th. nëse shkelet ky afat, personi duhet liruar.

Personit i dorëzohet kopje e masës me të cilën gjykatësi ka vendosur arrestin (urdhëresën e paraburgimit).

Tek ajo tregohen të dhënat e mëposhtme:

- 1) gjykatësi që e ka vendosur;
- 2) numrat e procedimit;
- 3) të dhënat e personit të arrestuar;
- 4) faktet që përbëjnë objekt hetimor;
- 5) provat në ngarkim të personit e burimet përkatëse;

6) arsyet për të cilat gjykatësi e ka konsideruar të nevojshme masën shtrënguese me burg;

7) urdhrin e gjykatësit me datë e firmë;

Gjatë pyetjes së garancisë e në praninë e nevojshme të një avokati, personi mund të shpjegojë mbrojtjen e vet ose, ashtu siç ndodh gjatë pyetjes në seancën e miratimit, mund të vendosë të mos përgjigjet.

Pyetja në fjalë synon të vërtetojë nëse ekzistojnë ende kushtet që çuan në arrest.

Gjykatësi mund edhe të vendosë që personi të lirohet, të vihet në arrest në shtëpi, ose të lirohet me disa kufizime.

Në çdo rast procedimi penal vazhdon të ndjekë rrugën e vet dhe, në përfundim të hetimeve, në qoftë se prokurori mendon se ka marrë elementë të mjaftueshëm për të mbështetur akuzën në gjykim, kërkon që personi të gjykohet.

Edhe në rastin e një lirimi të mundshëm ka rëndësi që personi t'i mbajë lidhjet me avokatin e vet.

Dekreti Legjislativ datë 28 korrik 1989, n. 271 që përmban normat e zbatimit, të koordinimit e normat e përkohshme të kodit të procedurës penale në kapitullin VII lidhur me dispozitat për paraburgimin, tek neni 94 – hyrja në burgje – përcakton që nëpunësi shtetëror që punon në burg nuk mund të marrë e të mbajë asnjë person pa vendimin e autoritetit gjyqësor, ose një njoftimi për dorëzim nga ana e oficerit të policisë gjyqësore.

Paragrafi 1bis parashikon që kopja e vendimit që përbën motivin e paraburgimit të futet në dosjen personale të të burgosurit dhe që drejtori ose operatori i burgut i caktuar prej tij të sigurohet, në rast nevojë, me ndihmën e një përkthyesi, që i interesuari ta njohë saktësisht vendimin për burgim dhe, kur është e nevojshme, ia ilustron përmbajtjen.

Emërimi i avokatit mbrojtës të besuar

Çdo person i arrestuar, i ndaluar, i kapur pas urdhrin për zbatimin e dënimit ose nga një urdhëresë për paraburgim mund të emërojë një avokat mbrojtës të besuar, si në çastin e arrestit ashtu edhe gjatë mbajtjes në burg. Çdo i burgosur mund të emërojë deri në dy avokatë të besuar. Në Itali nuk ekziston mundësia për t'u mbrojtur vetë, e si rrjedhim, deri në emërimin e avokatit, personi ndihmohet nga avokati i caktuar zyrtarisht që shteti duhet të emërojë në mënyrë të detyrueshme.

Emërimi i avokatit mbrojtës të besuar kërkon heqjen e menjëhershme të avokatit të caktuar zyrtarisht. I burgosuri ka të drejtë të flasë menjëherë me avokatin e

vet, përveç rasteve kur autoriteti gjyqësor vendos në çastin e arrestimit për një ndalim të përkohshëm jo më shumë se 5 ditë. Si avokati i caktuar zyrtarisht, ashtu edhe ai i besuar duhet të paguhet, përveç rasteve kur personi i burgosur pranohet nën patronazhin falas, me shpenzimet e shtetit, në qoftë se ka gjendje të vështirë ekonomike.

Në çastin e arrestimit në flagrancë të krimit, ose të ndalimit, ngaqë ka prova se ka kryer vepër penale, ose të zbatimit të një urdhërese për paraburgim, i kërkohet menjëherë personit të cilit i hiqet liria që të tregojë një avokat të besuar, në mungesë caktohet zyrtarisht një avokat, emri dhe adresa e të cilit mund të gjenden në aktet që dorëzohen.

SHËNIM Kujtojmë se mund të emërohet një avokat i besuar në çdo moment e kjo shkakton humbjen e menjëhershme të së drejtës për avokatin e caktuar zyrtarisht.

Neni 25 i DPR 230/2000 parashikon që pranë çdo burgu të mbahet regjistri i avokatëve të rrethit, që duhet afishuar në mënyrë që të burgosurit e të internuarit të mund ta konsultojnë.

U ndalohej operatorëve të burgut që të influencojnë, drejtpërdrejt ose jo drejtpërdrejt, mbi zgjedhjen e avokatit.

Patronazhi me shpenzimet e shtetit

Është e drejta që mundëson ndihmën e avokatit dhe të konsulentit teknik, pa paguar shpenzimet për mbrojtjen e për konsulencën. Pranohet në procesin penal, civil, administrativ, kontabël, tatimor e të juridiksionit vullnetar. Pranimi në patronazhin falas vlen për çdo gradë e fazë të procesit.

Mund të pranohet në patronazhin me shpenzimet e shtetit ai që konsiderohet i varfër në çastin e paraqitjes së kërkesës, në rast se kjo gjendje vijon për të gjithë kohën e procesit.

Nëse i interesuari jeton vetëm, shuma e të ardhurave të tij nuk duhet të kalojë shumën 10.628,16 euro (caku i të ardhurave përditësohet çdo dy vjet). Merren parasysh të gjitha të ardhurat e llogaritura për tatimet për të ardhurat e personave fizike (Irpéf) të fituara në vitin e fundit, si rroga e punës së varur (i punësuar), pensioni, të ardhurat nga puna e pavarur (vetëpunësimi), etj.

Gjithashtu, merren parasysh të ardhurat të përjashtuara nga Irpéf (p.sh.: Pensioni i luftës, kompensimi i shoqërimit, etj.), ose që i nënshtrohen ndalesës që në fillim në trajtën e tatimit ose të tatimit zëvendësues.

Nëse i interesuari jeton me familjen, të ardhurat e tij mbledhen me ato të

bashkëshortes e të familjarëve të tjerë bashkëjetues. Në të kundërt, merren parasysh vetëm të ardhurat e të interesuarit, në qoftë se ai është në proces kundër familjarëve.

Në gjykimin penal kufiri i të ardhurave rritet me shumën 1032,91 euro për çdo familjar bashkëjetues.

Në proceset penale mund të asistohen qytetarët italianë ose qytetarët e huaj, edhe të mitur, ose apolidë me vendbanim në Itali.

Nuk mund të pranohet në patronazhin me shpenzimet e shtetit, në gjykimet penale ai që rezulton i hetuar, i pandehur ose i dënua për vepra evazioni fiskal e që mbrohet nga më shumë se një avokat.

Kërkesën për të marrë patronazhin falas mund ta bëjë vetëm i interesuari, përndryshe kërkesa nuk pranohet dhe firma duhet vërtetuar nga funksionari që merr kërkesën ose nga një nëpunës tjetër shtetëror.

Kërkesën mund ta paraqesë i interesuari, ose avokati i tij, edhe me postë rekomandë, para se të fillojë procesi gjyqësor ose gjatë procesit vetë, por efektet fillojnë nga paraqitja e kërkesës, që përcillet nëpërmjet drejtorisë së burgut.

SHËNIM. Për kërkuesin e burgosur ose të internuar në një burg në gjendje arresti ose qëndrimi në shtëpi ose në qoftë se ruhet në një vend kurimi zbatohet neni 123 kpp⁴ (kodi i procedurës penale). Drejtori ose oficeri i policisë gjyqësore, që kanë marrë kërkesën e paraqesin, ose e dërgojnë, me postë rekomandë, në adresë të zyrës së gjykatësit nga i cili varet procedimi.

SHËNIM. Për të burgosurit e huaj është e nevojshme kopja e një dokumenti të identitetit dhe vërtetimi i autoritetit konsullor për të ardhurat që fitohen jashtë shtetit.

Në mungesë të përgjigjes së autoritetit konsullor mjafton vetëcertifikimi.

E drejta për përkthyes për të burgosurit e huaj

I burgosuri që nuk e njih gjuhën italiane ka të drejtë të ndihmohet falas nga një përkthyes, me qëllim që të kuptojë akuzën që bëhet kundër tij e të ndjekë përmbushjen e akteve në të cilat merr pjesë.

Në të njëjtën mënyrë, ai që nuk e kupton gjuhën italiane ka të drejtën e

⁴ Teksti i neni 123 kpp deklarata e kërkesa të personave të burgosur ose të internuar gjendet në shtojcën në fund të kapitullit 1

përkthimit të akteve të procedimit në gjuhën që njih ose, në mungesë, në anglisht, frëngjisht e spanjisht, e gjithë kjo për të garantuar ushtrimin e plotë të së drejtës së mbrojtjes.

SHËNIM Siç u kujtua më parë, paragrafi 1bis i neni 94 të D.L.v 28 korrik 1989, n. 271 që përmban normat e zbatimit, të koordinimit e normat e përkohshme të kodit të procedurës penale në kapitullin VII lidhur me dispozitat për paraburgimin, parashikon që kopja e vendimit që përbën motivin e paraburgimit të futet në dosjen personale të të burgosurit dhe që drejtori ose operatori i burgut i caktuar prej tij të sigurohet, në rast nevojë, me ndihmën e një përkthyesi, që i interesuari ta njohë saktësisht vendimin për burgim dhe, kur është e nevojshme, ia ilustron përmbajtjen.

Gjykata e rishqyrtimit

Kundrejt urdhërësës së paraburgimit të nxjerrë nga Gip ose masës së miratimit të arrestit ose ndalimit pranohet rekursi brenda 10 ditëve nga komunikimi tek një Gjykatë e përbërë nga tre gjykatës (Gjykata e lirisë).

Kjo Gjykatë rishqyrton aktet në bazë të cilave është adoptuar masa kufizuese e lirisë personale dhe vlerëson nëse ekzistojnë kushtet që personi të rrijë në burg ose të lirohet nga burgu (neni 309 kpp).

Në Gjykatën e lirisë mund të bëhet apel edhe për masat e gjykatësit që hedhin poshtë kërkesa eventuale për revokimin ose zëvendësimin e burgimit të formuluar nga i burgosuri (neni 310 kpp).

Lirimi nga burgu – Zgjedhja e vendbanimit

Në çastin kur personi lirohet nga burgu, personi ftohet që të bëjë të ashtuquajturën zgjedhje të vendbanimit, domethënë të tregojë vendin ku dëshiron që t'i dorëzohen dokumentet që kanë lidhje me procesin.

Pas zgjedhjes së vendbanimit të gjitha aktet e procesit do të dërgohen në adresën e treguar dhe është e rëndësishme që pranë kësaj adrese të jetë efektivi personi për të cilin bëhet fjalë ose, në alternativë, dikush që gjithsesi mund t'i marrë aktet.

Meqë të gjitha aktet do të dërgohen pranë kësaj adrese mund të ndodhë që, në rast se oficerët gjyqësorë nuk gjejnë njeri, procesi të zhvillohet pa dijeninë

efektive të personit e megjithatë procesi do të jetë gjithsesi i rregullt.

Është e mundur, e në disa raste e preferueshme, që personi të zgjedhë që t'i marrë aktet e procesit vetëm pranë avokatit të tij (e ashtuquajtura zgjedhja e vendbanimit pranë avokatit), por në këtë rast duhet që personi t'i mbajë kontaktet me avokatin e tij.

Procesi

Në fund të hetimeve, në qoftë se prokurori do t'i quajë të mjaftueshme elementet për mbështetjen e akuzën në gjykim, do të kërkojë që të zhvillohet procesi. Për disa tipologji veprash, zhvillohet fillimisht një seancë (seanca paraprake) përballë gjykatësit për seancën paraprake.

Qëllimi i seancës paraprake është të vërtetojë, nëpërmjet ballafaqimit mes palëve (prokurori e avokati), nëse ka elemente të mjaftueshme për një proces në gjykatë. Është vendi ku i pandehuri duhet të bëjë, nëse dëshiron, kërkesë për kompromis (patteggiamento) për dënimin, ose kërkesë për gjykim të shkurtuar, duke zgjedhur në këtë mënyrë që ta përcaktojë procedimin po në seancën paraprake.

Në rast se gjykatësi për seancën paraprake (GUP) i konsideron të mjaftueshme për një proces elementet e paraqitura nga akuza, nxjerr një dekret që vendos gjykimin duke treguar datën, orën e Gjykatën ku do të zhvillohet procesi, në të kundërt do të marrë vendim (vendimi për mosvazhdimin e procedimit) për përfundimin e procedimit.

Për vepra të tjera nuk zhvillohet seanca paraprake dhe personi thirret drejtpërdrejt përballë gjykatësit me dekret të thirrjes për gjykim. Edhe në këtë rast, para se të fillojë procesi personi me ndihmën e mbrojtësit të tij mund të vendosë që të gjykohet me formën e zakonshme ose të zgjedhë gjykimin e shkurtuar ose kompromisin.

Mund të ndodhë që të kapërcehet faza e seancës paraprake, sepse personit i dorëzohet vendimi për gjykim të menjëhershëm. Kur prokurori e gjykatësi e konsiderojnë të dukshme provën e fajësisë, nëpërmjet këtij mjeti shmangin seancën paraprake dhe e thërrasin personin drejtpërdrejt në gjykatë.

Pas dorëzimit të vendimit për gjykim të menjëhershëm ka shumë rëndësi që të kontaktohet menjëherë avokati mbrojtës, sepse kërkesa për forma të tjera eventuale të ndryshme që japin të drejtën e uljes së dënimit duhet

bërë detyrimisht **brenda 15 ditëve nga dorëzimi i vendimit për gjykimin e menjëhershëm.**

Edhe pse kjo kërkesë mund të bëhet personalisht nga i interesuari është më mirë gjithnjë që të konsultohet avokati mbrojtës.

Gjykimi i drejtpërdrejtë neni 558 kpp

Në rastet e arrestit në flagrancë, prokurori mund të kërkojë zhvillimin e procesit të drejtpërdrejtë, i arrestuari çohet drejtpërdrejt përballë gjykatësit të ballafaqimit për miratimin e arrestit dhe gjykimin e njëkohshëm brenda 48 orëve. Seanca e miratimit në këtë rast në gjykatë (në vend që të bëhet përballë gjykatësit për hetimet paraprake). Në rast miratimi të arrestit, procesi bëhet menjëherë më pas. Avokati mund të kërkojë një afat për përgatitjen e mbrojtjes kështu procesi shtyhet për disa ditë.

Është e mundur të zgjidhet një formë alternative e procesit (gjykim i shkurtuar ose "kompromisi") që në rast dënimi japin të drejtën e uljes së periudhës së dënimit.

Kur gjykatësi nuk e zhvillon seancën, policia gjyqësore që ka bërë arrestin ose e ka marrë në dorëzim të arrestuarin, e njofton menjëherë atë dhe e paraqet në seancën që gjykatësi cakton brenda 48 orëve nga arresti.

Në këto raste (paragrafi 4bis) prokurori vendos që i arrestuari të ruhet në një nga vendet e treguara në paragrafin 1 të nenit 284 kpp (në banesën e vet ose vendbanim tjetër privat, ose në vend publik kurimi ose asistence, ose në rast se ka, në një shtëpi familje të mbrojtur).

Në rast mungese, jo disponueshmërie ose papërshtatshmërie të këtyre vendeve, ose kur ato gjenden jashtë rrethit ku është kryer arresti, ose në rast rrezikshmërie të të arrestuarit, prokurori vendos që të ruhet në struktura të përshtatshme, që janë në dispozicion të oficerëve, ose të agjentëve të policisë gjyqësore, që kanë bërë arrestin, ose që kanë pasur në dorëzim të arrestuarin.

Në rast mungese, jo disponueshmërie ose papërshtatshmërie të këtyre strukturave, ose në qoftë se ka arsye të tjera specifike nevojshmërie, ose urgjence, prokurori merr vendim të motivuar që i arrestuari të dërgohet në burgun e vendit ku është kryer arresti (ose, në qoftë se mund të dëmtohen rëndë hetimet, në një burg tjetër të afërt).

Në rastet e parashikuara nga neni 380 kpp (arrest i detyrueshëm në flagrancë) paragrafi 2, shkronja e bis) dhe f), prokurori vendos që i arrestuari

të mbahet në struktura të përshtatshme që janë në dispozicion të oficerëve të policisë gjyqësore që kanë kryer arrestin ose që kanë pasur në dorëzim të arrestuarin. Njëllorj siç u tha më sipër, në rast mungese, jo disponueshmërie ose papërshtatshmërie të këtyre strukturave, ose në qoftë se ka arsye të tjera specifike nevojshmërie ose urgjence, prokurori merr vendim të motivuar që i arrestuari të dërgohet në burgun e vendit ku është kryer arresti (ose, në qoftë se mund të dëmtohen rëndë hetimet, në një burg tjetër të afërt).

Gjykimet eposaçme të ashtuquajtura alternative

Me qëllim që të përshpejtojë kohën e procesit legjislatori, siç përmendej më lart, ka futur në fillim e më pas ka nxitur përdorimin e gjykimeve të posaçme (në veçanti për atë që na intereson këtu të procesit të shkurtuar e “kompromisin”). Personi i hetuar ose i pandehur drejtpërdrejt ose mbrojtësi, i pajisur kur duhet me prokurorë të posaçme, mund të zgjedhin, brenda një afati të prerë (p.sh. në seancën paraprake kur parashikohet zhvillimi i saj ose para hapjes së gjyqit), të përdorin këtë formë të ndryshme të procesit gjyqësor. Gjykimi i shkurtuar, në qoftë se kërkohet në kohë nga i pandehuri, nuk mund të refuzohet nga gjykatësi, e çon automatikisht në rast dënimi në ulje prej 1/3 të dënimit të dhënë.

Me formën e shkurtuar nuk zhvillohet faza gjyqësore dhe procesi vendoset nga gjykatësi “sipas gjendjes së akteve”, ose në bazë të akteve të pranishme në dosjen e prokurorit, por nuk përjashtohet mundësia e dhënies së pafajësisë dhe vendimi eventual i dënimit mund të apelohej.

I ashtuquajturi kompromis (patteggiamento), (zbatimi i dënimit sipas kërkesës siç e përcakton kodi) qëndron në një formë marrëveshje midis palëve (prokurori e mbrojtja) për vlerësimin e faktit dhe sasinë e dënimit për t'i dhënë, edhe ai sjell ulje deri në 1/3 e dënimit të dhënë e, ndryshe nga gjyqi i shkurtuar, pamundësi për apelim, por vetëm rekurs eventual në kasacion. Në rastin e kompromisit gjykatësit i kërkohet që të bëjë vetëm një shqyrtim të vlerësimit të saktë të faktit të kryer nga palët e për përshtatshmërinë e dënimit për të cilin është rënë dakord, pa asnjë përthellim të mëtejshëm të përmbajtjes e gjithësesi duke ia rezervuar vetes mundësinë që ta refuzojë marrëveshjen në rast se nuk e konsideron korrekt vlerësimin juridik e të përshtatshëm dënimin vetë.

Apeli

Vendimet e dënimit mund të kundërshtohen duke i paraqitur në afat arsyet e apelit kancelarisë së gjykatësit që ka dhënë vendimin, edhe nëpërmjet zyrës së amzës në burg.

Gjykatësi i apelit është Gjykata e Apelit.

Arsyet e kundërshtimit mund të kenë të bëjnë si me arsyet e dënimit, ashtu edhe me teprinë e dënimit ose mungesën e njohjes së rrethanave lehtësuese.

Në këtë fazë nuk ka mundësi që të bëhet një marrëveshje, duke rënë dakord me prokurorin e përgjithshëm për pranimin e një ose disa arsyeve të kundërshtimit, me heqjen dorë të arsyeve të tjera, e uljen pasuese të dënimit (kompromisi në apel) pas shfuqizimit të nenit 599 paragrafi 4 kpp për efekt të L. n. 125/2008.

Rekursi në kasacion neni 606 e vijuese kpp

Rekursi në kasacion për të pandehurit parashikohet në rastet e dënimit të shkallës së dytë në disa raste të shkeljes së ligjit ose të defektit të dukshëm në motivimin e vendimit.

Gjykata e Kasacionit, që ka seli në Romë, është gjykimi i ligjshmërisë e nuk mund të merret me themelësinë e vendimit që kundërshtohet, por vetëm me karakterin e rregullt të tij.

Avokati mbrojtës që e propozon rekursin duhet të jetë i regjistruar në regjistrin e posaçëm.

Rekursi në Gjykatën europiane të të drejtave të njeriut

Me hyrjen në fuqi të Traktatit të Lisbonës (1 dhjetor 2009) Bashkimi Europian merr pjesë në Konventën Europiane për mbrojtjen e të drejtave të Njeriut e të lirive themelore.

Konventa europiane për mbrojtjen e të drejtave të Njeriut e të lirive themelore ka krijuar një sistem tutele të të drejtave themelore me natyrë kryesisht gjyqësore të bazuar në Gjykatën europiane të të drejtave të njeriut (për të garantuar, midis të tjerave, ndalimin e torturës – neni 3 -; të drejtën për liri e siguri – neni

5 -; të drejtën për një proces të drejtë – neni 6 -).

Gjykata Europiane me seli në Strasburg, luan një rol ndihmës kundrejt shteteve anëtare që duhet të respektojnë e të tutelojnë të parët në mënyrë efektive të drejtat e liritë e njohura e të përmendura në Konventën me anë të mjeteve të së drejtës kombëtare.

Qytetarët e shteteve anëtare mund t'i drejtohen individualisht, nëse mendojnë se kanë qenë viktimë të drejtpërdrejta të një ose të disa shkeljeve nga ana e një ose më shumë shteteve anëtare.

Është thelbësore që, para se t'i drejtohet Gjykatës, pala paditëse të ketë ndjekur të gjitha rrugët e brendshme të rekursit të parashikuara nga ligjet e shtetit që thirret në gjyq që mund ta kishin rregulluar situatën për të cilën është ankuar. Në rast të kundërt, është detyrë e tij të provojë se këto rrugë të rekursit kanë qenë të paefektshme.

Pjesa e lënduar duhet ta ketë marrë prej kohësh vendimin e Gjykatës së shkallës së parë, të Gjykatës së Apelit e të Kasacionit italian.

Ai që bën rekurs ka gjashtë muaj kohë për t'iu drejtuar Gjykatës nga çasti kur autoriteti më i lartë kombëtar – Gjykata e Kasacionit, ka nxjerrë vendimin për rastin e tij.

Pasi ta afirmojë shkeljen e bërë ndaj një ose disa të drejtave të garantuara nga Konventa ose nga Protokollat e saj, Gjykata e Strasburgut mund ta dënojë shtetin përgjegjës me dëmshpërblim të dëmeve, me rivendosjen e situatës para shkeljes ose me përmbushjen e drejtë nëse nuk është e mundur të hiqen pasojat e shkeljes.

Shtojca kapitulli 1

Arresti i detyruar në flagrancë neni 380 kpp

Oficerët ose agjentët e policisë gjyqësore procedojnë me arrestin e cilitdo që kapet në flagrancë me një veprë të bërë jo me pakujdesi, e kryer ose e mbetur në tentativë, për të cilën ligji cakton dënimin me burg të përjetshëm ose me burgim jo më pak në minimum se pesë vjet e në maksimum me njëzet vjet.

2. Edhe jashtë rasteve të parashikuara nga paragrafi 1, oficerët e agjentët e policisë gjyqësore procedojnë me arrestin e cilitdo që kapet në flagrancë të një nga veprat e mëposhtme të bërë jo me pakujdesi, të kryera ose të mbetura në tentativë:

- a) vepra kundër autoritetit të shtetit të parashikuara në kapitullin I të librit II të kodit penal për të cilat jepet dënimi me burg jo më pak në minimum se pesë vjet ose në maksimum me dhjetë vjet;*
- b) vepra e shkatërrimit ose e plaçkitjes e parashikuar nga neni 419 i kodit penal;*
- c) vepra kundër pacenueshmërisë publike të parashikuara në kapitullin VI të librit II të kodit penal për të cilat jepet dënimi me burg jo më pak në minimum se tre vjet ose në maksimum me dhjetë vjet;*
- d) vepra e skllavërimit e parashikuar nga neni 600, vepra e prostitucionit me të mitur parashikuar nga neni 600-bis, paragrafi i parë, vepra e pornografisë me të mitur parashikuar nga neni 600-ter, paragrafi i parë e i dytë, edhe nëse e lidhur me material pornografik sipas nenit 600-quater. 1, e vepra e nismave turistike me qëllim shfrytëzimin e prostitucionit me të mitur parashikuar nga neni 600-quinqies i kodit penal;*

d-bis) vepra e marrëdhënies seksuale me dhunë e parashikuar nga neni 609-bis, përjashtuar rasti i paragrafit të tretë, dhe vepra e marrëdhënies seksuale me dhunë në grup parashikuar nga neni 609-octies i kodit penal;

e) vepra e vjedhjes, kur ka rrethana rënduese të parashikuara nga neni 4 i ligjit datë 8 gusht 1977, n. 533 të parashikuara nga neni 625, paragrafi i parë, numri 2), rasti i parë, i kodit penal, përveç rasteve kur, në këtë rastin e fundit, verifikohen rrethanat lehtësuese sipas nenit 62, paragrafi i parë, numri 4), i kodit penal;

e-bis) vepra të vjedhjes të parashikuara nga neni 624-bis i kodit penal, përveç rasteve kur verifikohen rrethanat lehtësuese sipas nenit 62, paragrafi i parë, numri 4), i kodit penal;

f) vepra e vjedhjes me dhunë e parashikuar nga neni 628 i kodit penal e shtrëngimi me anë të kanosjes ose dhunës për dhënien e pasurisë e parashikuar nga neni 629 i kodit penal;

g) vepra për prodhim ilegal, futja në shtet, shitja, tjetërsimi, mbajtja në vend publik ose të hapur për publikun të armëve luftarake ose pjesë të tyre, eksplozivësh, armësh klandestine si dhe të disa armëve të zakonshme zjarri përjashtuar ato të parashikuara nga neni 2, paragraf i tretë, i ligjit datë 18 prill 1975, n. 110;

h) vepra që lidhen me lëndët narkotike ose psikotrope që dënohen sipas nenit 73 të tekstit të vetëm të miratuar me D.P.R. 9 tetor 1990, n. 309, përveç rasteve kur verifikohen rrethanat e parashikuara nga paragrafi 5 i të njëjtit nen;

i) vepra të kryera për qëllime terroriste ose kundër rendit kushtetues për të cilat ligji përcakton dënimin me burg minimumi jo më pak se katër vjet e maksimumi deri dhjetë vjet;

l) vepra për promovimin, themelimin, drejtimin e

organizimin e shoqatave sekrete të parashikuara nga neni 1 i ligjit datë 25 janar 1982, n. 17, i shoqatave me karakter ushtarak të parashikuara nga neni 1 i ligjit datë 17 prill 1956, n. 561, i shoqatave, i lëvizjeve ose i grupeve të parashikuara nga nenet 1 e 2, të ligjit të datës 20 qershor 1952, n. 645, i organizatave, shoqatave, lëvizjeve ose grupeve sipas nenit 3, paragrafi 3, i L. 13 tetor 1975, n. 654;

l-bis) vepra për pjesëmarrje, promovim, drejtim e organizim të organizatave të llojit mafioz parashikuar nga neni 416-bis i kodit penal;

m) vepra për promovim, drejtim, themelim e organizim të organizatave kriminale parashikuar nga neni 416 paragrafët 1 e 3 të kodit penal, nëse organizata drejtohet për kryerjen e disa veprave penale midis të cilave ato të parashikuara nga paragrafi 1 ose nga shkronjat a), b), c), d), f), g), i) të këtij paragrafi.

Nëse bëhet fjalë për vepër që ndiqet me padi, arresti në flagrancë kryhet nëse padia propozohet, edhe me deklaratë të bërë gojarisht përballë oficerit ose agjentit të policisë gjyqësore të pranishëm në vend. Në qoftë se personi që ka të drejtë deklaron se e tërheq padinë, i arrestuari lirohet menjëherë.

Arrestimi fakultativ në flagrancë neni 381 kpp.

Oficerët e agjentët e policisë gjyqësore kanë mundësi të arrestojnë cilindo që kapet në flagrancë me një vepër të bërë jo me pakujdesi, e kryer ose e mbetur në tentativë, për të cilën ligji përcakton dënimin me burg maksimumi me tre vjet ose të një veprë të bërë me pakujdesi për të cilën ligji përcakton dënimin me burg maksimumi jo më pak se pesë vjet.

Oficerët e agjentët e policisë gjyqësore kanë gjithashtu mundësi të arrestojnë cilindo kapet në flagrancë me një nga veprat e mëposhtme:

- a) shpërdorim me përfitim nga gabimi i të tjerëve parashikuar nga neni 316 i kodit penal;
- b) korrupsion për një akt kundër detyrave zyrtare të parashikuar nga nenet 319 paragrafi 4 e 321 i kodit penal;
- c) dhunë ose kërcënim ndaj një zyrtari të shtetit të parashikuar nga neni 336 paragrafi 2 i kodit penal;
- d) tregti e dhënie të ilaçeve të prishura e të lëndëve ushqimore të dëmshme të parashikuara nga nenet 443 e 444 të kodit penal;
- e) korrupsion i të miturve i parashikuar nga neni 530 i kodit penal;
- f) lëndim personal i parashikuar nga neni 582 i kodit penal;
- f-bis) dhunim i banesës parashikuar nga neni 614, paragrafi i parë e i dytë, i kodit penal;
- g) vjedhje parashikuar nga neni 624 i kodit penal;
- h) dëmtim i rëndë sipas nenit 635 paragrafi 2 i kodit penal;
- i) mashtrim i parashikuar nga neni 640 i kodit penal;
- l) përvetësim i kundërligjshëm i parashikuar nga neni 646 i kodit penal;
- l-bis) dhënia, shpërndarja ose mbajtja e materialit pornografik të parashikuara nga nenet 600-ter, paragrafi i katërt, e 600-quater i kodit penal, edhe pse lidhur me materialin pornografik sipas nenit 600-quater.1 të të njëjtit kod;
- m) ndryshimi i armëve e prodhimi i eksplozivëve të palejuar të parashikuar nga nenet 3 e 24 paragrafi 1 i ligjit 18 prill 1975, n. 110;

m-bis) prodhimi, mbajtja ose përdorimi i dokumenteve false të identitetit të parashikuara nga neni 497-bis i kodit penal.

m-ter) vërtetim ose deklaratë e rremë përballë një zyrtari për identitetin ose për të dhënat personale të vetat ose të të tjerëve, parashikuar nga neni 495 i kodit penal;

m-quater) ndryshime mashtruese për të penguar identifikimin ose kontrollin e të dhënave personale, të parashikuara nga neni 495-ter i kodit penal.

Nëse bëhet fjalë për veprë që ndiqet me padi, arresti në flagrancë kryhet nëse padia propozohet, edhe me deklaratë të bërë gojarisht përballë oficerit ose agjentit të policisë gjyqësore të pranishëm në vend. Në qoftë se personi që ka të drejtë deklaron se e tërheq padinë, i arrestuari lirohet menjëherë.

Sipas rasteve të parashikuara nga ky nen vijohet me arrestin në flagrancë vetëm nëse masa justifikohet nga rëndësia e faktit, ose nga rrezikshmëria e subjektit, e nxjerrë nga personaliteti i tij, ose nga rrethanat e faktit. Nuk lejohet arresti i personit të cilit i kërkohet të japë informacione nga policia gjyqësore ose nga prokurori për vepra që lidhen me përmbajtjen e informacioneve ose refuzimit për t'i dhënë.

Neni 384 kpp Ndalimi i të dyshuarit për një veprë penale

Edhe jashtë rasteve të flagrancës, kur ka elemente specifike që, edhe lidhur me pamundësinë për të identifikuar të dyshuarin, bëjnë të konsiderohet i themeltë rreziku i ikjes, prokurori vendos ndalimin e personit të dyshuar rëndë për një veprë penale për të cilën ligji përcakton dënimin me burgim të përjetshëm ose me

burgim minimumi jo më i vogël se dy vjet e maksimumi më i madh se gjashtë vjet, ose për një vepër që lidhet me armët e luftës dhe eksplozivët, ose për një vepër të bërë për qëllime terroriste, edhe ndërkombëtare, ose kundër rendit demokratik.

Në rastet e parashikuara nga paragrafi 1 e para se prokurori të ketë marrë drejtimin e hetimeve, oficerët e agjentët e policisë gjyqësore procedojnë me ndalimin me iniciativë të vet.

Policia gjyqësore vijon gjithashtu me ndalimin me iniciativë të vet në rast se është identifikuar më pas i dyshuari ose në rast se verifikohen elemente specifike, si mbajtja e dokumenteve të falsifikuara, që e bëjnë të themeltë rrezikun se i dyshuari është gati për të ikur e nuk është e mundur, për situatën me karakter urgjent, të pritet masa e prokurorit.

Neni 123 kpp Deklaratat e kërkesat e personave në burg ose të internuar.

I pandehuri që mbahet ose është i internuar në një burg për zbatimin e masave të sigurisë ka mundësinë të paraqesë kundërshtime, deklarata e kërkesa me akt që merret nga drejtori. Ato regjistrohen në një regjistër të posaçëm, i komunikohen menjëherë autoritetit kompetent e kanë efektshmëri sikur të ishin marrë drejtpërdrejt nga autoriteti gjyqësor.

Kur i pandehuri është në gjendje arresti ose qëndrimi në shtëpi ose i ruajtur në një vend kurimi, ka mundësi të paraqesë kundërshtime, deklarata e kërkesa me akt të marrë nga një oficer të policisë gjyqësore, i cili kujdeset për transmetimin e menjëhershëm drejt autoritetit kompetent. Kundërshtimet, deklaratat e kërkesat kanë

efektshmëri sikur të ishin marrë drejtpërdrejt nga autoriteti gjyqësor.

Dispozitat e paragrafit 1 u zbatohen denoncimeve, kundërshtimeve, deklaratave e kërkesave të paraqitura nga palët e tjera private ose nga personi i fyer.

FAZA EKZEKUTUESE – ARRESTI PAS URDRIT PËR EKZEKUTIM – GJYKA TËSI I EKZEKUTIMIT

Arresti pas urdhrimit për ekzekutim ose për burgosje - Neni 656 kpp

Siç thuhej më sipër, personi gjendet në rastin e arrestit për faktin se duhet të shlyejë dënimin e përcaktuar me vendim përfundimtar (ose ngaqë kanë përfunduar të gjitha shkallët e gjykimit ose ngaqë nuk është bërë apel ose rekurs sipas afatit).

Pastaj i dorëzohet personit kopja e masës në fjalë, ku edhe në këtë rast shënohet emri i avokatit mbrojtës të besuar ose të caktuar zyrtarisht. Ka rëndësi edhe në këtë rast të kontaktohet sa më shpejt avokati duke pasur parasysh faktin se kundër urdhrimit për burgim pranohen disa rrugëdalje. Është e rëndësishme të kujtojmë pezullimin e urdhrimit të ekzekutimit sipas nenit 656 par. 5 kpp.

Kur është e mundur:

në qoftë se dënimi me burg, edhe nëse përbën mbetjen më të madhe të dënimit, nuk është më i madh se 3 vjet ose 6 vjet në rastet e neneve 90 e 94 të tekstit të vetëm të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës më 9 tetor 1990, n. 309, e ndryshimet e mëpasshme, prokurori, përveç çka është parashikuar nga paragrafët 7 e 9, e pezullon ekzekutimin. Urdhri i ekzekutimit e dekreti i pezullimit u njoftohen të dënuarit dhe avokatit të emëruar për fazën e ekzekutimit ose, në pamundësi, avokatit që e ka ndihmuar në fazën e gjykimit, me lajmërimin se brenda 30 ditëve mund të paraqitet kërkesë e pajisur me udhëzimet e dokumentacionin e nevojshëm me qëllim që të arrihet dhënia e një prej masave alternative ndaj burgimit sipas neneve 47 (vënia në provë tek shërbimet sociale), 47ter (qëndrimi në shtëpi) e 50 (pranimi i gjysmëlirisë), paragrafi 1 i L. 26 korrik 1975, n. 354 e ndryshimet e mëpasshme, e sipas nenit 94 (vënia në provë në raste të veçanta) i tekstit të vetëm të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës 9 tetor 1990, n. 309, e ndryshimet e mëpasshme, ose pezullimi i ekzekutimit të dënimit sipas nenit 90 të të njëjtit tekst të vetëm. Njoftimi informon gjithashtu se, në rast se nuk është paraqitur kërkesë ose në rast se kërkesa nuk pranohet sipas neneve 90 e vijuese të tekstit të vetëm të lartcitar, ekzekutimi i dënimit do të zbatohet menjëherë.

Paragrafi 7 i nenit 656 kpp (kodi i procedurës penale) thotë se pezullimi për të njëjtin dënim nuk mund të vendoset më shumë se një herë, edhe në qoftë se i dënuari ribën kërkesë të re qoftë lidhur me një masë të ndryshme të posaçme, qoftë lidhur me po atë masë, të motivuar në mënyrë të ndryshme, qoftë lidhur me pezullimin e ekzekutimit të dënimit sipas nenit 90 e vijues të tekstit të vetëm të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës më 9 tetor 1990, n. 309, e ndryshimet e mëpasshme, si dhe, në pritje të vendimit të gjykatës së mbikëqyrjes, kur programi i rikuperimit sipas nenit 94 të të njëjtit tekst të vetëm nuk rezulton i filluar brenda 5 ditëve nga data e paraqitjes së kërkesës përkatëse ose rezulton i ndërprerë.

Kur nuk është e mundur:

në qoftë se dënimi me burg, edhe nëse përbën mbetjen më të madhe të dënimit, nuk është më i madh se 3 vjet ose 6 vjet në rastet e neneve 90 e 94 të tekstit të vetëm të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës më 9 tetor 1990, n. 309 e ndryshimet e mëpasshme, pezullimi i ekzekutimit nuk mund të bëhet.

- a) kundrejt të dënuarve për veprat sipas nenit 4bis¹ të ligjit datë 26 korrik 1975, n. 354, e ndryshimet e mëpasshme, gjithashtu sipas nenit 423 bis (zjarr në pyll), 624 (vjedhje), kur verifikohen 2 ose më shumë rrethana midis atyre të treguara në nenin 625 (rrethana rënduese), 624bis (vjedhje në banesë e vjedhje me marrje) të kodit penal, përveç atyre që gjenden në arrest në shtëpi sipas nenit 89 (masa ndaj toksikomanëve ose të alkoolizuarve që janë duke bërë programe terapeutike) të tekstit të vetëm sipas dekretit të Presidentit të Republikës datë 9 tetor 1990, n. 309, e ndryshimet e mëpasshme;
- b) ndaj atyre që, për faktin në fjalë të dënimit që duhet kryer, gjenden në paraburgim në çastin kur vendimi bëhet i formës së prerë;
- c) ndaj të dënuarve të cilëve u është aplikuar karakteri i përsëritjes e parashikuar nga neni 99 paragrafi 4 i kodit penal².

¹ Teksti i nenit 4bis i ligjit datë 26 korrik 1975 n. 354 e ndryshime të mëpasshme gjendet në shtojcën në fund të kapitullit 2.

² Teksti i nenit 99 i kodit penal gjendet në shtojcën në fund të kapitullit 2. Sipas nenit 4 paragrafi 2 i D.L. 30 dhjetor 2005, n. 272, i shndërruar, me ndryshime, në L. 21 shkurt 2006, n. 49 dispozita sipas shkronjës c) të paragrafit 9 të nenit 656 të kodit të procedurës penale nuk zbatohet ndaj të dënuarve, toksikomanë ose të alkoolizuar, që janë duke ndjekur, në çastin e depozitimit të vendimit përfundimtar, një program terapeutik rekuperimi pranë shërbimeve publike për asistencën ndaj toksikomanëve ose në kuadrin e një strukture të autorizuar në rastet kur ndërprerja e programit mund të dëmtojë dezintoksikimin. Në këtë rast prokurori përcakton kontrollat për të vërtetuar nëse toksikomani ose i alkoolizuari e ndjek programin e rekuperimit deri në vendim të

Për trajtimin e masave të posaçme shikoni më tutje tek pjesa përkatëse në kapitullin 4.

Gjykatësi i ekzekutimit

Ligji ia jep kompetencën e njohjes së ekzekutimit të dënimit një gjykatësi që quhet gjykatës i ekzekutimit.

Ky i fundit është kompetent për të gjitha çështjet që kanë lidhje me vlefshmërinë e titullit ekzekutiv për të cilin personi është dënuar. Kodi i procedurës penale parashikon që ky funksion i gjykatësit të ekzekutimit që kryhet nga gjykatësi që ka dhënë vendimin e dënimit ose, në rast se vendimi i dënimit të shkallës së parë është ndryshuar në apel jo vetëm për dënimin, nga gjykatësi i apelit.

Për shembull gjykatësi i ekzekutimit është kompetent për çështjet lidhur me amnistinë, faljen e ligjshmërinë e urdhrin për burgim, zbatimin e veprës së vazhduar, kërkesën për rivendosje në afat në rast se i dënuari nuk ka mundur ta paraqesë kundërshtimin në afatet e caktuara, në rast se janë nxjerrë disa dënime për të njëjtin fakt.

Falja

Më 1 Gusht 2006 hyri në fuqi ligji që lejoi faljen.

Falja është shkak i shuarjes së dënimit (ndryshe nga amnistia, që shuan veprën), në këtë rast në masën prej tre vjetësh e për sa i përket dënimit me parë në masën prej 10.000,00 euro.

Zbatohet për vendimet e dënimit për vepra të kryera deri më 2 maj 2006, me përjashtim të disa veprave (psh. dhunë seksuale, pedofili, mbajtje peng e personit me qëllim shtrëngimi me anë të kanosjes ose dhunës për dhënien e pasurisë, organizatë mafioze ose terroriste e të tjera).

Falja i hiqet atij që gjatë pesë vjetëve pas dhënies së përfundimit kryen një vepër me pakujdesi për të cilën dënohet me burg më shumë se dy vjet.

Zbatimi i faljes duhet bërë nga gjykatësi i ekzekutimit e mund të çojë lirimin e menjëhershëm në rast se dënimi, për efekt të masës së faljes, rezulton tërësisht i kryer.

Gjykatës së mbikëqyrjes dhe revokon pezullimin e ekzekutimit kur vërteton se personi e ka ndërprerë

Neni 79 i Kushtetutës parashikon që falja dhe amnistia jepen me ligj të miratuar me shumicën e 2/3 të anëtarëve të Dhomës së Deputetëve, në çdo nen të saj dhe në votimin përfundimtar.

Ligji që jep falje ose amnisti përcakton edhe afatin për zbatimin e tyre.

Në çdo rast, falja e amnistia nuk mund t'u zbatohen veprave të kryera pas paraqitjes së projekt ligjit.

Rivendosja në afat – neni 175 kpp

Në rast se është dhënë vendimi në mungesë ose dekreti i dënimit, i pandehuri rivendoset në afat, sipas kërkesës së vet, për të propozuar kundërshtimin ose kundërvënien, përveç rasti nëse ai ka pasur njohje efektive të procedimit ose të masës e ka hequr dorë vullnetarisht të paraqitet ose të propozojë kundërshtim ose kundërvënie. Për këtë qëllim autoriteti gjyqësor kryen çdo verifikim të nevojshëm.

Kërkesa e përmendur paraqitet brenda tridhjetë ditëve duke filluar nga ajo kur i pandehuri ka marrë dijeni efektive për masën, përndryshe ai e humbet të drejtën.

Për kërkesën vendos me urdhëresë gjykatësi që procedon në çastin e paraqitjes së saj. Në qoftë se janë shpallur vendime ose dënime, vendos gjykatësi që duhet të ishte kompetent për kundërshtimin ose kundërvënien.

Kundër urdhëresës që e refuzon kërkesën për rivendosje në afat mund të propozohet rekurs në kasacion.

Kur e pranon kërkesën për rivendosje në afat për të propozuar kundërshtim, gjykatësi, nëse lipset, urdhëron lirimin e të pandehurit të burgosur e merr të gjitha masat e nevojshme për të ndaluar efektet e shkaktuara nga skadimi i afatit.

Ndreqja e burgimit të padrejtë neni 314 kpp – Rishikimi i vendimit neni 629 kpp – Ndreqja e gabimit gjyqësor

Duhet ditur se në legjislationin juridik parashikohen disa rrugëdalje në rast se qëndrimi në burg konsiderohet i padrejtë, me mundësinë që t'i kërkohej gjykatës kompetente të apelit një shumë parash lidhur me periudhën e qëndrimit në burg, me kusht që qëndrimi i personit që ka pësuar paraburgim të mos ketë qenë me dashje ose i kryer rëndë me pakujdesi.

Ka gjithashtu mundësi, në rast se qëndrojnë premiset, të kërkojë rishikimin e vendimit të dënimit që konsiderohet i padrejtë, gjithnjë gjykatës së apelit në rajonin e të cilës gjendet gjykatësi që ka nxjerrë vendimin.

Në rast rishikimi të vendimit me pushimin e çështjes penale, personi të cilit i është pushuar çështja penale ka të drejtë për një ndreqje të drejtë në lidhje me kohëgjatësinë e vuajtjes së dënimit e me pasojat personale e familjare.

Konventa e Strasburgut

Për sa i përket të burgosurve të huaj të pranishëm në burgjet italiane duhet sinjalizuar mundësia e parashikuar nga konventa ndërkombëtare e Strasburgut (21 mars 1983), e ratifikuar nga Italia më 1988, që këta të fundit, me pëlqimin e tyre, mund ta vuajnë dënimin në vendin e tyre të origjinës, mjaft që të ketë pranuar Konventën.

Kërkesa për ekzekutimin jashtë shtetit të një dënimi të dhënë nga autoritetet gjyqësore italiane nënkupton që ai të jetë përfundimtar e lidhur me një fakt që të parashikohet nga të dy vendet si vepër penale, dënimi për t'u shlyer duhet të jetë më shumë se 6 muaj e duhet të ketë marrëveshje të të dy shteteve të interesuara.

Në asnjë rast autoritetet italiane nuk mund të lejojnë që ekzekutimi i dënimit të dhënë në Itali të bëhet në një vend ku ekziston rreziku konkret që personi t'i nënshtrohet trajtimeve jo njerëzore ose poshtëruese. Për të burgosurin e huaj që dëshiron të përdorë mundësinë që i ofron konventa e Strasburgut janë në dispozicion formularë të posaçëm pranë zyrës së amzës në burg.

Dekreti legjislativ datë 7 shtator 2010, n. 161

Dispozita për përshtatjen e së drejtës kombëtare me Vendimin kuadër 2008/909/GAI lidhur me zbatimin e parimit të njohjes së ndërsjellë të vendimeve penale që japin dënime me burgim ose heqje lirie personale, me qëllim përmbyshjen e tyre në Bashkimin Europian

Kjo normativë e re ka si qëllim lehtësimin e ekzekutimit të dënimeve me burg ose të masave për heqjen e lirisë personale në vendlindjet e personave të huaj që i përkasin Bashkimit europian në bazë të parimit të njohjes së ndërsjellë të vendimeve të nxjerra nga shtetet anëtare.

Qëllimi është lehtësimi i rivendosjes së të burgosurve në territorin të cilit i përket.

Në rast dënimi përfundimtar me të cilin zbatohen, edhe së bashku, një dënim ose një masë sigurie ndaj një personi fizik, në qoftë se dënimi i mbetur ose masa e sigurisë për t'u shlyer është më shumë se gjashtë muaj e vepra për të cilën është nxjerrë vendimi i dënimit ndëshkohet me një dënim me kohëgjatësi maksimale jo më pak se 3 vjet, prokurori që merret me ekzekutimin e vendimit mund të vendosë transmetimin jashtë shtetit drejt shtetit anëtar të Bashkimit europian të shtetësisë së personit të dënuar ku ky i fundit jeton, ose drejt shtetit anëtar të Bashkimit europian të shtetësisë së personit të dënuar ku ky i fundit do të dëbohet, pasi të përjashtohet nga ekzekutimi i dënimit ose nga masa e sigurisë, për arsye të një urdhri për dëbim ose largim të futur në vendimin e dënimit ose në një vendim gjyqësor ose administrativ ose në çdo masë tjetër të marrë pas vendimit të dënimit, ose drejt shtetit anëtar të Bashkimit europian që ka pranuar transmetimin, duke kërkuar në këtë rast pëlqimin e personit të dënuar.

Vendimi për transferimin është në kompetencën e gjykatës së apelit sipas nenit 9 të ligjit.

Personi i dënuar nuk duhet t'i nënshtrohet ndonjë procedimi tjetër penal, as të jetë në ekzekutim të një vendimi tjetër dënim i ose zbatimi të një mase tjetër të sigurisë, përveç rasteve kur vendoset ndryshe nga autoriteti që procedon.

Për sa i përket ekzekutimit të masave të sigurisë personale në burg, prokurori kompetent për transmetimin jashtë shtetit caktohet sipas nenit 658 të kodit të procedurës penale.

Shtojca kapitulli 2

Neni 4-bis L. 354/1975

Ndalimi i dhënies së përfitimeve dhe vërtetimi i rrezikshmërisë sociale të të dënuarve për disa vepra penale.

1. Caktimi në punë jashtë, lejet e shpërblimit e masat e posaçme alternative ndaj burgut të parashikuara në kapitullin VI, përjashto lirim dhe parakohshëm, mund t'u jepen të burgosurve e të internuarve për veprat e mëposhtme vetëm në rastet kur këta të burgosur e të internuar bashkëpunojnë me drejtësinë sipas nenit 58-ter të këtij ligji: vepra të kryera për qëllime terroriste, edhe ndërkombëtare, ose kundër rendit demokratik duke kryer akte dhune, vepra sipas nenit 416-bis të kodit penal, vepra të bëra duke përfituar nga kushtet e parashikuara nga i njëjti nen ose me qëllim lehtësimin e veprimtarisë së shoqatave të parashikuara në të, vepra sipas neneve 600, 600-bis, paragrafi i parë, 600-ter, paragrafi i parë e i dytë, 601, 602, 609-octies e 630 i kodit penal, neni 291-quater i tekstit të vetëm të dispozitave legjislative në lëmin doganor, sipas dekretit të Presidentit të Republikës datë 23 janar 1973, n. 43, e neni 74 i tekstit të vetëm të ligjeve në lëmin e disiplinimit të lëndëve narkotike e psikotrope, parandalimit, kurimit e rehabilitimit të gjendjeve përkatëse të vartësisë nga drogat, sipas dekretit të Presidentit të Republikës datë 9 tetor 1990, n. 309. Përjashtohen dispozitat e neneve 16-nonies e 17-bis të dekret-ligjit 15 janar 1991, n. 8, shndërruar, me ndryshime, nga ligji datë 15 mars 1991, n. 82, e ndryshimet e mëpasshme.

1-bis. Përfitimet sipas paragrafit 1 mund t'u jepen të burgosurve ose të internuarve për një nga veprat e

parashikuara aty, mjafton që të jenë marrë elemente të tilla që ta përjashtojnë aktualitetin e lidhjeve me kriminalitetin e organizuar, terrorist ose subversiv, gjithashtu në rastet kur pjesëmarrja e kufizuar në faktin kriminal, e vërtetuar në vendimin e dënimit, ose vërtetimi i plotë i fakteve dhe i përgjegjësive, i bërë me vendim të parevokueshëm, e bëjnë gjithsesi të pamundur bashkëpunimin e dobishëm me drejtësinë, gjithashtu në rastet kur, edhe pse bashkëpunimi që ofrohet rezulton objektivist i parëndësishëm, ndaj të burgosurve ose të internuarve të njëjtë të jetë zbatuar një nga rrethanat lehtësuese të parashikuara nga neni 62, numri 6), edhe në rast se dëmshpërblimi të jetë bërë pas vendimit të dënimit, nga neni 114 ose nga neni 116, paragrafi i dytë, i kodit penal.

1-ter. Përfitimet sipas paragrafit 1 mund të jepen, mjaft që të mos ketë elemente të lidhjeve me kriminalitetin e organizuar, terrorist ose subversiv, të burgosurve ose të internuarve për veprat sipas neneve 575, 600-bis, paragrafi i dytë e i tretë, 600-ter, paragrafi i tretë, 600-quinquies, 628, paragrafi i tretë, e 629, paragrafi i dytë, i kodit penal, tek neni 291-ter i tekstit të vetëm të cituar sipas dekretit të Presidentit të Republikës datë 23 janar 1973, n. 43, tek neni 73 i tekstit të vetëm të cituar sipas dekretit të Presidentit të Republikës datë 9 tetor 1990, n. 309, e ndryshimet e mëpasshme, vetëm për rastet e rënduara sipas nenit 80, paragrafi 2, i të njëjtit tekst të vetëm, tek neni 416, paragrafi i parë e i tretë, i kodit penal, i realizuar me qëllimin e kryerjes së veprave të parashikuara nga nenet 473 e 474 të të njëjtit kod, e tek neni 416 i kodit penal, i realizuar me qëllimin e kryerjes së veprave të parashikuara nga vëllimi II, titulli XII, kapitulli III, seksioni I, i të njëjtit kod, nga nenet 609-bis, 609-quater

e 609-octies i kodit penal e nga neni 12, paragrafët 3, 3-bis e 3-ter, i tekstit të vetëm të dispozitave lidhur me disiplinën e imigracionit e normave për gjendjen e të huajit, sipas dekretit legjislativ datë 25 korrik 1998, n. 286, e ndryshimet e mëpasshme.

1-quater. Përfitimet sipas paragrafit 1 mund t'u jepen të burgosurve ose të internuarve për veprat sipas neneve 600-bis, 600-ter, 600-quater, 600-quinquies, 609-bis, 609-ter, 609-quater, 609-quinquies, 609-octies e 609-undecies të kodit penal vetëm në bazë të rezultateve të vëzhgimit shkencor të personalitetit të bërë kolegjisht të paktën për një vit edhe me pjesëmarrjen e ekspertëve sipas paragrafit të katërt të nenit 80 të këtij ligji. Dispozitat sipas fjalisë së mësipërme zbatohen përsa i takon veprës së parashikuar nga neni 609-bis i kodit penal me përjashtim të rasteve kur rezultojnë e zbatuar rrethana lehtësuese e parashikuar nga ai vetë.

1-quinquies. Me përjashtim të asaj që është parashikuar nga paragrafi 1, për dhënien e përfitimeve ndaj të burgosurve e të internuarve për veprat sipas neneve 600-bis, 600-ter, edhe pse lidhur me materialin pornografik sipas neneve 600-quater.1, 600-quinquies, 609-quater, 609-quinquies e 609-undecies të kodit penal, si dhe sipas neneve 609-bis e 609-octies të po këtij kodi, në qoftë se janë bërë në dëm të një të mituri, gjykatësi mbikëqyrës ose gjykata e mbikëqyrjes vlerëson pjesëmarrjen pozitive në programin e rehabilitimit specifik sipas nenit 13-bis të këtij ligji.

2. Për dhënien e përfitimeve sipas paragrafit 1 gjykatësi mbikëqyrës ose gjykata e mbikëqyrjes vendos pasi merr informacione të detajuara nëpërmjet komitetit provincial kompetent për rendin publik e sigurinë publike në lidhje me vendin e burgimit të të dënuarit. Në çdo rast gjykatësi

vendos pasi kalojnë tridhjetë ditë nga kërkesa për informacione. Në komitetin provincial të lartpërmendur mund të marrë pjesë drejtori i burgut ku mbahet i dënuari.

2-bis. Për dhënien e përfitimeve sipas paragrafit 1-ter, gjykatësi mbikëqyrës ose gjykata e mbikëqyrjes vendos pasi merr informacione të detajuara nga kuestori. Në çdo rast gjykatësi vendos pasi kalojnë tridhjetë ditë nga kërkesa për informacione.

3. Kur komiteti mendon se ka kërkesa të posaçme sigurie ose që lidhjet mund të mbahen me organizatat vepruese në kuadër jo lokal ose jashtëkombëtar, e njofton gjykatësin për këtë dhe afati sipas paragrafit 2 shtyhet me tridhjetë ditë të tjera me qëllim që të merren elemente e informacione nga ana e organeve qendrore kompetente.

3-bis. Caktimi në punë jashtë, lejet e shpërbllimit e masat e posaçme alternative ndaj burgut të parashikuara në kapitullin VI, nuk mund t'u jepen të burgosurve e të internuarve për veprat me dashje kur Prokurori kombëtar kundër mafies ose prokurori i rrethit njofton, me iniciativë ose sinjalizim të komitetit provincial kompetent për rendin e sigurinë publike, në lidhje me vendin e qëndrimit në burg ose internim, për aktualitetin e lidhjeve me kriminalitetin e organizuar. Në këtë rast nuk merren parasysh procedurat e parashikuara në paragrafët 2 e 3.

Neni 99 kp - Përsëritja

Ai që, pasi është dënuar për një vepër të bërë jo me pakujdesi, kryen një tjetër, mund t'i zbatohet një rritje me një të tretën e dënimit për t'i dhënë për veprën e re të bërë jo me pakujdesi.

Dënimi mund të shtohet deri në gjysmë:

1) në qoftë se vepra e re e bërë jo me pakujdesi është e të njëjtës natyrë;

2) në qoftë se vepra e re e bërë jo me pakujdesi është kryer në pesë vjetët e dënimit të mëparshëm;

3) në qoftë se vepra e re e bërë jo me pakujdesi është kryer gjatë ose pas ekzekutimit të dënimit, ose gjatë kohës kur i dënuari i largohet vullnetarisht ekzekutimit të dënimit. Në rastet kur ka disa rrethana midis atyre të treguara në paragrafin e dytë, dënimi rritet përgjysmë.

Nëse përsëritësi kryen një vepër tjetër të bërë jo me pakujdesi, rritja e dënimit, sipas rastit të paragrafit të parë, bëhet përgjysmë e, në rastet e parashikuara në paragrafin e dytë, rritet me dy të tretat.

Në qoftë se bëhet fjalë për një nga veprat e treguara nga neni 407, paragrafi 2, shkronja a), i kodit të procedurës penale, rritja e dënimit për përsëritje është e detyrueshme e, në rastet e treguara në paragrafin e dytë, nuk mund të jetë më pak se një e treta e dënimit për t'i dhënë për veprën e re.

Në asnjë rast rritja e dënimit për efekt të përsëritjes nuk mund të kapërcejë bashkimin e dënimeve që rezultojnë nga dënimet përpara kryerjes së veprës të bërë jo me pakujdesi.

MASA E SIGURISË DHE RREZIKSHMËRIA SHOQËRORE

Neni 215 i kodit penal parashikon llojet e masave të sigurisë personale që dallohen në masa me burg e jo me burg.

Janë masa të sigurisë me burg:

- 1) caktimi në një qendër bujqësore ose në një shtëpi pune;
- 2) shtrimi në një vend kurimi e ruajtjeje;
- 3) shtrimi në spitalin psikiatrik gjyqësor;
- 4) shtrimi në reformatorin gjyqësor.

Janë masa të sigurisë jo me burg:

- 1) liria e mbikëqyrur;
- 2) ndalimi i qëndrimit në një ose disa komuna (bashki), ose në një ose disa provinca;
- 3) ndalimi për të shkuar në restorante ose shitore publike pijesh alkoolike;
- 4) dëbimi i të huajit nga shteti.

Kur ligji përcakton një masë sigurie pa ia treguar llojin, gjykatësi vendos që të zbatohet liria e mbikëqyrur përveç rasteve kur, meqë bëhet fjalë për një të dënuar për vepër penale, mendon ta caktojë në një qendër bujqësore ose shtëpi pune.

Masat e sigurisë mund të zbatohen nga gjykatësi në vetë vendimin e dënimit (edhe të pushimit të çështjes penale) vetëm personave të rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore, që kanë kryer një fakt të parashikuar nga ligji si vepër penale.

Ligji penal përcakton rastet kur personave të rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore mund t'u zbatohen masa sigurie për një fakt të paparashikuar nga ligji si vepër penale (neni 202 kp).

Mund të jepen edhe me vendim të mëvonshëm në rast se dënohet gjatë ekzekutimit të dënimit, ose gjatë kohës kur i dënuari i shmanget vullnetarisht ekzekutimit të dënimit e, në rastet e përcaktuara nga ligji, në çdo kohë.

Sipas ligjit penal, një person është i rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore, edhe pse nuk mund të merret i pandehur, ose nuk mund të ndëshkohet, kur ka kryer një nga faktet e lart treguara ose kur është e mundshme që të kryejë fakte të reja të parashikuara nga ligji si vepra penale (neni 203 kp).

Karakteristika si person i rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore del nga rrethanat

e treguara në nenin 133 kp¹.

Masat e sigurisë nuk mund të hiqen nëse personat që u nënshtrohen atyre nuk kanë përfunduar së qeni të rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore (neni 207 kp).

Mund të urdhërohet heqja e masave edhe në qoftë se nuk ka kaluar një kohë sa periudha minimale e caktuar me ligj për secilën nga masat e sigurisë pas vendimit të Gjykatës kushtetuese n. 110/1974.

Pasi kalon periudha minimale, e caktuar me ligj për secilën masë sigurie, gjykatësi rimerr në shqyrtim kushtet e personit që i nënshtrohet atyre, për të përcaktuar nëse është ende i rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore, duke rishqyrtuar rrezikshmërinë.

Në rast se personi rezulton ende i rrezikshëm, gjykatësi cakton një afat të ri për një shqyrtim të mëtejshëm. Megjithatë, kur ka arsye të mendojë se rreziku ka kaluar, gjykatësi mund të procedojë në çdo kohë me kontrolle të reja.

Masat e sigurisë që i shtohen një dënimi me burg zbatohen pasi dënimi është vuajtur ose është shuar (neni 211 kp).

Masat e sigurisë që i shtohen një dënimi jo me burg zbatohen pasi vendimi i dënimit bëhet i përvokueshëm.

Masat e sigurisë me burg zbatohen në vendet e posaçme për këtë qëllim.

Në secilin nga këto vende ekziston një regjim i veçantë edukues ose kurues e pune, duke pasur parasysh prirjet e zakonit që kanë lidhje me veprat penale të personit e, në përgjithësi, me rrezikun shoqëror që rrjedh prej tij (neni 213 kp).

Neni 216 kp parashikon që të caktohen në një qendër bujqësore ose në një shtëpi pune:

1) ata që janë deklaruar keqbërës të zakonshëm; profesionistë ose me prirje;

Art. 133 cp Rëndësia e veprës penale: vlerësimi për efektin e dënimit. Në ushtrimin e pushtetit vetëgjykimor të treguar në nenin e mëparshëm, gjykatësi duhet të mbajë parasysh rëndësinë e veprës, që nxirret:

1) nga natyra, nga lloji, nga mjetet, nga objekti, nga koha, nga vendi e nga çdo mënyrë tjetër veprimi;

2) nga rëndësia e dëmit ose e rrezikut të shkaktuar personit të lënduar nga vepra;

3) nga intensiteti i dëmit ose nga shkalla e fajit.

Gjykatësi duhet të mbajë parasysh, gjithashtu, aftësinë për të kryer vepra penale të fajtorit, që nxirret:

1) nga motivet e kryerjes së krimeve e nga karakteri i fajtorit;

2) nga rastet e mëparshme të dënimit e të gjyqimit e, në përgjithësi, nga sjellja e nga jeta e fajtorit, para se të kryente veprën;

3) nga sjellja gjatë ose pas veprës penale;

4) nga kushtet e jetës individuale, familjare e shoqërore të fajtorit.

2) ata që, meqenëse janë deklaruar keqbërës të zakonshëm, profesionistë ose me prirje, e duke mos qenë më nën masa sigurie, kryejnë një veprë të re penale, jo me pakujdesi, që të jetë tregues i karakterit të zakonshëm, të profesionalizmit ose të prirjes për të bërë vepra penale; 3) personat e dënuar ose që u është pushuar çështja penale në rastet e tjera të treguara shprehimisht në ligj.

Neni 217 kp parashikon caktimin në një qendër bujqësore ose shtëpi pune që zgjat minimumi një vit. Për keqbërësit e zakonshëm, kohëgjatësia minimale është dy vjet, për keqbërësit profesionistë tre vjet, dhe katër vjet për keqbërësit me prirje.

Gjykatësi mbikëqyrës kontrollon zbatimin e masave të sigurisë personale.

Kur një masë e sigurisë e ndryshme nga konfiskimi, që nuk përfshihet në rastet e parashikuara nga neni 312 kp (dënim ose largim i të huajit nga shteti), është urdhëruar me vendim, ose duhet të urdhërohet më pas, gjykatësi mbikëqyrës, me kërkesë të prokurorit ose zyrtarisht, sigurohet nëse i interesuari është person i rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore dhe merr masat përkatëse, duke parashikuar, nëse duhet, deklaratën e karakterit të zakonshëm ose profesional të veprës penale (neni 679 kpp).

Kundër masave të gjykatësit mbikëqyrës lidhur me masat e sigurisë e deklaratën e karakterit të zakonshëm ose profesionale të veprës ose të prirjes për të bërë vepra, mund të propozohet apel në gjykatën e mbikëqyrjes nga prokurori, i interesuari ose avokati (neni 680 kpp).

Gjykata e mbikëqyrjes, jashtë rasteve të parashikuara nga neni 579 paragrafët 1 e 3 kpp, gjykon edhe për kundërshtimet kundër vendimeve të dënimit ose të pushimit të çështjes penale lidhur me dispozitat që kanë të bëjnë me masat e sigurisë.

Neni 53 i L. 354/1975 përcakton se të internuarve mund t'u jepet leje prej gjatë muajsh në periudhën menjëherë para përfundimit të afatit të caktuar për rishqyrtimin e rrezikshmërisë.

Po këtyre mund t'u jepet, për kërkesa të rënda personale ose familjare, një leje jo më shumë se pesëmbëdhjetë ditë; gjithashtu mund t'u jepet një leje jo më shumë se tridhjetë ditë, një herë në vit, me qëllim që të favorizohet ripërshtatja shoqërore.

Gjatë lejes i internuari i nënshtrohet regjimit me liri të mbikëqyrur.

Liria e mbikëqyrur neni 228 kp

Mbikëqyrja e personit në gjendje lirie të mbikëqyrur i besohet autoritetit të sigurisë publike.

Personit në gjendje lirie të mbikëqyrur i imponohen nga gjykatësi rregulla që të

shmangë rastet e veprave të reja penale.

Këto rregulla mund të ndryshohen ose të kufizohen më pas nga gjykatësi. Mbikëqyrja duhet të ushtrohet në mënyrë që të lehtësojë, nëpërmjet punës, ripërshtatjen e personit në jetën shoqërore.

Liria e mbikëqyrrur nuk mund të jetë më pak se një vit.

Shtrimi në spitalin psikiatrik gjyqësor neni 222 kp

Në rast pushimi të çështjes penale për sëmundje mendore, ose për intoksikim kronik nga alkooli, ose nga lëndë narkotike, ose për shkak të shurdhmemecërisë, urdhërohet gjithnjë shtrimi i të pandehurit në një spital psikiatrik gjyqësor për një kohë jo më pak se dy vjet.

Koha minimale e shtrimit në spitalin psikiatrik gjyqësor është dhjetë vjet, në qoftë se për faktin e kryer ligji përcakton burgimin e përjetshëm, ose pesë vjet në qoftë se për aktin e kryer ligji përcakton dënimin me burg për një kohë minimale jo më pak se dhjetë vjet.

Në rastin kur personi i shtruar në spitalin psikiatrik gjyqësor duhet të vuajë një dënim me kufizim lirie personale, zbatimi i tij shtyhet derisa zgjat shtrimi në spitalin psikiatrik.

Sipas nenit 111 të DPR 230/2000 spitaleve psikiatrike u besohen, përveç atyre ndaj të cilëve zbatohet, në mënyrë përfundimtare ose provizore, masa e sigurisë në fjalë, edhe të pandehurit, të dënuarit e të internuarit që gjenden nga nenet 148 (sëmundje psikike e ardhur papritmas tek i dënuari), 206 (zbatim provizor i masave të sigurisë) e 212 paragrafi i dytë (raste të pezullimit ose transformimit të masave të sigurisë – në rastin e personit që i nënshtrohet masës së sigurisë me burg i cili preket nga sëmundje psikike e ardhur papritmas) të kodit penal.

SHËNIM Pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese n. 253/2003 mundet që gjykatësi të marrë, në vendin e shtrimit në spitalin psikiatrik gjyqësor, një masë të ndryshme sigurie të parashikuar nga ligji, e përshtatshme për t'i siguruar kura të duhura të sëmurit e për t'i bërë ballë rrezikshmërisë së tij shoqërore.

SHËNIM Dekret ligji n. 211/2011, i ndryshuar nga ligji i shndërrimit n. 9/2012, parashikon që – brenda 31 Marsit 2013 – masat e sigurisë së shtrimit në spitalin psikiatrik gjyqësor e të caktimit në një vend kurimi e ruajtjeje, të zbatohen vetëm brenda strukturave shëndetësore që i përmbushin kushtet strukturore, teknologjike e organizative (edhe për sa i përket aspekteve të sigurisë) të përcaktuara me dekret me karakteristikë jo rregulluese të Ministrit të Shëndetësisë, i adoptuar bashkërisht me Ministrin e Drejtësisë e në marrëveshje me Konferencën e përhershme për marrëdhëniet midis Shtetit, Krahinave e

Provincave Autonome.

Caktimi në një vend kurimi e ruajtjeje neni 219 kp

I dënuari, për vepra jo me pakujdesi me një dënim të ulur për arsye të sëmundjes psikike ose të intoksikimit kronik nga alkooli ose nga lëndë narkotike, ose për arsye të shurdhmemecërisë, shtrohet në një vend kurimi e ruajtjeje për një kohë jo më të shkurtër se një vit, kur minimumi i dënimit të caktuar me ligj nuk është më i vogël se pesë vjet burg.

Në qoftë se për veprën e kryer caktohet nga ligji dënimi me burg të përjetshëm, ose burgu jo më pak në minimum se dhjetë vjet, masa e sigurisë jepet për një kohë jo më pak se tre vjet.

SHËNIM Në këto raste, pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese n. 249/1983, masa e shtrimit në një vend kurimi e ruajtjeje e të pandehurit të dënuar për vepra jo me pakujdesi me një dënim të ulur për shkak të sëmundjes psikike duhet t'i bëhet pas kontrollit nga ana e gjykatësit për rrezikshmërinë e vazhdueshme shoqërore që vjen nga vetë sëmundja psikike, në kohën e zbatimit të masës së sigurisë.

Në qoftë se bëhet fjalë për një vepër tjetër, për të cilën ligji përcakton dënim me burg, e rezulton që i dënuari është person i rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore, shtrimi në një vend kurimi ose ruajtjeje urdhërohet për një kohë jo më të vogël se gjashtë muaj; megjithatë gjykatësi mund ta zëvendësojë masën e shtrimit me atë të lirisë së mbikëqyrrur. Ky zëvendësim nuk ndodh kur bëhet fjalë për të dënuar me dënim të ulur për intoksikim kronik nga alkooli ose nga lëndë narkotike.

Kur duhet të urdhërohet shtrimi në vend kurimi ose ruajtjeje, nuk zbatohet masë tjetër sigurie me burg.

SHËNIM Në këtë rast, pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese n. 1102/1988, është caktuar që masa e shtrimit në vend kurimi ose ruajtjeje duhet të bëhet pas kontrollit për rrezikshmëri shoqërore që vjen nga sëmundja mendore jo vetëm në çastet kur masa e sigurisë merret, por edhe në çastin e ekzekutimit të saj

Parimet themelore che trajtimi në burg

Neni 1 Ligji datë 26 korrik 1975, n. 354 – Trajtimi dhe riedukimi

Trajtimi gjyqësor duhet të jetë në përputhje me karakterin njerëzor e duhet të sigurojë respektin e dinjitetit të njeriut.

Trajtimi karakterizohet nga paanshmëria absolute, pa diskriminime lidhur me kombësinë, racën e kushtet ekonomike e shoqërore, opinionet politike e besimet fetare.

Në burgje duhet të mbahet rendi e disiplina. Nuk mund të merren shtrëngime të pajustificueshme me kërkesat e parathëna ose, ndaj të pandehurve, jo të domosdoshme për arsyet gjyqësore.

Të burgosurit e të internuarit thirren ose tregohen me emrin e tyre.

Trajtimi i të pandehurve duhet të bazohet rigorozisht në parimin se ata nuk konsiderohen fajtorë deri në dënimin përfundimtar.

Ndaj të dënuarve e të internuarve duhet të zbatohet trajtim riedukativ që të anojë, edhe nëpërmjet kontakteve me mjedisin e jashtëm, drejt rifutjes shoqërore të tyre. Trajtimi zbatohet sipas një kriteri të individualizimit lidhur me kushtet specifike të subjekteve.

Neni 15 Ligji 26 korrik 1975, n. 354 - Elemente të trajtimit

Trajtimi i të dënuarit e të internuarit zhvillohet duke përdorur kryesisht arsim, punë, fe, veprimtari kulturore, zbavitëse e sportive dhe duke i lehtësuar kontaktet e duhura me botën e jashtme dhe raportet me familjen.

Për trajtimin riedukativ, përveç rasteve të pamundura, të dënuarit e të internuarit u sigurohet puna.

Të pandehurit pranojnë, sipas kërkesës së tyre, të marrin pjesë në veprimtari edukative, kulturore e zbavitëse e, me përjashtim të rasteve me arsye të justifikueshme ose të dispozitave të kundërta të autoritetit gjyqësor, që të zhvillojnë veprimtari pune për formim profesional, mundësisht të zgjedhur prej tyre e, gjithsesi, në kushte të përshtatshme me pozitën e tyre juridike.

Gjykatësi mbikëqyrës dhe gjykata e mbikëqyrjës

Ligji datë 26 korrik 1975 n. 354 disiplinon funksionin e kompetencat e gjykatësit mbikëqyrës e të gjykatës së mbikëqyrjes.

Gjykatësi mbikëqyrës, sipas nenit 69 op (ligji për burgjet), kontrollon organizimin e instituteve të parandalimit e të dënimit dhe i paraqet Ministrin të Drejtësisë kërkesat e shërbimeve të ndryshme, me vëmendje të posaçme ndaj zbatimit të trajtimit riedukativ. Përveç kësaj ushtron kontrollin e drejtpërdrejtë për të siguruar që ekzekutimi i burgut të të pandehurve të zbatohet në përputhje me ligjet e rregulloret dhe mbikëqyr ekzekutimin e masave të sigurisë personale.

Miratoni, me dekret, programin e trajtimit ose, në qoftë se shikon tek ai elemente që përbëjnë shkelje të të drejtave të të dënuarit ose të internuarit, e kthen me vërejtje me qëllim që të bëhet një formulim i ri.

Miratoni me dekret masën e pranimit në punë jashtë burgut. Gjithashtu, jep gjatë trajtimit dispozita të drejtpërdrejta për të eliminuar shkeljet e të drejtave të të dënuarve e të internuarve.

Ka kompetencë që të vendosë me urdhëresë për kërkesat e të dënuarve që synojnë marrjen e lirim të parakohshëm e për ankimet e paraqitura nga ata vetë kundër masave të administratës së burgut.

Gjykatësi mbikëqyrës vendos gjithashtu me dekret të motivuar për kërkesat e lejeve të paraqitura nga të burgosurit e të internuarit.

Gjykatësi mbikëqyrës është kompetent edhe për zbatimin e heqjen e masave të sigurisë.

Vetë ligji 354/75 parashikon që në çdo rreth të gjykatës së apelit të krijohet një gjykatë e mbikëqyrjes me kompetenca për dhënien e vënies në provë tek shërbimet sociale, e qëndrimit në shtëpi, e gjysmëlirisë dhe e lirisë së kushtëzuar, për shtyrjen e ekzekutimit të dënimit në rastet e parashikuara nga nenet 146 e 147 kp¹, si dhe për sa i përket heqjes ose ndërprerjes së këtyre masave, si dhe për ankimet në fushën e lejeve.

Gjykata e mbikëqyrjes përbëhet nga kryetari, nga një gjykatës tjetër mbikëqyrës e nga dy profesionistë ekspertë në psikologji, shërbim social, pedagogji, psikiatri e kriminologji klinike.

SHËNIM Edhe i huaji i burgosur pa lejqëndrim e pa dokument identiteti të vlefshëm mund të pranohet, kur ekzistojnë premisat e tjera, në punë jashtë burgut e në masat të posaçme alternative ndaj burgut.

¹ Tekstet e neneve 146 e 147 kp gjenden në shtojcën në fund të kapitullit 4.

Identifikimi bëhet sipas të dhënave personale të vendimit përfundimtar. Zyrat kompetente duhet të lëshojnë kodin fiskal e një autorizim të posaçëm për punë, të vlefshëm derisa të përfundojë masa.

Puna e jashtme - Neni 21 op

Është mënyrë ekzekutimi i dënimit që lejon daljen nga burgu për zhvillimin e veprimtarive të punës ose për ndjekjen e kurseve të formimit profesional.

Mund të parashikohet për:

- të dënuarit përfundimtarë për vepra të zakonshme pa asnjë kufizim lidhur me pozitën juridike e periudhën e kaluar në burg;
- të dënuarit me burg për një nga veprat e treguara në paragrafin 1 të nenit 4 bis op pas 1/3 e dënimit e gjithsesi jo para se të mbushen 5 vjet;
- të dënuarit me burg të përjetshëm pas vuajtjes të paktën të 10 vjetëve.

Është masë me natyrë administrative, dhënë nga drejtori e miratuar nga gjykatësi mbikëqyrës: pas miratimit përpilohet një program trajtimi që duhet të miratohet gjithnjë nga gjykatësi mbikëqyrës. Tek masa duhet të tregohen rregullat për t'u respektuar jashtë burgut.

Lirimi i parakohshëm - Neni 54 op e neni 103 dpr 230/2000

Lirimi i parakohshëm (para afatit) jepet nga gjykatësi mbikëqyrës.

Konsiston në reduktimin e dënimit bars me 45 ditë, për çdo 6 muaj dënimi të vuajtur. I jepet atij që ka sjellje të rregullt e që ka dhënë prova për pjesëmarrje në veprën e riedukimit.

Njihet edhe për periudhën e kaluar në paraburgim e në arrest në shtëpi.

Kundër vendimit të gjykatësit mbikëqyrës mund të bëhet ankim në gjykatën e mbikëqyrjes brenda 10 ditëve nga njoftimi i refuzimit duke treguar në kërkesë arsyet.

Gjysmëliria - Neni 48 op, neni 50 op, 50bis op e neni 101 dpr 230/2000

Gjysmëliria jepet nga gjykata e mbikëqyrjes.

I lejon të dënuarit të kalojë pjesë të ditës jashtë burgut për të marrë pjesë në veprimtari pune, arsimore e gjithësi të dobishme për rifutjen në shoqëri.

Kërkesat për ta përfutur:

- i nënshtuar masës së sigurisë (në çdo çast);
- i dënuar me arrest ose burg jo më shumë se 6 muaj (në çdo çast);
- i dënuar me dënim më shumë se 6 muaj e të ketë shlyer gjysmën e dënimit (2/3 për veprat sipas nenit 4 bis, paragrafi 1 op);
- i dënuar të cilit i është zbatuar përsëritja e ribërë ish neni 99 paragrafi 4 kp pas vuajtjes me 2/3 e dënimit e në rastin e të dënuarit për një nga veprat e treguara në paragrafët 1, 1ter e 1quater të nenit 4bis op pas shlyerjes së ¾ të dënimit.
- i dënuar me burg të përjetshëm e të ketë vuajtur 20 vjet burg.

Pranimi në regjimin e gjysmëlirisë bëhet lidhur me përparimet e kryera gjatë trajtimit, kur ekzistojnë kushtet për një rifutje graduale të subjektit në shoqëri.

Personi në gjendje gjysmëlirie del nga burgu në mëngjes e futet sipas orareve të treguara në programin e trajtimit të përgatitur nga drejtori i burgut dhe i miratuar nga gjykatësi mbikëqyrës.

Të dënuarit e të internuarit e pranuar në regjimin e gjysmëlirisë caktohen në burgje ose seksione të posaçme të pavarura nga burgjet e zakonshme.

Qëndrimi në shtëpi - Neni 47 ter op e neni 100 dpr 230/2000

Qëndrimi në shtëpi jepet nga gjykata e mbikëqyrjes.

I dënuari përfundimtar që ka mbushur 70 vjeç mund ta vuajë dënimin me qëndrim në shtëpi në banesën e vet ose në një vend tjetër publik kurimi, asistence e pritjeje në rast se nuk është deklaruar keqbërës i zakonshëm, profesional ose me prirje e nuk është dënuar me rrethanën rënduese (ish neni 99 paragrafi 4 kp). Me përjashtim të atij që ka bërë veprat e parashikuara nga libri II, titulli XII, kapitulli III, seksioni I (vepra kundër personalitetit individual) e nga nenet 609bis (dhunë seksuale), 609 quater (akte seksuale me të mitur) e 609 octies (dhunë seksuale në grup) të kodit penal e nga neni 51 paragrafi 3bis kpp e nga neni 4bis op.

Gjithashtu ai që duhet të vuajë një dënim ose mbetje dënimi më të vogël se 4 vjet në qoftë se është:

- grua shtatzënë; nënë ose baba (i ati duhet të ushtrojë kujdestarinë, kur nëna ka vdekur ose e ka absolutisht të pamundur t'i ndihmojë fëmijët) i fëmijëve nën 10 vjeç me atë nënën e/o atë babën bashkëjetues (edhe në shtëpitë e familjeve të mbrojtura);

- person në gjendje të posaçme shëndeti që kërkojnë kontakte të vazhdueshme me spitalet territoriale ose me moshë më shumë se 60 vjeç (në qoftë se është i paafte edhe pjesërisht) ose më pak se 21 vjeç për kërkesa të provuara shëndetësore, studimi, pune e familjare;

Në këto rrethana të dënuarit të cilit i është zbatuar përsëritja ish neni 99 paragrafi 4 kp mund t'i jepet qëndrimi në shtëpi nëse dënim i dhënë me burg, edhe nëse përbën pjesën e mbetur të dënimit më të madh, nuk i tejkalon 3 vitet.

Mund ta vuajë dënimin me qëndrim në shtëpi personi me dënim ose mbetje të dënimit më pak se 2 vjet pavarësisht nga kushtet e lart përshkruara në qoftë se nuk ekzistojnë premiset për arritjen e vënies në provë tek shërbimi social e gjithnjë në rast se kjo masë është e përshtatshme për shmangien e rrezikut që i dënuari të kryejë vepra të tjera, që të mos jetë dënuar për vepra sipas nenit 4 bis op ose me përsëritje të ribërë neni 99, paragrafi 4 i kp.

Qëndrimi në shtëpi i posaçëm – Neni 47 quinquies op

Jepet nga gjykata e mbikëqyrjes.

Kur nuk janë kushtet e parashikuara nga neni 47 ter, mund t'i jepet nënës në burg me fëmijë nën moshën 10 vjeç pas vuajtjes së një të tretës së dënimit (15 vjet në qoftë se dënim është burgim i përjetshëm), nëse ekziston mundësia e rivendosjes së bashkëjetesës me fëmijët e nuk ka rrezik konkret të kryerjes së veprave të tjera.

Përveç rasteve ndaj nënave të dënuara për disa nga veprat ish neni 4bis op, shlyerja e të paktën një të tretës së dënimit ose të paktën e 15 vjetëve mund të bëhet pranë një burgu me ruajtje të zbutur për të burgosura nëna ose, në qoftë se nuk ka rrezik konkret për kryerjen e veprave të tjera ose të ikjes, në banesën e vet ose në vend tjetër banimi privat, ose në vend kurimi, asistence e pritjeje, me qëllim që të merret me kujdesjen e ndihmën e fëmijëve. Në rast pamundësie për ta vuajtur dënimin në banesën e vet ose në banesë tjetër private, dënim mund të shlyhet në shtëpitë e familjeve të mbrojtura, kur ekzistojnë.

Në të njëjtat kushte të parashikuara për nënë kjo masë mund të jepet edhe për babanë e burgosur, në qoftë se nëna ka vdekur ose nuk ka mundësi e nuk

është e mundur t'i besohen fëmijët të tjerëve përveç babait.

SHËNIM Duke iu referuar të burgosurave nëna kujtojmë se neni 11 paragrafi 9 op përcakton se nënave u lejohet t'i mbajnë pranë vetes fëmijët deri në moshën 3 vjeçare.

Ndërkohë Ligji datë 21 prill 2011, n. 62 (duke saktësuar se dispozita të tilla zbatohen duke filluar nga data e zbatimit të plotë të planit të jashtëzakonshëm të burgut, e gjithësi duke filluar nga 1 janari 2014, përjashtuar mundësia e përdorimit të vendeve të disponueshme sipas legjislacionit në fuqi tek burgjet me ruajtje të zbutur) në fushën e masave të paraburgimit ka përcaktuar se kur të pandehurit janë gra shtatzëna ose nëna me fëmijë nën gjashtë vjeç që bashkëjetojnë me të, ose i ati, në rast se nëna ka vdekur ose nuk ka absolutisht mundësi t'i ndihmojë fëmijët, nuk mund të vendoset as të mbahet në paraburgim, përveç rasteve kur ka kërkesa për paraburgim me rëndësi të jashtëzakonshme.

Në këto raste gjykatësi mund të vendosë qëndrimin pranë një burgu me ruajtje të zbutur.

Mund të vendoset arresti në shtëpi në një shtëpi të familjeve të mbrojtura, nëse ka.

I njëjti ligj ka futur në Ligjin datë 26 korrik 1975, n. 354 neni 21-ter. (Vizita të miturit të sëmurë), duke parashikuar që në rast rreziku kërcënues për jetën ose kushtet të rënda shëndetësore të fëmijës së mitur, edhe jo bashkëjetues, nëna e dënuar, e pandehur ose e internuar, ose i ati që gjendet në të njëjtat kushte të nënës, janë të autorizuar, me vendim të gjykatësit mbikëqyrës ose, në rast urgjence absolute, të drejtorit të burgut, të shkojnë, me kujdesin e parashikuar nga rregullorja, ta vizitojnë të sëmurin.

E dënuara, e pandehura ose e internuara, që është nënë e një fëmije nën dhjetë vjeç, edhe nëse nuk bashkëjeton me të, ose i ati i dënuar, i pandehur ose i internuar, në rast se nëna ka vdekur ose nuk ka absolutisht mundësi t'i ndihmojë fëmijët, janë të autorizuar, me vendim që duhet dhënë nga gjykatësi përkatës brenda njëzetë e katër orëve para datës së vizitës e me mënyrat operative të përcaktuara prej tij, të qëndrojnë me fëmijën gjatë vizitave të specializuara për kushtet e rënda shëndetësore.

Asistenca e jashtme e fëmijëve të mitur - Neni 21 bis op

Të dënuarat e të internuarat mund të pranohen në kurimin e në asistencën e jashtme të fëmijëve me moshë nën dhjetë vjeç, sipas kushteve të parashikuara në nenin 21.

Në të njëjtat kushte, masa e asistencës së jashtme mund t'i jepet edhe babait të burgosur, në qoftë se nëna ka vdekur ose nuk ka mundësi e nuk është e mundur t'i besohen fëmijët të tjerëve përveç babait.

L. 26 nëntor 2010, n. 199 e ndryshimet e mëpasshme. Dispozitat për ekzekutimin pranë vendbanimit të dënimeve me burg jo më shumë se 18 muaj.

Deri në zbatimin e plotë të planit të jashtëzakonshëm të burgut e gjithësi jo më tutje se 31 dhjetori 2013, dënimi me burg jo mbi 18 muaj, edhe në qoftë se përbën pjesën e mbetur të dënimit më të madh, mund të bëhet pranë banesës së të dënuarit ose vend tjetër publik ose privat kurimi, asistence e pritjeje.

Gjykatësi mbikëqyrës vendos pas vonesë për kërkesën në qoftë se i ka informacionet e duhura.

Kjo dispozitë nuk zbatohet:

- a) për subjektet e dënuara për një nga veprat ish neni 4bis i ligjit datë 26 korrik 1975, n. 354, e ndryshimet e mëpasshme;
- b) keqbërësve të zakonshëm, profesionalë e me prirje, sipas neneve 102, 105 e 108 të kodit penal;
- c) të burgosurve që i nënshtrohen regjimit të mbikëqyrjes së posaçme, sipas neni 14bis të ligjit 26 korrik 1975, n. 354, përveç rasteve kur është pranuar ankimi i parashikuar në nenin 14 ter të të njëjtit ligj;
- d) kur ekziston mundësia konkrete që i dënuari mund të ikë ose ekzistojnë arsye specifike e të motivuara për të menduar se i dënuari mund të kryejë vepra të tjera ose kur nuk ekziston përshtatshmëria dhe efektshmëria e vendbanimit edhe në funksion të kërkesave të tutelës së personave të ofenduar nga vepra.

Drejtoria e burgut, edhe pas kërkesës së të burgosurit ose të avokatit të tij, i transmeton gjykatësit mbikëqyrës një raport për sjelljen e mbajtur gjatë burgimit, e pajisur me një procesverbal për kontrollin e përshtatshmërisë së vendbanimit.

Masa e refuzimit mund të kundërshtohet para gjykatës së mbikëqyrjes.

Vënia në provë tek shërbimet sociale në raste të veçanta - Neni 94 D.P.R. 309/90 e neni 99 dpr 230/2000

Kërkesa duhet t'i drejtohet Gjykatës së mbikëqyrjes. Mund të pranohet personi toksikoman e/o i alkoolizuar, me dënim ose mbetje dënimi më pak se 6 vjet (4 në qoftë se janë për vepra sipas nenit 4 bis op), që të ketë në vijim e sipër një program rikuperimi ose që dëshiron t'i nënshtrohet një programi (dakord me shërbimin e toksikomanisë të AUSL të tij).

Masa mund të jepet maksimumi dy herë.

Pezullimi i ekzekutimit të dënimit me burgim për toksikomanët ose toksikomanët ose tëalkoolisuarit - Neni 90 e vijues. D.P.R. 309/90

Gjykata e mbikëqyrjes mund ta pezullojë ekzekutimin e dënimit për pesë vjet atij që duhet të vuajë një dënim ose një mbetje dënimi jo më shumë se 6 vjet (4 në qoftë se janë të dënuar për vepra sipas nenit 4 bis op) për vepra të kryera në lidhje me gjendjen e toksikomanisë/varësisë nga alkooli nëse personi i është nënshtruar me përfundim pozitiv një programi terapeutik e socio – rehabilitues pranë një strukture publike ose të autorizuar sipas ligjit.

Në këtë rast dënimi mbetet i pezulluar për 5 vjet e shuhet, me çdo efekt tjetër penal, në qoftë se nuk kryhet vepër jo me pakujdesi e dënueshme me burgim (përndryshe revokohet).

Vënia në provë tek shërbimet sociale - Neni 47 op e nenet nga 96 deri 98 dpr 230/2000)

Kërkesa duhet t'i drejtohet Gjykatës së mbikëqyrjes.

Në qoftë se dënimi ose mbetja e dënimit është më pak se tre vjet, pasi vlerësohen rezultatet e vëzhgimit të personalitetit, subjekti mund t'i besohet shërbimit social për periudhën e dënimit që duhet shlyer ende, në rastet kur mund të mendohet se masa kontribuon për rifutjen e fajtorit e të sigurojë parandalimin e përsëritjes: në këtë periudhë do të ndiqet nga zyra e ekzekutimit penal të jashtëm. Përfundimi pozitiv i periudhës së kaluar në besim e shuan dënimin e çdo efekt

tjetër penal me vendim të gjykatës së mbikëqyrjes. Mund të jepet lirimi i parakohshëm në qoftë se ka dhënë prova për rifutjen efektive në shoqëri.

Gjykata e mbikëqyrjes, në rast se i interesuari gjendet në kushte të vështira ekonomike, mund ta deklarojë të shuar edhe dënimin me parà që nuk është marrë ende.

Pezullimi me kusht i dënimit e ashtuquajtur "falje e vogël" - Ligji 207/03

Ai që ka vuajtur të paktën gjysmën e dënimit e duhet të shlyejë ende maksimumi 2 vjet për një dënim të bërë përfundimtar para datës 22 gusht 2003 mund të përftojë të ashtuquajturën "falje e vogël", d.m.th. të dalë nga burgu para kohe, por duke iu nënshtruar detyrimeve me natyrë të ndryshme. Ka kufizime (për shembull nuk mund të kërkohet nga ata që janë dënuar për vepra penale të caktuara). Vendosi gjykatësi mbikëqyrës.

E RËNDËSISHME: Në qoftë se nuk konsiderohet i drejtë vendimi, duhet bërë ankim në gjykatën e mbikëqyrjes brenda 10 ditëve nga çasti kur merret akti që refuzon kërkesën, duke treguar edhe arsytet.

Lirimi me kusht - Neni 176 op e neni 682 kpp

Mund t'i njihet atij që ka vuajtur të paktën 30 muaj e gjithësi të paktën 1/2 e dënimit të dhënë në rast se pjesa e mbetur e dënimit nuk i kalon 5 vjetët (nëse përsëritës të paktën 4 vjet dënim e jo më pak se 3/4-at; nëse i dënuar me burgim të përjetshëm vitet e vuajtura duhet të jenë të paktën 26).

Për ta fituar personi duhet të ketë mbajtur, gjatë kohës së dënimit, një sjellje të tillë që ta konsiderojë të sigurtë pëndesën. Varet nga përmbushja e detyrimeve civile që rrjedhin nga vepra sipas neneve 185 e vijuese të k.p. (kthime e dëmshpërblim), përveç rasteve kur tregohet pamundësia për t'i përmbushur. Vendosi gjykata e mbikëqyrjes.

Ndaj të dënuarit që i jepet lirimi me kusht mbetet pezull ekzekutimi i masës së sigurisë në burg të cilës vetë i dënuari i është nënshtruar me vendim dënimi ose me masë të mëpasshme.

Lirimi me kusht revokohet, në qoftë se personi kryen vepër ose kundërvajtje me të njëjtën natyrë, ose shkel detyrimet që lidhen me lirinë e mbikëqyrur. Në këtë rast koha e kaluar në liri me kusht nuk përlogaritet në kohëzgjatjen e dënimit dhe i dënuari nuk mund të ripranohet në lirim me kusht.

Pasi kalon e gjithë koha e dënimit të dhënë, ose 5 vjet nga data e masës së lirit me kusht, në qoftë se bëhet fjalë për të dënuar me burgim të përhershëm, pa ndodhur asnjë shkak për revokim, dënimi mbetet i shuar e revokohen masat e sigurisë personale, të urdhëruara nga gjykatësi me vendimin e dënimit ose me vendim të mëpasshëm.

Dëbimi si masë alternative “jo tipike” e burgimit

Qytetari i një shteti jo anëtar i Bashkimit europian, i pranishëm në Itali në mënyrë të parregullt, i burgosur për një dënim përfundimtar me dënim – ose mbetje dënimi për të vuajtur – më pak se dy vjet (me përjashtim të veprave veçanërisht të rënda), mund të bëjë kërkesë për dënim nga territori kombëtar drejtuar gjykatësit mbikëqyrës.

Gjykatësi mbikëqyrës mund të procedojë sipas vendimit të tij.

Bëhet fjalë për një sanksion alternativ ndaj burgut, parashikuar në nenin 16, paragrafi 5, i Tekstit të vetëm për imigracionin (Dekreti Legjislativ datë 25 korrik 1998, n. 286, e ndryshimet e mëpasshme).

Dëbimi nuk mund të bëhet në rastet kur dënimi u përket një ose disa veprave veçanërisht të rënda (ato që janë renditur hollësisht në nenin 407, paragrafi 2 shkronja a) i kodit të procedurës penale, ose shkatërrim, plaçkitje e masakër; luftë civile; organizatë e llojit mafioz; organizatë kriminale me qëllim kontrabandën e cigareve; vrasje; vjedhje me dhunë e shtrëngim me anë të kanosjes ose dhunës për dhënie e pasurisë; mbajtje peng e personit; terrorizëm e subversion; trafik ose mbajtje armësh lufte; trafik e mbajtje lëndësh narkotike, në grup ose të rënduar; vepra lidhur me prostitucionin e të miturve e me pedo-pornografinë; veprat penale seksuale; gjithashtu për vepra lidhur me ligjin e imigracionit (Dekreti Legjislativ datë 25 korrik 1998, n. 286).

Dëbimi vendoset nga gjykatësi mbikëqyrës, me dekret të motivuar, të cilin i huaji mund ta kundërshtojë brenda dhjetë ditëve tek gjykata e mbikëqyrjes.

Deri në mbarimin e afatit, ose, në qoftë se është bërë kundërshtimi (ku mund të thuhet se gjendet në kushte në të cilat nuk mund të dëbohet), deri në vendimin e gjykatës së mbikëqyrjes dëbimi nuk mund të realizohet.

Paraprakisht është e nevojshme që të vërtetohet përfundimisht identiteti i tij e që autoritetet e vendlindjes të kenë lëshuar dokumentet e nevojshme për riatdhesimin.

Pra në qoftë se qytetari i huaj e ka kërkuar dëbimin, mund të nevojitet që ai vetë t'i gjejë dokumentet eventuale të identitetit, për ta ulur kohën e vendimit të kërkesës.

Ky dëbim duhet bërë gjithnjë me shoqërim të menjëhershëm në kufi, e qytetari i huaj mbetet në burg derisa nuk është e mundur të bëhet dëbimi, d.m.th. deri sa të merren dokumentet e udhëtimit.

Në rast se dënimi është vuajtur tërësisht në burg, ky dëbim nuk mund të bëhet më (por kuestori gjithsesi mund të urdhërojë dëbimin administrativ të të huajit të parregullt).

Që kur ky dëbim është bërë, të huajit i ndalohej hyrja në Itali për dhjetë vjet; pas dhjetë vjetësh, në qoftë se qytetari i huaj nuk ka hyrë në Itali, dënimi shuhet (ose konsiderohet si i vuajtur tërësisht). Në të kundërt, në qoftë se i huaji rihyn në mënyrë të paligjshme para mbarimit të afatit prej dhjetë vjetësh e rifillon menjëherë ekzekutimin e dënimit (qytetari i huaj çohet në burg për të vuajtur pjesën e mbetur që ishte zëvendësuar me dëbim).

SHËNIM Ekziston edhe hipoteza e dëbimit që vendoset gjatë procedimit sipas nenit 16 par. 1 Teksti i vetëm për imigracionin nga gjykatësi në çastin e vendimit ose në rast kompromisi, në rastin kur nuk mund të jepet pezullimi me kusht i dënimit dhe dënimi vetë të mos kalojë dy vitet – dëbimi në cilësinë e sanksionit zëvendësues të burgimit.

SHËNIM Nuk mund të dëbohen (neni 19 D.L.v 286/1998) qytetarët ekstrakomunitarë që mund të persekutohen, në vendin e tyre, për arsye racore, fetare, politike, ose për kushte shoqërore ose personale, ose në qoftë se ekziston rreziku që qytetarët të dërgohen në një vend tjetër ku mund të persekutohen. Nuk mund të dëbohen qytetarët e huaj të mitur nën moshën tetëmbëdhjetë vjeç, ose të pajisur me kartë qëndrimi të lëshuar nga autoritetet italiane, ose bashkëjetues me kushërinj ose bashkëshort italianë, ose gra shtatzëna ose me fëmijë të lindur prej më pak se gjashtë muajsh

Lejet e shpërblimit - Neni 30ter op

Lejet e shpërblimit mund të kërkohen nga të dënuarit që kanë pasur sjellje të rregullt e që nuk rezultojnë të rrezikshëm nga pikëpamja shoqërore me qëllim që të kultivojnë interesa afektive, kulturore e pune.

Kërkesa - i duhet drejtuar gjykatësit mbikëqyrës i cili, pasi merr mendimin e detyrueshëm por jo detyrues të drejtorit të burgut, mund të japë leje shpërblimi me kohëgjatësi jo më shumë se 15 ditë e në çdo rast për jo më shumë se 45 ditë për çdo vit shlyerje dënimi.

Përvoja e lejeve të shpërblimit është pjesë përbërëse e programit të trajtimit e duhet ndjekur nga edukatorët e asistentët socialë të burgut në bashkëpunim me operatorët socialë të territorit.

Kërkesat (kriteret) - dhënia e lejeve pranohet për:

- a) të dënuarit me burg jo më shumë se 3 vjet, edhe në rast se dënimi është i bashkuar me atë të arrestit;
- b) të dënuarit me burg më shumë se 3 vjet pas vuajtjes së të paktën një të katërtës së dënimit, nëse bëhet fjalë për vepra penale që nuk i përkasin nenit 4 bis par. 1 op;
- c) të dënuarve me burg për veprat e treguara në nenin 4 bis par. 1, 1ter e 1quater op, pas vuajtjes së gjysmës së dënimit e gjithësesi jo më shumë se 10 vjet;
- d) të dënuarit me burg të përjetshëm pas vuajtjes të paktën të 10 vjetëve.

Vendimi për lejet e shpërblimit mund të ankimohet brenda 24 orëve nga komunikimi në gjykatën e mbikëqyrjes.

Dhënia e lejeve të shpërblimit përsëritësve - Neni 30 quater op

Ky nen është futur nga ligji datë 5 dhjetor 2005 n. 251 (i ashtuquajtur ish Cirielli).

Lejet e shpërblimit mund t'u jepen të burgosurve, të cilëve u është zbatuar përsëritja e parashikuar në nenin 99, paragrafi i katërt, kodi penal në rastet e mëposhtme:

- a) të dënuarit me burg ose arrest jo më shumë se 3 vjet edhe në rast se është i bashkuar me arrestin pas vuajtjes së një të tretës së dënimit;
- b) të dënuarit me burg më shumë se 3 vjet, nëse bëhet fjalë për vepra penale që nuk i përkasin nenit 4 bis par. 1 op pas shlyerjes së gjysmës të dënimit;
- c) të dënuarve me burg për veprat e treguara në nenin 4 bis par. 1 op e të dënuarve me burg të përjetshëm pas vuajtjes së dy të tretave të dënimit e gjithësesi jo më shumë se pesëmbëdhjetë vjet.

Leje për arsye të rënda familjare - Neni 30 op

Në rast rreziku kërcënues për jetën të një familjari ose të një bashkëjetuesi, gjykatësi mbikëqyrës mund t'u japë të dënuarve e të internuarve leje për t'i bërë vizitë të sëmurit, me kujdesin e parashikuar nga rregullorja e me shoqërues. Për të pandehurit, gjatë procedimit të shkallës së parë, leja mund të jepet nga gjykatësi nga i cili varet procesi, pas vendimit të shkallës së parë nga kryetari i gjykatës së apelit.

Lejet mund të jepen në raste të jashtëzakonshme për ngjarje familjare me rëndësi të veçantë.

I burgosuri që nuk kthehet në burg në mbarim të lejes pa arsye të motivuar dënohet me masë disiplinore në qoftë se mungesa zgjatet për më shumë se 3 orë e jo më shumë se 12 orë.

Në rastet e tjera dënohet për veprën e arratisjes ish neni 385 kp.

Ndrushime legislative në miratim e sipër

Projekt ligji n. 5019

I paraqitur nga Ministri i Drejtësisë Severino Di Benedetto që mban "Delegimin e Qeverisë në fushën e depenalizimit, pezullimit të procedimit me vënie në provë, dënime me qëndrim jo në burg, si dhe pezullimit të procedimit ndaj personave që nuk gjenden".

Vënie në provë

Neni 3 parashikon pezullimin e procedimit me vënie në provë, jo më shumë se dy herë, në rast procedimesh për shkelje ose vepra të dënueshme me gjobë ose me burg, vetëm ose i shtuar me gjobën, jo më shumë se 4 vjet, në rast kërkesë nga ana e të pandehurit, që i duhet bërë gjykatësit deri në deklarinim e hapjes së debatit.

Vënia në provë është punë me dobi publike, e papaguar, që duhet bërë pranë shtetit, krahinave, provincave, komunave ose pranë enteve ose organizatave të asistencës sociale e vullnetare, si dhe respektimi i rregullave eventuale për marrëdhëniet me shërbimin social ose me strukturën shëndetësore, banesën, lirinë e lëvizjes, ndalimin e vajtjes në lokale të caktuara ose eliminimin e pasojave të dëmshme që rrjedhin nga vepra penale.

Në rast shkeljeje të rëndë e të përsëritur të rregullave të vendosura, në rast refuzimi të punës me dobi publike ose të kryerjes gjatë vënies në provë të një vepre të re të bërë jo me pakujdesi ose të një vepre me të njëjtën natyrë, vënia në provë revokohet, duke rifilluar ecurinë e procesit.

Për përcaktimin e dënimit, pesë ditë provë janë baras me një ditë dënim burg ose 250 euro gjobë.

Në fund të vënies në provë gjykatësi vendos shuarjen e veprës, në qoftë se mendon se prova ka pasur efekt pozitiv.

Pezullimi i procesit për personat e pagjendshëm

Neni 4 parashikon pezullimin e procesit për shkak të mungesës së të pandehurit. Në veçanti parashikohet që, në qoftë se në seancën e parë të procesit i pandehuri nuk është i pranishëm, kur thirrja në gjyq nuk i është bërë të pandehurit personalisht, ose personit me të cilin bashkëjeton, ose pranë atij që ka zgjedhur vendbanimin, gjykatësi duhet ta ribëjë thirrjen dhe, në qoftë se as në këtë mënyrë nuk mund t'ia njoftojë aktin të pandehurit, duhet ta pezullojë procesin, në rast se nuk duhet të japë vendimin për pushimin e çështjes penale ose të mos procedojë.

Me përjashtim të rasteve kur i pandehuri vërteton se nuk ka pasur dijeni për procesin, jo për faj të tij, rithirrja dhe pezullimi i procesit nuk bëhen në rastet e mëposhtme:

- a) nëse i pandehuri gjatë procesit është arrestuar, ndaluar ose nënshtruar masës parandaluese;
- b) kur del nga aktet prova se i pandehuri është në dijeni që po procedohet ndaj tij dhe se ai nuk ka dashur vullnetarisht të vihet në dijeni për procedimin;
- c) në procedimet për vepra sipas nenit 51, paragrafët 3bis e 3quater, kpp. (3-bis parashikon veprat, e kryera ose në tentativë, sipas neneve 416, paragrafi i gjashtë e shtatë, 416, i realizuar me qëllim kryerjen e veprave sipas neneve 473 e 474, 600, 601, 602, 416-bis e 630 të kodit penal, për veprat e kryera duke përfutuar nga kushtet e parashikuar nga neni i parathënë 416-bis ose me qëllim që të lehtësohet veprimtaria e organizatave e parashikuar në të njëjtin nen, si dhe për veprat sipas nenit 74 të tekstit të vetëm të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës datë 9 tetor 1990, n. 43, e nga neni 260 i dekretit legjislativ i datës 3 prill 2006, n 152, e 3-quater parashikon veprat të kryera ose të mbetura në tentativë me qëllime terroriste.

Kur i pandehuri nuk paraqitet në seancën e parë e nuk ekzistojnë premiset për pezullimin e procesit, gjykatësi vendos që të procedojë në mungesë të të pandehurit.

Parashikohet ripropozimi i debatit në apel në rast se i pandehuri, që mungonte në shkallën e parë, bën kërkesë e vërteton se nuk ka mundur të paraqitet për arsye të paparashikueshme, forcë madhore ose pengesë të ligjshme, gjithnjë nëse fakti nuk është për faj të tij. Në këtë rast parashikohet që i pandehuri të rivihet në afat për të bërë kërkesën për gjykimet e posaçme alternative.

Dënime të reja me qëndrim jo në burg

Neni 5 parashikon futjen në kodin penal të dënimeve me qëndrim jo në burg (kur janë të përshtatshme për shmangien e rrezikut që i pandehuri të kryejë vepra të tjera). Në veçanti parashikohet që për veprat e dënueshme me burg në maksimum jo më shumë se 4 vjet, dënimi kryesor me qëndrim të jetë qëndrimi në shtëpi ose në një banesë tjetër private, edhe për orare të caktuara ose ditë të javës, në masë jo më pak se 15 ditë e jo më shumë se 4 vjet, përveç rasteve sipas nenit 612bis të kodit penal (akte persekutuese e ashtuquajtura stalking).

Gjykatësi mund të urdhërojë mënyra të veçanta kontrolli, që ushtrohen nëpërmjet mjeteve elektronike ose mjeteve të tjera teknike.

Shtojca kapitulli 4

Neni 146 kp Shtyrja e detyrueshme e ekzekutimit të dënimit

Ekzekutimi i dënimit, që nuk është me gjobë, shtyhet në qoftë se:

- 1) bëhet kundrejt gruas shtatzënë;
- 2) bëhet ndaj nënës me fëmijë me moshë nën një vjeç;
- 3) bëhet ndaj personit të prekur nga sëmundja AIDS e shpallur ose nga pamjaftueshmëria e rëndë imunitare të vërtetuara sipas nenit 286-bis, paragrafi 2, i kodit të procedurës penale, ose nga sëmundje tjetër veçanërisht e rëndë për shkak të së cilës gjendja e tij shëndetësore rezultojnë të papajtueshme me gjendjen e burgut, kur personi gjendet në një fazë të sëmundjes aq të përparuar sa nuk reagon më, sipas vërtetimeve të shërbimit shëndetësor të burgut ose të jashtëm, ndaj trajtimeve të disponueshme e terapive kuruese.

Në rastet e parashikuara nga numrat 1) e 2) të paragrafit të parë shtyrja nuk bëhet ose, në qoftë se është lejuar, hiqet nëse shtatzënia ndërpritet, në qoftë se nëna deklaroheq që e ka humbur të drejtën e kujdestarisë së fëmijës sipas nenit 330 të kodit civil, fëmija vdes, braktiset ose u besohet të tjerëve, gjithnjë nëse ndërprerja e shtatzënisë ose lindja kanë ndodhur përtej dy muajve.

Neni 147 kp Shtyrja fakultative e ekzekutimit të dënimit.

Ekzekutimi i dënimit mund të shtyhet në qoftë se:

- 1) paraqitet kërkesë për falje, dhe ekzekutimi i dënimit nuk duhet shtyrë sipas nenit të mëparshëm;
- 2) dënimi që kufizon lirinë personale duhet kryer ndaj atij

që gjendet në kushtet e sëmundjes së rëndë fizike;
3) dënimi që kufizon lirinë personale duhet kryer ndaj nënës me fëmijë nën moshën tre vjeç.

Në rastin e treguar në n. 1, ekzekutimi i dënimit nuk mund të shtyhet për një periudhë më shumë në tërësi se gjashtë muaj, duke filluar nga dita kur vendimi u bë i përvokueshëm, edhe pse kërkesa për falje bëhet më vonë.

Në rastin e treguar në numrin 3) të paragrafit të parë masa revokohet, në qoftë se nëna deklaroheq se e ka humbur të drejtën e kujdestarisë së fëmijës sipas nenit 330 të kodit civil, fëmija vdes, braktiset ose u besohet të tjerëve e jo nënës.

Masa sipas paragrafit të parë nuk mund të merret ose, në qoftë se merret, revokohet nëse ekziston rreziku konkret i kryerjes së veprave penale.

Vepra të përmendura në nenin 51 paragrafi 3-bis kpp

Veprat, e kryera ose të mbetura në tentativë, sipas neneve 416, paragrafi i gjashtë (organizatë kriminale me qëllim vënien ose mbajtjen në skllavëri ose në robëri; trafikim i njerëzve; blerje e shitje e skllavëve; nxitje e organizim i imigracionit klandestin në rrethana të veçanta), 416, i realizuar me qëllim kryerjen e veprave të parashikuara në nenet 473 (falsifikim, ndryshim ose përdorim markash ose shenjash dalluese ose patentash shpikjesh, modelesh e vizatimesh) e 474 (futje në shtet e tregti produktesh me shenja false), 600 (vënie e mbajtje në skllavëri), 601 (trafikim njerëzish), 602 (blerje e shitje skllavërisht), 416-bis (organizatë e llojit mafioz edhe të huaj) e 630 (mbajtje peng e personit me qëllim shtrëngimi me anë të kanosjes ose dhunës për dhënien e pasurisë) e kodit penal, për veprat e kryera duke përfutuar nga kushtet e

parashikuara në nenin e parathënë 416-bis ose me qëllim që të lehtësohet veprimtaria e organizatave e parashikuar në të njëjtin nen, si dhe për veprat e parashikuara në nenin 74 (organizatë me qëllim trafikun e paligjshëm të lëndëve narkotike ose psikotrope) të tekstit të vetëm të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës 9 tetor 1990, n. 309, në nenin 291-quater (organizatë kriminale me qëllim kontrabandën e cigareve të përpunuara të huaja) të tekstit të vetëm të miratuar me dekret të Presidentit të Republikës datë 23 janar 1973, n. 43, e në nenin 260 (veprimtari organizative për trafikun e paligjshëm të mbeturinave) të dekretit legjislativ datë 3 prill 2006, n. 152.

TË DREJTAT DHE DETYRAT E TË BURGOSURIT

Kontakti i parë me burgun zhvillohet në zyrën e amzës, ku merren shenjat e gishtave, shënohen të dhënat personale e bëhen fotografitë.

Gjithashtu, subjekti duhet të deklarojë nëse ka probleme bashkëjetese me të burgosurit e tjerë me qëllim që të mbrojë pacenueshmërinë personale. Më pas tërhiqen paratë, ora, rripi, të gjitha sendet me vlerë (unaza, varëse, etj.) e sendet e tjera që kanë nevojë për kontroll: më vonë, me anë të kërkesës me shkrim në adresë të drejtorit, mund të arrihet kthimi i rripit e i orës në qoftë se nuk kanë vlerë të madhe.

Paratë e tërhequra do të regjistrohen në një "librezë" me llogari rrjedhëse, në të cilën tregohet shuma që i burgosuri ka e që do të përditësohet me të gjitha tërheqjet e derdhjet e mëpasshme. Paratë mund të merren nëpërmjet mandapostës ose depozitës e përdoren për të blerë artikuj ushqimorë; për të telefonuar, etj

Vizita mjekësore e biseda psikologjike

Zhvillohet një vizitë mjekësore ku është mirë që personi t'i referojë mjekut në mënyrën më të detajuar të mundshme, duke dorëzuar edhe dokumentacionin përkatës, për:

- marrjen e mundshme e të zakonshme të barnave;
- problemet e mundshme të shëndetit, të alergjisë o tjetër;
- vartësitë e mundshme nga lëndët narkotike e/o alkooli;
- intolerancat e mundshme ushqimore ose nevojën për dieta specifike.

Pas vizitës mjekësore zhvillohet një bisedë me psikologun për të nxjerrë problematikat e mundshme për situatën e burgut që po jeton.

Me vizitën mjekësore e bisedën me psikologun mbarojnë veprimet e hyrjes dhe personi shoqërohet në qelinë e tij.

Në këtë pikë agjenti i policisë së burgut do t'i japë për firmë të burgosurit një letër ku përshkruhen kushtet e qelisë: është nevoja që të kontrollohen nëse efektivisht të gjitha sendet janë në kushtet e përshkruara, sepse dëmet e

mundshme që vihen re më vonë, gjatë ose në fund të burgimit do t'i ngarkohen të burgosurit.

Sapo hyn në burg, edhe në rast transferimi, i burgosuri ka të drejtë t'i informojë familjarët se gjendet në një burg të caktuar e kjo mund të bëhet me telegram, ose me letër.

Shpenzimet postare janë në ngarkim të të burgosurit por, në qoftë se ky nuk ka para të mjaftueshme, merret administrata me dërgimin e letrës ose të telegramit. Sendet e nevojshme (pulla e letra, ose dërgimi i telegramit) duhen kërkuar me kërkesë të posaçme me shkrim ku duhet specifikuar mungesa e parave.

Në qoftë se i porsaardhuri është pa avokat të besuar, mund të emërojë një avokat nëpërmjet zyrës së amzës ku gjen edhe regjistrin e avokatëve të rrethit. Zyra e amzës i komunikon konsullatës ose ambasadës së vendlindjes të të burgosurit të huaj praninë në burg pasi merr pëlqimin e të burgosurit vetë, pëlqim që nuk kërkohet për vendet për të cilat komunikimi është i detyrueshëm.

Personeli i burgut

Brenda burgut ka disa figura profesionale:

- drejtori;
- zv/drejtorët;
- komandanti i repartit të policisë së burgut;
- përgjegjësi i edukimit dhe edukatorët;
- psikologu;
- psikiatri;
- operatorët e Ser.T. (Shërbimi Territorial për toksikomanitë);
- kapelani e operatorët fetarë;
- përgjegjësi i sektorit shëndetësor, mjekët e infermierët;
- përgjegjësi i sektorit administrativo-kontabël e llogaritarët;

Drejtoria

Përbëhet nga drejtori e nga stafi i zv/drejtorëve: kanë përgjegjësinë e drejtimit e të administrimit korrekt të burgut.

Drejtori i burgut siguron mbajtjen e sigurisë e të respektit të rregullave nëpërmjet personalit të burgut (neni 2 D.P.R. 30 qershor 2000, n. 230) dhe ushtron pushtetin lidhur me organizimin, koordinimin e kontrollin e zhvillimit të veprimtarive të burgut. Vendos gjithashtu, për nismat e duhura për sigurimin e zhvillimit të programeve në burgje, për ndërhyrjet jashtë burgut e për direktivat që i duhen dhënë operatorëve të burgut (neni 3 p. 2 D.P.R. 30 qershor 2000,

n. 230)

Mund të kërkohet, me letër ose "kërkesë të vogël", që të flitet me drejtorin ose zv/drejtorët për t'u paraqitur atyre problemet personale ose ankimet për kushtet e veta në burg.

Policia e burgut

Shërbimi i sigurisë dhe i ruajtjes në burgje i besohet policisë së burgut (neni 2 p. 2 D.P.R. 30 qershor 2000, n. 230))

Policia e burgut, gjithashtu, pret e siguron ekzekutimin e masave shtrënguese të lirisë personale, merr pjesë, edhe në kuadrin e grupeve të punës, në veprimtarinë e vëzhgimit e të trajtimit riedukues të burgosurve e të atyre që vuajnë një masë sigurie në burg, kryen shërbimin e përkthimit e shërbimin e kontrollit në vendet e jashtme të kurimit të të burgosurve e ata që vuajnë një masë sigurie në burg.

Edukatori profesionist e trajtimi

Është figura që përgatit, organizon e koordinon veprimtaritë e brendshme lidhur me shkollën, punën, nismat kulturore, zbavitëse e sportive, në bashkëpunim me operatorët e tjerë.

Në kuadrin e ekipit të vëzhgimit e të trajtimit, merr pjesë në përcaktimin e rrugës që synon kërkimin nga ana e të burgosurit të dimensionit të vet brenda kontekstit shoqëror. Vëzhgimi drejtohet nga një ekip, i përbërë nga shumë anëtarë, të cilët veprojnë sipas një qasje të integruar e që, zakonisht, janë drejtori i burgut, edukatori, asistenti social, ekspertit ish neni 80 op (psikologu, kriminologu etj.) e agjentët e policisë së burgut. Gjithashtu, bashkëpunojnë në veprimtaritë e vëzhgimit e të trajtimit shëndetësor, vullnetarët, kapelani e mësuesit në kuadrin e një grupi të zgjeruar i quajtur Grupi i vëzhgimit dhe i trajtimit (G.O.T.). Edukatori e zhvillon punën e vet duke koordinuar veprimin e tij me atë të gjithë personelit të ngarkuar me veprimtaritë e riedukimit dhe bashkëpunon gjithashtu në mbajtjen e bibliotekës e në shpërndarjen e librave, revistave e gazetave (neni 82 p. 3 op)

Siç përcaktohet në nenin 1 op, trajtimi në burg duhet të jetë:

- në përputhje me humanizmin
- respektues për dinjitetin e personit
- nuk duhet të ketë asnjë formë diskriminimi
- me synim riedukimin e integrimin shoqëror
- i zbatuar sipas kriterit të individualizimit në lidhje me karakteristikat specifike e kushtet e subjektit.

Në veçanti neni 13 i ligjit të lartpërmendur thotë se trajtimi duhet të ketë parasysh nevojat e personalitetit të secilit subjekt, që në bazë të vëzhgimit

shkencor përpilohet programi i trajtimit, i cili mund të plotësohet ose të ndryshohet sipas kërkesave që verifikohen gjatë ekzekutimit.

Udhëzimet e përgjithshme e të veçanta të trajtimit, zhvillimet e rezultate e tij të mëpasshme, futen në dosjen personale të të burgosurit.

Neni 15 op përcakton elementet e trajtimit në arsim, punë, fe, veprimtari kulturore, zbavitëse e sportive, kontaktet e duhura me botën e jashtme dhe marrëdhëniet me familjen e nënvizon se me objektivin e trajtimit riedukues të dënuarit e të internuarit i sigurohet puna, përveç rasteve kur nuk është e mundur. Mënyrat e trajtimit që duhen ndjekur në çdo burg disiplinohen nga rregullorja e brendshme (neni 16 op)

Ligji i datës 1 tetor 2012, n. 172 ka futur në ligjin e 26 korrikut 1975, n. 354 neni 13bis – Trajtimi psikologjik për të dënuarit për krime seksuale në dëm të të miturve – që parashikon se personat e dënuar për krimet sipas neneve 600bis (prostitucion me të mitur), 600 ter (pornografi me të mitur), edhe kur ka të bëjë me material pornografik sipas nenit 600quater.1 – pornografi virtuale), 600 quinquies (nisma turistike për shfrytëzimin e prostitucionit të të miturve), 609 quater (akte seksuale me të mitur), 609 quinquies (korrupsion i të miturve), 609 undecies (joshje e të miturve) i kodit penal, si dhe nenet 609bis (dhunë seksuale) e 609 octies (dhunë seksuale në grup) të të njëjtit kod penal, në qoftë se bëhen në dëm të personit të mitur, mund t'i nënshtrohen trajtimit psikologjik me qëllim rikuperimin e mbështetjen. Pjesëmarrja në këtë trajtim vlerësohet nga gjykatësi mbikëqyrës ose nga gjykata e mbikëqyrjes, që vlerëson pjesëmarrjen pozitive të programit të rehabilitimit specifik, sipas nenit 4bis, paragrafi 1 quinquies, të këtij ligji, në kuadrin e dhënies së përfitimeve të burgut.

Operatori i Ser.T (Shërbimi Territorial për toksikomanië)

Është punonjës i AUSL por çdo ditë zhvillon veprimtarinë e vet edhe në burg për ndihmën e të burgosurve që kanë probleme vartësie nga drogat ose alkooli. Ky operator zhvillon asistencë shëndetësore e rehabilituese, nëpërmjet bisedave orientuese e përgatitëse të programeve terapeutike, edhe të bashkërenduara me Ser.T. përkatës.

Zyrat e ekzekutimit penal të jashtëm

U.E.P.E. merret me marrëdhëniet e të burgosurit me mjedisin e tij të jashtëm (familjar, të punës, të banimit, etj.) e me problematikat e mundshme që mund të ekzistojnë në këtë kontekst. Në këtë drejtim nxit kontaktet me burimet e jashtme dhe shërbimet territoriale për ta ndihmuar personin që të përballojë vështirësitë që lidhen me to, si në rastin e pranimit të përfitimeve ligjore (masat e posaçme), ashtu edhe në rastin e daljes nga burgu, duke zhvilluar, gjithashtu,

veprime në favor të familjeve të personave në burg. Në rast pranimit të masave të posaçme i dënuari që do t'i përfitojë, do të ndiqet jashtë, nga Zyra e ekzekutimit penal të jashtëm.

Të afërmit e të burgosurve mund t'i drejtohen drejtpërdrejt zyrës UEPE për të kërkuar ndërhyrjen e asistentëve socialë.

Përveç kësaj, U.E.P.E. është kompetente, për çka parashikon ligji, ndaj të dënuarve që hyjnë në masa të posaçme drejtpërdrejt nga gjendja e lirisë.

Këto zyra sipas ligjit 72 op :

- zhvillojnë, me kërkesë të autoritetit gjyqësor, kërkime për marrjen e informacioneve të dobishme lidhur me zbatimin, ndryshimin, shtyrjen dhe revokimin e masave të sigurisë;
- zhvillojnë hetime socio-familjare për zbatimin e masave të posaçme;
- i propozojnë autoritetit gjyqësor programin e trajtimit për t'ua zbatuar të dënuarve që bëjnë kërkesë për vënien në provë tek shërbimi social e për qëndrim në shtëpi;
- kontrollojnë zbatimin e programeve nga ana e atyre që janë pranuar në masat e posaçme duke propozuar ndërhyrje të mundshme ndryshuese ose revokuese;
- ofrojnë konsulencë për favorizimin e trajtimit në burg, me kërkesë të drejtorisë së burgut

Asistenti social

Asistenti social ushtron veprimtarinë e përmendura në paragrafin e mësipërm në kuadrin e qendrave të shërbimit social; kryejnë detyra kontrolli e ndihme për ata që u nënshtrohen masave të posaçme alternative të burgut, mbështesin e ndihmojnë ata që janë në liri të mbikëqyrur, marrin pjesë në aktivitetet ndihmëse ndaj të liruarve (neni 81 op), e bëjnë pjesë në ekipin e vëzhgimit e të trajtimit me figura të tjera profesionale.

Psikologu

Është figurë profesionale që aktivizohet nga drejtoria e burgut në funksion të vëzhgimit e të trajtimit. Psikologu është një nga ata ekspertë profesionistë që administrata mund t'i përdorë për aktivitetet e vëzhgimit e të trajtimit të caktuara në nenin 80 op.

Gjithashtu, janë të pranishëm, por jo të punësuar në administratën e burgut:

Asistentët vullnetarë

Janë persona të përshtatshëm për asistencën dhe edukimin që, me propozim të gjykatësit mbikëqyrës e me autorizimin e administratës së burgut, veprojnë nën koordinimin e drejtorisë së burgut, duke u dhënë mbështetje morale të burgosurve e duke bashkëpunuar në kuadrin e veprimtarive trajtuese duke pasur

parasysh rifutjen e ardhshme shoqërore. Merren gjithashtu me problematika si: veshjet, dokumentet e martesës, arkëtimi i çeqeve, dokumentet e pensionit e mund të bashkëpunojnë për veprimtaritë zbavitëse e kulturore nën drejtimin e drejtorit të burgut. Këto veprimtari të zhvilluara nga vullnetarët nuk mund të paguhen.

Asistentët vullnetarë mbajnë kontakte të rregullta me figurat e tjera profesionale, në veçanti me edukatorët, e mund të bashkëpunojnë me qendrat e shërbimit social për vënien në provë, për gjendjen e gjysmëlirisë e për ndihmën ndaj të liruarve e familjeve të tyre (neni 78 op).

Asistentët vullnetarë të burgut mund të kontaktohen nëpërmjet kërkesës së posaçme.

Ndërmjetësit kulturorë

Është figurë e garantuar nga bashkëpunimi me entet vendore, në veçanti me komunën, bashkinë e krahinën.

Krijon lidhje me ata që u përkasin kulturave të ndryshme, si të burgosur ashtu edhe operatorët në kuadrin e veprimtarisë së vëzhgimit e të trajtimit; mbështet të burgosurit e huaj sipas nevojave specifike që ata paraqesin (gjuha, kuptimi i ligjeve, feja, dokumentet administrative, etj.).

Krijohet sportel i posaçëm brenda burgut.

Me kërkesë me shkrim mund të kërkohet bisedë me operatorët e burgut, me gjykatësin mbikëqyrës e me përgjegjësin krahinor të burgjeve; këtyre të fundit, përfshirë drejtorin, mund t'u dërgohen kërkesa e ankesa me shkrim.

Garanti i të drejtave të të burgosurve e të personave që u Është hequr liria personale

Është figurë profesionale që aktivizohet kur sinjalizohet një situatë që përmban shkeljen e një të drejte ose mosushtrimin e saj, duke ndërhyrë pranë institucioneve kompetente me qëllim që të nxiten ndërhyrjet e dobishme. Neni 67 op përfshin garantët e të drejtave të të burgosurve midis kategorive të personave që mund të hyjnë e të vizitohen burgjet pa autorizim.

Garanti gjithashtu, zhvillon veprimtari të sensibilizimit publik për temën e të drejtave njerëzore e për qëllimet riedukuese të dënimit, duke e afruar bashkësinë vendore me burgun

Neni 67 ligji 26 korrik 1975, n. 354 - Vizitat në burgje

Burgjet mund të vizitohen pa autorizim nga:

- a) Kryetari i Këshillit të Ministrave e Kryetari i Gjykatës kushtetuese;
  - b) Ministrat, gjykatësit e Gjykatës kushtetuese, Nënsekretarët e shtetit, anëtarët e Parlamentit e anëtarët e Këshillit të lartë të Drejtësisë;
  - c) Kryetari i Gjykatës së Apelit, prokurori i përgjithshëm i Republikës pranë gjykatës së apelit, kryetari i gjykatës dhe prokurori i Republikës pranë gjykatës, gjykatësit e mbikëqyrjes, në kuadrin e juridiksionit përkatës;
  - d) Këshilltarët e komisarit i qeverisë për krahinën, në kuadrin e zonës të tyre;
  - e) Prifti i zakonshëm për ushtrimin e detyrës së vet;
  - f) Prefekti e kuestori i provincës; mjeku provincial;
  - g) Drejtori i përgjithshëm për qendrat e parandalimit e të dënimit dhe gjykatësit e funksionarët që delegohen prej tij;
  - h) Inspektorët e përgjithshëm të administratës së burgut;
  - i) Inspektori i kapelanëve;
  - l) Oficerët e policisë së burgut;
- l bis) garantët e të drejtave të të burgosurve sido që të quhen;
- l ter) anëtarët e Parlamentit europian

Neni 67 bis ligji datë 26 korrik 1975, n. 354 Vizitat në dhomat e sigurisë

Dispozitat sipas nenit 67 zbatohen edhe për dhomat e sigurisë.

Me ligjin krahinor datë 27 shtator 2011, n. 13 që ka ndryshuar ndryshimin e ligjit krahinor të 19 shkurtit 2008, n. 3, krahina Emilia-Romanja ka krijuar Zyrën e Garantit krahinor të drejtave të të burgosurve e të personave të cilëve u është hequr liria personale veprimtaria e të cilëve synon të garantojë, në përputhje me parimet kushtetuese e në kuadrin e kompetencave krahinore, të drejtat e personave që gjenden në burgje, në burgjet për të miturit, në strukturat shëndetësore, ngaqë i nënshtrohen trajtimit shëndetësor të detyrueshëm, në qendrat e pritjes së parë, në qendrat e ndihmës së përkohshme për të huajt e në vende të tjera ku liritë personale shtrëngohen ose kufizohen.

Garanti promovon nisma për përhapjen e kulturës së të drejtave të të burgosurve, në bashkëpunim me asesorët krahinorë kompetentë e me subjekte publike e private. Vepron gjithashtu në bashkëpunim e lidhje me asesorët krahinorë kompetentë e me subjektet publike e private të interesuara, si dhe me organizmat e garancisë që janë në nivel komunal.

Në kuadrin krahinor ka 3 garantë komunalë në Bolonja, Ferrara e Piacenza.

Për sinjalizime të mundshme, adresa e Garantit të personave të cilëve u është hequr liria personale i Krahinës Emilia-Romanja, avokati Desi Bruno, është: Viale Aldo Moro, 50 - 40127 BOLOGNA

Kërkesa me shkrim

Kërkesa me shkrim është një formular me të cilin i burgosuri i paraqet drejtorisë të gjitha nevojat për marrëdhëniet me të tjerët. Ky formular i duhet kërkuar nëpunësit të seksionit, duhet përpiluar në pjesët e rezervuara për kërkuesin dhe i duhet dërguar drejtorisë duke e futur në kutinë e posaçme në çdo seksion.

Me formularin mund të kërkohet që:

- të bëhet një telegram ose letër rekomandë;
- të tërhiqet një pako postare;
- të merren nëpërmjet bisedave ato sende që kanë nevojë për autorizim;
- një ndihmë, nëse personi nuk ka më parë;
- të merren hua libra në bibliotekë;
- të ndryshohet qelia ose seksioni;
- të bëhen biseda me familjarë ose me bashkëjetuesit, në takim ose në telefon;
- të bëhen biseda me operatorët e burgut e të tjerë;
- të ndiqen veprimtari sportive, zbavitëse e kulturore ose të llojit tjetër;
- të kërkohen kopje të akteve e të vendimeve.

Transferiment neni 42 op

Kërkesat për transferim në një burg tjetër duhet t'i drejtohen nëpërmjet burgut:

- përgjegjësit krahinor të burgjeve, kur kërkohet transferim në një burg tjetër të së njëjtës krahinë;
- departamentit të administratës së burgjeve, kur kërkohet transferimi në një burg jashtë krahinës.

Kujtojmë se transferimet bëhen për arsye sigurie të rënda e të provuara, për nevojat e burgut, për arsye drejtësie, shëndeti, studimi e familjare e që duhet favorizuar kriteri i çuarjes së të burgosurve në burgje pranë vendbanimit të familjeve (neni 42 op).

SHËNIM Sipas nenit 62 të dpr 230/2000 menjëherë pas hyrjes në burg, si në rastin kur vjen nga gjendje lirie, si në rast transferimi, të burgosurit e të

internuarit i kërkohet nga ana e operatorëve të burgut nëse dëshiron t'ia njoftojë faktin ndonjë të afërmi ose personi tjetër e, në rast se është dakord, nëse dëshiron të përdorë postën e zakonshme apo telegramin. Deklarata përpilohet në proces verbal. Komunikimi i shkruar në letër në zarf të hapur ose në formular telegrami e që kufizohet vetëm me lajmin për hyrjen në burg ose transferimin e bërë, i paraqitet drejtorisë që merret menjëherë me përcjelljen e tij, në ngarkim të të interesuarit. Në qoftë se bëhet fjalë për të mitur ose për të burgosur ose të internuar pa parë, shpenzimi është në ngarkim të administratës. Nëse bëhet fjalë për person të huaj, hyrja në burg i komunikohet autoritetit konsullor në rastet e mënyrat e parashikuara nga legjislacioni në fuqi.

Shoqërimi në burg

Përsa i përket shoqërimit në burg, që ligji e përkufizon si veprimtari të shoqërimit me forcë të personave në burg nga një vend në tjetër, të personave të burgosur, të internuar, të arrestuar ose gjithsesi në kushte shtrëngimi të lirisë personale. Në shoqërimin individual në burg përdorimi i prangave në duar është i detyrueshëm kur e kërkon rrezikshmëria e personit ose rreziku i ikjes ose kur rrethanat mjedisore e bëjnë të vështirë shoqërimin në burg (neni 42 bis op). Në të gjitha rastet e tjera përdorimi i prangave në duar ose i çdo lloji tjetër mjeti shtrëngimi fizik është i ndaluar.

Vlerësimi lidhur me rrezikshmërinë ose rrezikun e ikjes bëhet në çastin e shoqërimit në burg nga autoriteti gjyqësor që procedon ose nga drejtoria kompetente e burgut, të cilët japin rregullat e duhura. Në shoqërimet kolektive në burg është gjithnjë i detyrueshëm përdorimi i prangave modulare të shumëfishta të parashikuara në dekretet e ministrisë.

Gjatë shoqërimit në burg duhet të merren masat e nevojshme për të mos i lënë personat e burgosur përballë kuriozitetit të publikut e çdo lloj publiciteti, si dhe për t'u evituar atyre siklete të kota. Mosrespektimi i kësaj dispozite përbën sjellje që duhet vlerësuar nga pikëpamja disiplinore.

Siç konfirmohet nga qarkorja M.G.G.AFF.PEN. më 8 prill 1993, n. 558 – Shoqërimi i subjekteve në gjendje kufizimi të lirisë personale – neni 42bis op – ligji frymëzohet nga arsyeja për ta bërë shoqërimin në mënyrat me respektuese të të drejtave njerëzore, me veprimtarinë shoqëruese me forcë që të mos jetë, as mos të duket si poshtëruese ose cënuese të dinjitetit të njeriut. Duhet shmangur përhapja, mbi të gjitha nëpërmjet mjetit televiziv, të skenave që tregojnë të pandehur ose të hetuar në pranga që sulmohen pikërisht nga

fotografë e operatorë televizivë në rastet e shoqërimit të tyre në burgje ose në sallat e drejtësisë.

Bisedat e telefonata - Neni 18 paragrafi 1 ligji datë 26 korrik 1975, n. 354 – Bisedat, korrespondenca e informimi

Të burgosurit e të internuarit mund të kenë biseda e korrespondencë me të afërmit e me persona të tjerë, si dhe me garantin e të drejtave të të burgosurve, edhe me qëllim kryerjen e akteve juridike.

Bisedat rregullohen nga neni 18 i ligjit për burgjet e nga neni 37 i rregullores që përmban normat e burgjeve dpr 230/2000; kurse telefonatat disiplinohen nga neni 39 i të njëjtës rregullore.

Mund të bëhen gjashtë biseda mujore me të afërm ose bashkëjetues, me nga një orë secilin. Vetëm ata që kanë të afërm me vendbanim në një komunë të ndryshme nga ajo e burgut e që në javën e mëparshme nuk kanë bërë biseda të zakonshme mund ta zgjasin orarin. Të burgosurit e nenit 4 bis të ligjit 354/1975 paragrafi i parë fjalë e parë mund të bëjnë katër biseda në muaj.

Bisedat mund të bëhen me një numër maksimal prej tre vetash një herë. Me të afërm nënkuptohen sipas nenit 307 paragrafi 4 i kodit penal: paraardhësit, pasardhësit, bashkëshorti, vëllezërit e motrat, të afërmit të së njëjtës shkallë (por përjashtohen nga kjo listë të afërmit nëse bashkëshorti ka vdekur e nuk kanë pasur fëmijë), xhaxhallarët, dajat, e nipat. Për bashkëjetues nënkuptohen ata që rezultojnë të regjistruar në të njëjtën gjendje familjare. Të burgosurit e zakonshëm mund të bëjnë biseda me të afërmit deri në shkallën e katërt ndërsa të burgosurit sipas nenit 4 bis të ligjit 354/1975 paragrafi i parë fjalë e parë mund të bëjnë biseda me të afërmit deri në shkallën e tretë.

Në raste të veçanta (duke specifikuar arsyen e kërkesës së posaçme) bisedat mund të lejohen edhe me persona të tjerë.

Derisa nuk është zhvilluar procesi i shkallës së parë, autorizimi për biseda jepet nga autoriteti gjyqësor që procedon; më pas jepet nga drejtori i burgut ku gjendet i burgosuri.

Një familjar mund të paraqitet në burg duke sjellë me vete kartën e vet të identitetit e një dokument që të vërtetojë shkallën e lidhjes farefisnore (certifikatën e gjendjes familjare ose një certifikatë historike të lëshuar nga komuna). Qytetarët italianë mund ta vetëcertifikojnë lidhjen e farefisnisë në

hyrje. Për qytetarët e huaj, burgu duhet të marrë një deklaratë nga konsullata që të vërtetojë shkallën e lidhjes farefisnore.

Parashikohen gjithashtu biseda të mëtejshme ose mundësia për ta kaluar ditën ose pjesë të ditës së bashku me familjen e vet për të mbajtur marrëdhëniet familjare, që jepen nga drejtori pasi konsultohet me grupin e vëzhgimit e të trajtimit (neni 61 dpr 230/2000).

Pasi i jepet autorizimi për bisedë qytetarit të huaj, që paraqitet në burg për t'i bërë vizitë një familjari në burg, nuk i duhet kërkuar më asnjë dokument që të tregojë praninë e tij të rregullt në Itali.

Biseda me familjarët në burg konfigurohet si ushtrim i një të drejte, si nga ana e të burgosurve ashtu edhe nga ana e të afërmeve, e jo si përdorim i një shërbimi publik.

Personeli i policisë së burgut nuk duhet t'i kërkojë të huajit që futet në burg paraqitjen e asnjë lloj dokumenti që vërteton ekzistencën e kriteve që legjitimojnë praninë në territorin italian, as qytetari i huaj nuk është i detyruar të tregojë në asnjë mënyrë rregullsinë e qëndrimit të tij. Mosdetyrimi i verifikimit për qëndrimin e rregullt të të huajit në hyrje të burgut nuk përjashton që oficeri ose i ngarkuari me shërbim publik, që në çdo lloj mënyre vihet në dijeni për ekzistencën e veprës penale të imigracionit klandestin, nuk është i detyruar, në përgjithësi, t'ia denoncojë pa humbur kohë veprën autoritetit gjyqësor.

Autorizimi për telefonata me telefona celularë në raste të veçanta

Qarkorja e Dap 0177644 e datës 26 prill 2010 – Ndërhyrje të reja për uljen e shqetësimeve nga gjendja e heqjes së lirisë e për të parandaluar dukuritë autoagresive – e nxjerrë nga Drejtoria e përgjithshme e të burgosurve dhe e trajtimit, ka vendosur se u lejohet vetëm të burgosurve të zakonshëm, që i përkasin rrethit të sigurisë së mesme, kontakti telefonik me telefona celularë, nëse ekzistojnë kushte të caktuara: vetëm me verifikimin që në 15 ditët e mëparshme i burgosuri të mos ketë bërë biseda ose thirrje telefonike. Në këtë mënyrë i burgosuri me anë të kërkesës së posaçme ku duhet të tregojë pamundësinë e kontakteve telefonike me numra fiks dhe numrin e celularit të të afërmeve të vet, duke dhënë dokumentet e duhura për të provuar titullarin e numrit, mund të autorizohet që ta bëjë telefonatën me numra celularë. Në rast se i burgosuri nuk mund t'i japë dokumentet që vërtetojnë titullarin e numrit të të afërmit, do të fillojnë menjëherë kontrollet sipas praktikës me qëllim që të

vërtetohet titullari i numrit në fjalë. Në çdo rast, pasi kalojnë pesëmbëdhjetë ditë nga prezantimi i kërkesës, pasi konstatohet se i burgosuri efektivisht nuk ka bërë biseda as telefonata me numra fiks gjatë periudhës së 15 ditëve, do të autorizohen thirrjet drejt celularëve, pasi bëhet vetëcertifikimi nga ana e të burgosurit ku vërtetohet se numri i telefonit celular është i familjarit të vet, pavarësisht nga marrja e të dhënave që eventualisht u kërkojnë organeve kompetente për të konfirmuar titullarin e numrit telefonik. Autorizimi natyrisht do të revokohet në qoftë se nuk do të vërtetohet më pas karakteri i vërtetë i deklaratave të bëra nga i burgosuri.

E njëjta qarkore pohon se, në kuadrin e sigurimit të tutelës së plotë të të drejtës së mbrojtjes, i burgosuri ka mundësinë të bëjë telefonata me avokatin e vet që i shtohen numrit të caktuar si kufi për telefonata me familjarët e vet, siç parashikohet në lëmin e takimeve

Posta dhe sedet që lejohen për t'u mbajtur

Mund të merren katër pako në muaj me anë të bisedave familjare, me peshë jo më shumë se 20 kg në muaj.

Pakot mund të dërgohen edhe me postë, por në këtë rast mund të dorëzohen vetëm nëse 15 ditët e mëparshme nuk ka pasur asnjë takim.

Mund të dërgohet e të merret postë pa kufizim, në rast se personi nuk ka mjetet e nevojshme për të shkruar, administrata duhet t'ia japë. Mund të dërgohen edhe letra në zarf të mbyllur, por duhet shkruar qartë emri i marrësit (kujt i dërgohet) e, nga ana tjetër e zarfit, emri e mbiemri i vet.

Gjithsesi, mund t'i bëhen kufizime lirisë së korrespondencës për arsye hetimore, si dhe për arsye sigurie ose rendi të burgut (me mënyrat e kufizimit sipas nenit 18 ter op).

Nuk mund të bëhen kufizime kur korrespondenca u drejtohet anëtarëve të Parlamentit, përfaqësive diplomatike ose konsullore të vendit të vet, organizmave të mbrojtjes së të drejtave njerëzore, avokatëve.

Neni 18 ter paragrafi 2 ligji 26 korrik 1975, n. 354 – Kufizime e kontrollë të korrespondencës

Nuk mund t'i bëhen kufizime korrespondencës me letër ose telegrame në qoftë se u drejtohet avokatëve mbrojtës, autoritetit gjyqësor, autoriteteve të treguara në nenin 35 op (drejtori i burgut, si dhe inspektorët, drejtori i përgjithshëm për institutet parandaluese e burgjet, Ministri i Drejtësisë, gjykatësi mbikëqyrës,

autoriteti gjyqësor e shëndetësor që viziton burgun, presidenti i juntës krahinore, kryetari i shtetit), anëtarëve të Parlamentit, përfaqësive diplomatike ose konsullore të shtetit të të cilit të interesuarit janë qytetarë dhe organizmave ndërkombëtarë administrativë ose gjyqësorë që kanë si detyrë mbrojtjen e të drejtave të njeriut ku Italia bën pjesë.

Blerja, gatimi i ushqimeve e përdorimi i furnelave

Lejohet gatimi i ushqimeve në qeli me furnelë me gaz e llojit kamping, me përjashtim të seksioneve ku të burgosurit vihen për arsye shëndetësore (shiko repartet e infirmierisë e qendrat diagnostikuese e terapeutike)

Mund të blihen vetëm sende ushqimore e ndihmuese të renditura në listën e posaçme të tarifave nëpërmjet formularit të veçantë.

Qarkorja e Dap 21 tetor 2011 e nxjerrë nga shefi i Departamentit për shumën që mund të shpenzohet nga të burgosurit e të internuarit për blerjet e korrespondencën e të atyre që mund të dërgohen nga familjarët e bashkëjetuesit i ka ngritur caqet e shpenzimit për blerjet e korrespondencën deri 800,00 euro në muaj (200,00 euro në javë), për të blerë të gjitha produktet e futura në listën e pazarit, ato me anë të kërkesës së shkruar, për të dërguar telegrame e për të bërë telefonata.

Për dërgimet ndaj familjarëve e bashkëjetuesve shuma mujore është 350,00 euro.

Shkolla

Brenda në burg mund të ndiqen kurse të ndryshme shkollore në nivel të shkollës së detyrueshme e të shkollës së mesme. Lejohet gjithashtu, për të burgosurit që bëjnë kërkesë, të zhvillohet përgatitja privatisht për marrjen e diplomës së shkollës së mesme dhe universitare.

Organizohen gjithashtu kurse të gjuhës italiane.

Puna në burg është në përputhje me ndjekjen e kurseve shkollore.

Në burgje favorizohet konsultimi i librave nga ana e të burgosurve në bibliotekat e seksioneve përkatëse; administrimi i këtij shërbimi u besohet edukatorëve që bashkëpunojnë me asistentët vullnetarë e përfaqësuesit e të burgosurve. Hyrja në lokalet e bibliotekave bëhet në ditët e orareve e caktuara për secilin seksion.

Formimi profesional

Në burgje organizohen kurse formimi profesional.

Për këto kurse të burgosurve u jepet informacion nëpërmjet afishimit, në hapësirat e posaçme në seksione, të njoftimeve për llojin, numrin e pjesëmarrësve, kërkesat minimale për pranim (për shembull njohja e gjuhës italiane ose koherenca e kursit që dëshiron të ndjekë me përvojën e vet profesionale të mëparshme) e kohëzgjatja e kurseve. Për të marrë pjesë në kurse duhet përpiluar kërkesë e posaçme. Përgjendhja e pjesëmarrësve do të bëhet nga Drejtoria e burgut, që do të ketë parasysh edhe përvojat profesionale, formuese e shkollore të mëparshme të personit.

Në fund të kurseve të formimit profesional, nëse përfundimi rezulton pozitiv, normalisht lëshohet një vërtetim për frekuentimin e për veprimtarinë e kryer e personi futet në listën e punës së kualifikuar të përshtatshme me formimin e zhvilluar.

Puna e brendshme

Caktimi i të burgosurve në punë brenda burgut bëhet në bazë të listave të caktuara në dy lista të posaçme:

- njëra për futjen në punë të përgjithshme;
- njëra për futjen në punë të kualifikuar (murator, punëtor krahu, bojaxhi, kuzhinier, tipograf, etj.)

Në çastin e hyrjes, çdo i burgosur regjistrohet në listën (klasifikimin) e përgjithshme e nga ai çast fillon të llogaritet vjetërsia e papunësisë së tij. Futja në listën e punës së kualifikuar bëhet në bazë të profesionalizmit, të aktiviteteve të bëra më parë e të dokumentuara, të qëndrimit profesional të vërtetuara nga operatorët e kualifikuar, të pozicionit juridik. Nuk është i mundur pranimi në disa kualifikime.

Për t'u pranuar në veprimtari pune i duhet bërë kërkesë drejtorisë, duke specifikuar, nëse personi dëshiron të pranohet në listën e punës së përgjithshme ose në atë të punës së kualifikuar. Kriteret në bazë të të cilave zgjidhen personat janë:

- ngarkesat familjare
- profesionalizmi dhe titujt e studimit
- kualifikimi profesional
- varfëria
- koha e papunësisë që llogaritet nga fillimi i burgut.

Në rast se i burgosuri nuk i respekton detyrat e veta e detyrat e veta të punës, përjashtohet nga listat, përveç rasteve kur paraqet arsye të justifikuar e të vërtetuar siç duhet. Duke paraqitur kërkesë i burgosuri mund të ripranohet në lista klasifikuese. Si përjashtimi ashtu edhe ripranimi i mundshëm në veprimtarinë e punës vendoset nga drejtori i burgut, pasi dëgjon mendimin e edukatorëve, të personelit e të ekspertëve.

Të burgosurit që punojnë për personat në ngarkim duhet të marrin edhe çeqet familjare sipas ligjit. Këto çeqe u derdhen drejtpërdrejt personave në ngarkim.

Veprimtaritë zbavitëse ose sportive

Në burg zhvillohen veprimtari kulturore, sportive e zbavitëse; ato futen në kuadrin e trajtimit riedukues.

Për zhvillimin e këtyre aktiviteteve drejtoria mund të bashkëpunojë me asistentët vullnetarë.

Për t'u pranuar në veprimtaritë e ndryshme i burgosuri duhet të paraqesë kërkesë me shkrim.

Shoqatat që veprojnë në burg

Shoqatat që veprojnë në burg në bashkëpunim me burgjet janë të ndryshme e veprojnë si brenda, nëpërmjet laboratorëve, ashtu edhe jashtë nëpërmjet pritjes së personave.

Të burgosurit mund t'i kontaktojnë këto shoqata me kërkesë me shkrim me synim që të bisedojnë me një vullnetar.

Qelia, higjiena e parandalimi

Qelia duhet mbajtur e pastër e kur i burgosuri nuk është në gjendje ta bëjë këtë detyrë, për arsye shëndetësore, merren (ish neni 6 dpr 230/2000) të burgosurit e ngarkuar me zhvillimin e këtyre detyrave për të cilat paguhen. Materiali që duhet për pastrimin e qelisë duhet të vihet në dispozicion falas nga ana e administratës së burgut (ish neni 8 dpr 230/2000 e neni 8 i ligjit 354/1975), çdo i burgosur mund të blejë me shpenzimet e veta artikuj të tjerë pranë dyqanit të brendshëm.

Neni 5 op parashikon gjithashtu që ndërtesat e burgut të jenë të pajisura me

lokale për zhvillimin e veprimtarive së bashku.

Në burg, hapësirat e reduktuara e bashkëjetesa e detyrueshme mund të shkaktojnë rreziqe serioze për shëndetin.

Pra është e domosdoshme të ndiqen me vëmendje të madhe normat elementare të higjienës për ta ulur rrezikun e infektimit të shkaktuar nga mikroorganizmat (baktere, viruse protozoike), kërpudha e parazitë.

Rregullat për t'u respektuar janë shumë të thjeshta:

- duhen kërkuar deterzivë e detergjentë, që jepen nga Administrata e burgut, të nevojshëm për pastrimin e lavamanëve e të banjës (më mirë të pastrohen çdo herë në qoftë se përdorimi është bashkë me persona të tjerë);
- këshillohet përdorimi i sapunëve të lëngshëm në shishet përkatëse e jo sapunët normalë, sepse këta janë shpesh burim infeksionesh (disa mikrobe shumohen brenda tyre e shpesh hapësirat e lavamanëve ku ato mbështeten bëhen kultura mikrobesh);
- peshqirët, furça e dhëmbëve, brisku i rrojës, krehri e furça nuk duhen shkëmbyer për të mos marrë sëmundje si hepatiti, zgjebja, kërpudhat e lëkurës etj.;
- enët që jepen në burg janë shpesh plastike pra pak higjienike.

Është mirë të lahen me kujdes me ujë të ngrohtë e të shpëlahen për të shmangur mbetjen e gjurmëve të deterxivit

E drejta e shëndetit në burg

Me DPCM datë 1 prill 2008 iu transferuan Shërbimit shëndetësor kombëtar të gjitha funksionet shëndetësore të zhvilluara nga Departamenti i administratës së burgut e nga Departamenti i drejtësisë për të miturit i Ministrisë së Drejtësisë. Pas reformës në fjalë në burgjet krahinore asistenca shëndetësore jepet nga Krahina Emilia-Romanja.

Me këtë reformë të shëndetësisë në burgje është afirmuar parimi për të cilin të burgosurit e të internuarit kanë të drejtë të përfitojnë nga shërbimet e parandalimit, diagnozës, kurimit e të rehabilitimit të parashikuara në nivelet thelbësore e uniforme të asistencës bars me qytetarët në gjendje lirie.

Në raportin për asistencën shëndetësore të kryer në burgjet krahinore në vitin 2011, nën kujdesin e asessoratit kompetent, lexohet se dënimi duhet të jetë i vëmendshëm ndaj nevojave njerëzore të të dënuarit në pritje të rifutjes së tij në shoqëri, e midis nevojave "njerëzore" parësore pa dyshim duhet të jetë mbrojtja e të drejtës së shëndetit. Rifutja në shoqëri e personit do të mund

të jetë pozitive nëse bëhet me një gjendje mirëqenieje psiko-fizike. Gjykata Kushtetuese, me një sërë vendimesh, ka shprehur një koncept të së "drejtës së shëndetit" që nënkuptohet si pluralitet gjendjesh subjektive: e drejta për integritet psiko-fizik; e drejta për mjedis të shëndetshëm; e drejta e të sëmurve për kura falas; e drejta për informacion të gjendjes së vet shëndetësore e të trajtimeve që mjeku dëshiron të bëjë; e drejta për pjesëmarrje; e drejta për të përdorur strukturat; e drejta e të sëmurit për të komunikuar me të afërmit e vet; e drejta për të dhënë pëlqimin e vet të informuar për kontrollet e trajtimet shëndetësore që i propozohen.

Shërbimet shëndetësore organizohen në secilin burg për të dhënë asistencën parësore bazë, për shëndetin mendor, për varësitë patologjike e për barnat e specializuara.

Sipas nenit 11 të ligjit 354/1975 kur janë të nevojshme kura ose kontrolle diagnostikuese që nuk mund të kryhen nga shërbimet shëndetësore të burgjeve, të burgosurit transferohen në spitale civile ose në vende të tjera të jashtme kurimi.

Në çastin e hyrjes në burg subjektet i nënshtrohen vizitës mjekësore me qëllim që të kontrollohen sëmundje eventuale psikike ose fizike e një kontroll për sëmundjet infektive. Të dhënat shëndetësore janë të rezervuara dhe mjekët janë të lidhur nga sekretin profesional. Asistenca shëndetësore jepet nëpërmjet kontrolleve periodike pavarësisht nga kërkesat e të interesuarve.

Shërbimi shëndetësor jep barna për terapitë e këshilluara: infermieri nuk mund t'i ndryshojë dozat e caktuara nga mjeku dhe është e ndaluar të mblidhen barna e t'u jepen të burgosurve të tjerë. Mund të blihen barna, të dhëna me recetë nga mjeku, nga ana e të burgosurit.

Të burgosurit mund të kërkojnë, pasi i bëjnë kërkesë drejtorisë, që të vizitohen me shpenzimet e tyre nga një mjek i besuar. Për të burgosurit në pritje të gjyqimit të parë, autorizimi jepet nga autoriteti gjyqësor që procedon. Drejtoria shëndetësore e burgut merr informacionin e duhur për rastin.

Për t'u vizituar nga mjeku duhet bërë rezervimi në mbrëmje, duke i lënë mbiemrin e vet agjentit në shërbim në seksion: mjeku do të kalojë për vizitë ditën e mëpasshme.

Në qoftë se personi ndihet keq papritmas, duhet informuar menjëherë agjenti në shërbim në seksion, i cili do të thërrasë menjëherë mjekun për një vizitë urgjente.

Neni 11 i ligjit 354/1975 parashikon që asistenca shëndetësore duhet të jepet, gjatë qëndrimit në burg, me kontrolle periodike e të shpeshta, pavarësisht nga kërkesat e të interesuarve.

Mjeku duhet t'i vizitojë çdo ditë të sëmuret e ata që bëjnë kërkesë; duhet

të sinjalizojë menjëherë praninë e sëmundjeve që kërkojnë analiza të veçanta e kura të specializuara; gjithashtu duhet të kontrollojë periodikisht përshtatshmërinë e personave sipas punës që u është ngarkuar.

Ushqimi

Ushqimi sigurohet nga administrata e burgut, duhet të jetë i përshtatshëm me moshën, gjininë, gjendjen shëndetësore, punën, stinën, klimën (neni 9 op) e parashikon tre vakte në ditë (neni 11 dpr 230/2000).

Sasia e cilësia rregullohen nga tabelat që miratohen për këtë qëllim me dekret të ministrisë.

Të burgosurit mund të kërkojnë, me kërkesë të posaçme me shkrim, që të kenë ushqim sipas fesë së tyre.

SHËNIM Ligji parashikon krijimin në çdo burg të përfaqësisë së të burgosurve e të internuarve të caktuar çdo muaj me hedhje në short që kontrollon zbatimin e tabelave e përgatitjen e ushqimit.

Ky komision, që përbëhet nga tre të burgosur/a, ku merr pjesë edhe një i deleguar nga drejtori, asiston "gjatë marrjes së artikujve të qejfit, kontrollon cilësinë e sasinë, verifikon që artikujt të përdoren plotësisht për ambalazhimin e ushqimit" (neni 9 op e neni 12, dpr 230/2000). Ky komision ka gjithashtu fuqinë për të kontrolluar cilësinë e çmimet e artikujve që shiten në dyqanin e brendshëm, që gjithsesi, me ligj, nuk mund t'ua kalojnë atyre që vihen zakonisht në komunën ku gjendet burgu. Çmimet kontrollohen në mënyrë periodike nga drejtorja e njoftohen të burgosurit.

Përfaqësuesit e të burgosurve kanë të drejtë t'ua shprehin vërejtjet e tyre drejtorit.

Për personat me probleme shëndetësore, parashikohet gjithnjë ushqim i posaçëm, ashtu si për gratë shtatzëna ose lehona. Për të kërkuar ushqim posaçërisht të përshtatshëm me gjendjen e vet shëndetësore është mirë të flisni me mjekun, i cili mund të porosisë dietë të duhur të cilën administrata duhet ta përmbushë.

Shpenzimet e procesit gjyqësor e të qëndrimit në burg

Këto kosto, të kthyeshme, janë ato që shteti ka bërë për zhvillimin e procesit

e për mbajtjen në burg të të burgosurit. Kuota ditore e këtyre shpenzimeve është caktuar aktualisht në rreth 1,80 euro e përfshin koston e ushqimit e atë të përdorimit të pajisjeve personale, që jepen nga administrata e burgut (dysheku, çarçafët, pjatat, lugët, pirunët, etj.).

Për të përfituar faljen e borxhit personi duhet të jetë në vështirësi ekonomike e duhet të ketë pasur sjellje të mirë gjatë burgut; në rast se kërkesa pranohet, personi nuk duhet të paguajë shpenzimet e mësipërme e do të ngarkohen vetëm shpenzimet e mbajtjes për muajt e burgut kur është bërë veprimtari pune. Kërkesa për faljen e borxhit i duhet paraqitur gjykatësit mbikëqyrës e sapo merret njoftimi për pagesën, dhe kjo shkakton pezullimin e përkohshëm të procedurës për rikuperimin e shumave të detyruara.

Kur dënimi do të përfundojë, gjykatësi mbikëqyrës do të vlerësojë nëse ekzistojnë kushtet për faljen efektive të borxhit. Paga për personat e burgosur në mënyrë definitive për punën e bërë në burg do të ndahet midis fondit të disponueshëm (katër të pestat) e fondit të kushtëzuar (një i pesti).

Paratë e fondit të kushtëzuar do të jenë të disponueshme në fund të dënimit, por në rast nevojë të motivuar që nuk mund të përmbushet nga fondi i disponueshëm mund të kërkohet zhblllokimi duke përdorur formularin e posaçëm, të vendosur në seksion, që t'i dërgohet drejtorit

E drejta e votës

Personat e burgosur, si për ekzekutimin e dënimit ashtu edhe në paraburgim, që e kanë mbajtur të drejtën e votës, duhet që të kenë mundësi ta ushtrojnë këtë të drejtë themelore për jetën demokratike.

Për ta bërë këtë gjë, burgjet duhet të përgatisin në kohë, sapo të fillojnë tubimet elektorale, një sistem kapilar komunikimi për personat në burg, përfshirë ata që do të hyjnë më pas, me informacione të domosdoshme për ushtrimin e të drejtës së votës.

Siç dihet, personat në burg në çastin e zgjedhjeve mund ta ushtrojnë të drejtën e votës në vendin e burgimit, sipas neneve 8 e 9 ligji 23 prill 1976, n. 136, që ndodh me anë të krijimit të një qendre të posaçme votimi. Ushtrimi i kësaj të drejte kushtëzohet nga disa përmbushje, që kërkojnë kohë e nuk mund të bëhen përveçse nëpërmjet një njohje të mëparshme të tyre.

Në veçanti i burgosuri duhet t'i dërgojë kryetarit të komunës, në listat zgjedhore të të cilit është i regjistruar, një deklaratë të vullnetit të vet për të shprehur votën

në vendin ku gjendet, me vërtetimin në fund të drejtorit të burgut që vërteton burgimin e tij, me qëllim që ta mundësojë kryetarin e komunës që ta regjistrojë kërkuesin në listën e posaçme, e të jetë i pajisur gjithashtu me librezën e vet të zgjedhjeve. Kërkesa mund t'i arrijë Kryetarit të komunës jo më vonë se dita e tretë para votimeve, por është thelbësor informimi i të burgosurve për nevojën e këtyre përmbushjeve, në mënyrë që të mund të aktivizohen.

Informimi në kohë mund të favorizojë ushtrimin e së drejtës themelore për pjesëmarrjen e të burgosurve në jetën politike të vendit tonë, që kurrë më shumë se në këtë çast, kanë nevojë t'u njihet e drejta e qytetarisë.

Feja dhe praktikat e kultit - neni 26 op

Të burgosurit e të internuarit janë të lirë të ndjekin besimin e vet fetar, të arsimohen me të e të praktikojnë kultin. Në burgje sigurohet edhe celebrimi i riteve të kultit katolik. Në çdo burg ka të paktën një kapelan.

Ata që bëjnë pjesë në fe të ndryshme nga ajo katolike kanë të drejtë të marrin, me kërkesë të tyre, ndihmën e priftërinjve të kultit të vet e të celebrijnë ritet.

Rregullat e sjelljes

Neni 69 – informacione për normat e dispozitat që rregullojnë jetën në burg – të dpr 230/2000 parashikon që në çdo burg duhet të mbahen, pranë bibliotekës ose në lokal tjetër ku të burgosurit mund të futen, tekstet e ligjit 354/1975 (ligji i burgut) e të dpr 230/2000, të rregullores së brendshme si dhe të dispozitave të tjera lidhur me të drejtat e detyrat e të burgosurve e të internuarve, disiplinën e trajtimit.

Paragrafi 2, siç është ndryshuar nga dpr 5 qershor 2012, n. 136 që ka ndryshuar dpr 230/2000, në lëmin e kartës së të drejtave e të detyrave të burgosurit e të internuarit, parashikon që gjatë hyrjes, secilit të burgosur ose të internuar, i dorëzohet karta e të drejtave dhe të detyrave të të burgosurve e të internuarve, që përmban të drejtat e detyrat, strukturat e shërbimet që u rezervohen (ligji parashikon që përmbajtja e kartës përcaktohet me dekret të Ministrisë të Drejtësisë, që duhet të merret brenda 180 ditëve duke filluar nga data e hyrjes në fuqi të kësaj dispozite).

Respektimi i ligjeve dhe i dispozitave që rregullojnë jetën e burgut nga ana e të burgosurve duhet të arrihet edhe nëpërmjet sqarimit të arsyeve të tyre.

Sjelljet që nuk lejohen e për të cilat parashikohen sanksione disiplinore renditen në nenin 77 të dpr 230/2000, që përbën rregulloren e ekzekutimit të ligjit

të burgut.

Rregullat që sanksionohen nga ky ligj duhet të respektohen. Në veçanti është e domosdoshme:

- të respektohen ligjet që rregullojnë jetën në burg;
- të respektohen dispozitat e dhëna nga personeli;
- të mbahet një sjellje që i respekton të gjithë.

Shkelje disiplinore - neni 38 op e 77 dpr 230/2000

Të burgosurit e të internuarit nuk mund të ndëshkohen për një fakt që nuk është parashikuar shprehimisht si shkelje në rregullore.

Nuk mund të jepet asnjë sanksion përveçse me vendim të motivuar pasi i komunikohet të interesuarit, i cili mund të paraqesë shfaqësimet e veta.

Në zbatimin e sanksioneve duhet pasur parasysh, përveçse natyra e rëndësia e faktit, sjellja e kushtet personale të subjektit.

Sanksionet jepen duke respektuar personalitetin.

Neni 77 i dpr 230/2000 parashikon në veçanti që sanksionet disiplinore t'u jepen të burgosurve e të internuarve që janë bërë përgjegjës për:

- 1) neglizhencë në pastrimin e rregullimin e personit ose të dhomës;
- 2) braktisje të pajustificuar të vendit të caktuar;
- 3) mospërmbushje të vullnetshme të detyrimeve të punës;
- 4) qëndrime e sjellje bezdisëse ndaj komunitetit;
- 5) lojëra ose veprimtari të tjera që nuk lejohen nga rregullorja e brendshme;
- 6) simulim të sëmundjes;
- 7) trafikim të mirash që lejohen të mbahen;
- 8) mbajtje ose trafikim sendesh të palejueshme ose parash;
- 9) komunikime mashtruese jashtë ose brenda, në rastet e treguara në numrat 2) e 3) të paragrafit të parë të nenit 33 op;
- 10) akte të turpshme ose publikisht të pahijshme;
- 11) kërcënim ndaj shokëve ose dhunë ndaj tyre;
- 12) falsifikim dokumentesh që vijnë nga administrata e që i besohen për ruajtje të burgosurit ose të internuarit;
- 13) përvetësim ose dëmtim i të mirave të administratës;
- 14) mbajtje ose trafikim mjeteve që mund të dëmtojnë;
- 15) qëndrim fyes ndaj operatorëve të burgut ose personave të tjerë që hyjnë në burg për arsye pune ose për vizitë;
- 16) mosrespektim urdhrash ose rregullash ose vonesë e pajustificuar në zbatimin e tyre;
- 17) vonesa të pajustificuara në kthim sipas neneve 30, 30-ter, 51, 52 e 53 op;
- 18) pjesëmarrje në rrëmuja ose në revolta;
- 19) nxitje rrëmuash ose revoltash;

- 20) arratisje;
- 21) fakte që parashikohen në ligj si vepër penale, të kryera në dëm të shokëve, të operatorëve të burgut ose të vizitorëve.

Sanksionet disiplinore jepen edhe në rast tentative shkeljesh të lartpërmendura. Sanksioni i përjashtimit nga veprimtaritë e përbashkëta nuk mund të jepet për shkeljet e parashikuara në numrat nga 1) deri 8) të paragrafit 1, përveç rasteve kur shkelja është bërë brenda tre muajve nga kryerja e një shkeljeje tjetër e të njëjtës natyrë.

Për sanksionet që i jepen të pandehurit njoftohet edhe autoriteti gjyqësor që procedon.

Sanksionet disiplinore - neni 39 op

Çdo shkelje e rregullores shkakton një sanksion, që mund të jetë:

- tërheqja e vëmendjes nga ana e drejtorit (është sanksioni më i lehtë);
- qortimi;
- përjashtimi nga veprimtaritë zbavitëse e sportive deri 10 ditë maksimumi;
- izolimi gjatë qëndrimit në ajër të pastër, jo më shumë se për dhjetë ditë;
- përjashtimi nga veprimtaritë e përbashkëta deri në pesëmbëdhjetë ditë maksimumi (është sanksioni më i rëndë).

Sanksionet e tërheqjes së vëmendjes e të qortimit vendosen nga drejtori; të tjerat nga këshilli disiplinor i përbërë nga drejtori, nga një mjek e nga një edukator.

Izolimi - neni 73 dpr 230/2000

Izolimi i vazhdueshëm për arsye shëndetësore këshillohet nga mjeku në rastet me sëmundje infektive. Ai bëhet, sipas rrethanave, në lokale të posaçme të infermierisë ose në klinikë. Gjatë izolimit, nga ana e personelit i kushtohet kujdes i veçantë të sëmurit edhe për ta mbështetur moralisht. Izolimi duhet të marrë fund porsa të përfundojë gjendja infektive.

Izolimi i vazhdueshëm gjatë ekzekutimit të sanksionit të përjashtimit nga veprimtaritë e përbashkëta bëhet në një dhomë të zakonshme, përveç rasteve kur sjellja e të burgosurit ose e internuarit është e tillë sa e shqetëson ose e dëmton rendin e disiplinën. 3. Të burgosurve e të internuarve, gjatë periudhës së përjashtimit nga veprimtaritë e përbashkëta, sipas paragrafit 2, u ndalohej të komunikojnë me shokët.

Izolimi ditor i të dënuarve me burg të përjetshëm nuk i përjashton ata nga puna, si dhe nga arsimiti e formimi të ndryshëm nga kurset shkollore, e nga funksionet fetare.

Sigurohen ushqimi i zakonshëm dhe sasia normale e ujit.

Kushtet e personave që i nënshtrohen hetimeve paraprake që janë në izolim nuk duhet të ndryshojnë nga ato të burgosurve të tjerë, përveç kufizimeve të vendosura nga autoriteti gjyqësor që procedon.

Gjendja e izolimit të të burgosurve e të internuarve duhet të jetë objekt i vëmendjes së veçantë, me kontrole të duhura të përditshme në vendin e izolimit, si nga ana e mjekut, ashtu edhe nga një anëtar i grupit të vëzhgimit e të trajtimit, e me kontroll të vazhdueshëm e të përshtatshëm nga ana e personelit të policisë së burgut.

Nuk mund të përdoren seksione ose reparte izolimi për raste të ndryshme nga ato që parashikohen me ligj.

Kontrollime - neni 74 dpr 230/2000

Veprimet e kontrollimeve të parashikuara në nenin 34 op bëhen nga personeli i policisë së burgut në prani të një pjesëtari të kësaj policie me gradë jo më të vogël se zv/sipërintendent. Personeli që bën kontrollimin e ai që asiston duhet të jetë i të njëjtit seks të subjektit që kontrollohet.

Kontrollimi mund të mos bëhet kur është e mundur të bëhet me mjete kontrolli.

Kontrollimet në dhomat e të burgosurve e të internuarve duhet të bëhen duke respektuar dinjitetin e të burgosurve si dhe të sendeve që u përkasin atyre.

Rregullorja e brendshme përcakton cilat janë situatat, me atë të parashikuar në nenin 83 dpr 230/2000, kur bëhen kontrollimet e zakonshme.

Për të proceduar me kontrollimet jashtë rasteve të zakonshme duhet urdhri i drejtorit.

Për veprimet e kontrollimit të përgjithshëm drejtori mund të ketë, në raste të jashtëzakonshme, bashkëpunimin e personelit të forcave të policisë e forcave të tjera në dispozicion të Prefektit, sipas paragrafit të pestë të nenit 13 të ligjit 10 prill 1981, n. 121.

Në raste urgjence të veçantë, personeli vijon me nismë të vet me kontrollimin, duke e informuar menjëherë drejtorin, duke specifikuar arsyet që shkaktojnë urgjencën.

Përdorimi i forcës fizike dhe i mjeteve shtrënguese - neni 41 op

Nuk lejohet përdorimi i forcës fizike ndaj të burgosurve dhe të internuarve në qoftë se nuk është e domosdoshme për parandalimin ose ndalimin e akteve të dhunës, pengimin e tentativave për arratisje ose për të mposhtur rezistencën,

edhe pasive, gjatë zbatimit të urdhrave të dhënë.

Personeli që për çfarëdolloj arsye ka përdorur forcë fizike ndaj të burgosurve ose të internuarve, duhet të njoftojë menjëherë drejtorin e burgut, i cili vendos pa vonesë kontrolle mjekësore e vijon me hetimet e rastit.

Nuk mund të përdoret asnjë masë detyrimi fizik që nuk është shprehimisht i parashikuar nga rregullorja e gjithësesi nuk mund të përdoren për qëllime disiplinore, por vetëm për shmangien e dëmeve ndaj personave ose sendeve ose për garantimin e pacenueshmërisë të vetë subjektit.

Përdorimi duhet të jetë i kufizuar gjatë kohës ngushtësisht të nevojshme e duhet kontrolluar vazhdimisht nga mjeku.

Agjentët në shërbim brenda burgjeve nuk mund të mbajnë armë përveç rasteve të jashtëzakonshme kur kjo urdhërohet nga drejtori.

Masa disiplinore mbrojtëse - neni 78 dpr 230/2000

Në rast urgjence absolute, e shkaktuar nga nevoja për parandalimin e dëmeve ndaj personave apo sendeve, si dhe lindja ose përhapja e rrëmujave ose në prani të fakteve me rëndësi të madhe për sigurinë e rendin e burgut, drejtori mund të vendosë për qëllime mbrojtëse, me vendim të motivuar, që i burgosuri ose i internuari, që ka kryer shkelje të dënueshme me përjashtim nga veprimtaritë e përbashkëta, që nuk mund të zbatohet pa certifikimin me shkrim të lëshuar nga mjeku, që vërteton se subjekti mund ta durojë, të qëndrojë në një dhomë individuale, në pritje të thirrjes së këshillit disiplinor.

Menjëherë pas marrjes së masës mbrojtëse, mjeku e viziton personin dhe lëshon, sipas rastiit, certifikatën e parashikuar me ligj.

Drejtori fillon e zhvillon sa më shpejt procedimin disiplinor, duke zbatuar udhëzimet e paragrafit 2 e vijuese të nenit 81 dpr datë 30 qershor 2000, n. 230.

Kohëzgjatja e masës parandaluese nuk mund të jetë më shumë se dhjetë ditë. Koha e kaluar me masë parandaluese hiqet nga kohëzgjatja e sanksionit që zbatohet eventualisht

Procedimi disiplinor - neni 81 dpr 230/2000

Kur një operator i burgut konstaton drejtpërdrejt ose merr dijeni se është kryer

shkelje, përpilon një raport, duke shënuar të gjitha rrethanat e faktit. Raporti i transmetohet drejtorit me rrugë hierarkike.

Drejtori (ose dikush nga personeli drejtues), në prani të komandantit të repartit të policisë së burgut, ia njofton fajin të akuzuarit, me shpejtësi e brenda 10 ditëve, duke e informuar njëkohësisht për të drejtën që të shpjegojë shfajësimet e veta.

Drejtori, personalisht ose nëpërmjet personelit të punësuar, bën kontrollet për faktin e ndodhur.

Kur drejtori mendon se duhet dhënë një sanksion me tërheqje vëmendje (n. 1 paragrafi i parë neni 39 op - sanksionet disiplinore) e me qortim, nga ana e drejtorit në prani të disa anëtarëve të personelit e të një grupi të burgosurish e të internuarish (n. 2 paragrafi i parë neni 39 op) thërret, brenda 10 ditëve nga data e njoftimit, të akuzuarin përballë vetes për vendimin disiplinor. Përndryshe cakton, me të njëjtën mënyrë, ditën e orën e thirrjes së të akuzuarit përballë këshillit disiplinor. Thirrja i njoftohet të interesuarit me format sipas paragrafit 2. Gjatë seancës së këshillit disiplinor i akuzuari ka mundësi të dëgjohet e të paraqesë personalisht shfajësimet e veta.

Në qoftë se gjatë procedimit rezulton se fakti është ndryshe nga sa është njoftuar e shkakton sanksion në kompetencë të këshillit disiplinor, procedimi i kthehet këtij të fundit.

Sanksioni vendoset e shpallet gjatë kësaj seance ose me procesverbalin eventual të përmbledhur.

Masa përfundimtare me të cilën vendoset masa disiplinore i komunikohet pa humbur kohë nga ana e drejtorisë të burgosurit ose të internuarit e gjykatësit mbikëqyrës e shënohet në dosjen personale.

Saktësojmë se procedimi për zbatimin e sanksionit ka faza të ndryshme: sinjalizimi i shkeljes zakonisht të nxitur nga operatori i burgut që merr dijeni për faktin e parregullt. Ky ia transmeton drejtorit raportin për rrethanat e faktit. Drejtori pasi vihet në dijeni për shkeljen është i detyruar ta njoftojë për fajin personin e interesuar, në prani të komandantit. Gjatë njoftimit drejtori duhet ta informojë të burgosurin për mundësinë që t'i shpjegojë shfajësimet e veta, gjithashtu, ka të drejtë të zhvillojë kontrolle të mëtejshme për faktin e ndodhur, me qëllim që të vendosë sanksionin e përshtatshëm. Në këtë rast drejtori duhet ta thërrasë të interesuarin në një seancë të posaçme përballë tij ose këshillit disiplinor. Drejtori pra ka funksione si hetuese ashtu edhe gjykuese. Gjatë seancës i burgosuri mund të ushtrojë mundësinë e paraqitjes së shfajësimeve të veta, që konfigurohet si një e drejtë e vërtetë mbrojtjeje. Edhe veprimtaria e njoftimit të fajit me formalitetet e parashikuara nga rregullat e burgut merr vlerë

të veçantë midis garancive të procedimit e përbën detyrim për drejtorin për zbatimin e plotë të debatit gjatë procedimit disiplinor.

Akti i njoftimit, siç parashikohet shprehimisht nga rregullat, parashikon praninë e dy personave, drejtorin e komandantin, si garanci për çka përmban procesverbalin, ku i burgosuri mund të japë menjëherë deklaratat për shfajësimin e vet.

Drejtori mund ta delegojë këtë detyrë, por në atë mënyrë që të garantohet gjithnjë prania e dy personave, duke respektuar rregullat e burgut, në mënyrë që mos t'u besohen të njëjtit subjekt disa funksione të papajtueshme.

Akti i njoftimit që bëhet jo sipas formave të parashikuara nga rregulloret është i paligjshëm e mund të vihet në bazë të një ankese drejtuar gjykatësit mbikëqyrës kundër sanksionit të dhënë e të kërkojë anulimin e tij.

SHËNIM Ndonjëherë në përvojën e jetës në burg, gjatë seancës së këshillit disiplinor, e në veçanti kur i akuzuari dëgjohet e shpjegon personalisht shfajësimin e vet, duke treguar ngjarjet sipas pikëpamjes së vet, është vënë re prania e personelit të policisë së burgut, ndonjëherë edhe të vetë operatorit që ka përpiluar raportin disiplinor.

Për këtë praktikë, gjithsesi jo e përhapur, saktësohet se, atëherë kur nuk vihen re kërkesa të rënda e të veçanta sigurie, do të ishte mirë që zhvillimi i plotë i seancës së këshillit disiplinor të bëhej vetëm me praninë e anëtarëve të këshillit disiplinor e të akuzuarit.

Ankimi tek gjykatësi mbikëqyrës - neni 69 paragrafi 6 op

I burgosuri ose i internuari mund t'i bëjë ankesë gjykatësit mbikëqyrës, që vendos me urdhëresë të pakundërshtueshme vetëm për kasacion, për respektimin e rregullave lidhur me kushtet e ushtrimit të pushtetit disiplinor, për krijimin e kompetencën e organit disiplinor, për njoftimin e fajëve e ushtrimin e mundësisë për t'u shfajësuar.

I burgosuri, ish neni 14 ter op, brenda 10 ditëve që kur i është njoftuar masa disiplinore mund të bëjë ankesë.

Saktësohet se neni 69 paragrafi 6 i ligjit 354/1975 ia njeht gjykatësit mbikëqyrës të drejtën e ushtrimit vetëm të kontrollit të ligjshmërisë, e jo të brendisë, rreth ushtrimit të pushtetit disiplinor nga ana e autoriteteve titullare të veprimtimit disiplinor brenda burgjeve.

Pasoja praktike e kompetencës lidhur vetëm me ligjshmërinë është se në rast se ankesa bazohet tek aspektet e brendisë, të cilat janë të pahetueshme, gjykatësi do ta shpallë ankesën të papranueshme.

Duke iu referuar ligjeve në fjalë, jepen disa shembuj gjykimi të gjykatësit mbikëqyrës vetëm me aspekte ligjshmërie, e jo brendie, siç u nënvizua më lart:

- kushtet e ushtrimit të pushtetit disiplinor (p.sh. ankuesi e kupton dhënien e sanksionit disiplinor në lidhje me një fakt jo të parashikuar shprehimisht si shkelje e rregullores; ankuesi vëren mungesë motivimi të vendimit me të cilin është dhënë zbatimi i sanksionit ndaj tij);
- krijimi i organit disiplinor (p.sh. përbërja e paligjshme e këshillit disiplinor, që duhet të përbëhet nga drejtori, që e kryeson, ose në rast pengese të këtij, nga nëpunësi me gradë më të lartë, një edukator e një mjek);
- kompetenca e organit disiplinor (p.sh. sanksioni që është në kompetencën e këshillit disiplinor, por është dhënë nga drejtori);
- njoftimi i fajëve (p.sh. mungesa e njoftimit në rastet e paligjshme që synohen të sanksionohen).
- mundësia për t'u shfajësuar (p.sh. në rastet kur cenohet e drejta e paraqitjes së shfajësimeve).

I burgosuri mund t'i kërkojë Drejtorisë që të shikojë aktet e procedimit disiplinor në veçanti kopjen e raportit disiplinor e të procesverbalit të këshillit disiplinor (me omissis-et e rastit, duke iu referuar emrave e mbiemrave të operatorëve të burgut që kanë përpiluar raportin disiplinor e të anëtarëve të këshillit disiplinor). Kërkesa për t'i konsultuar aktet është e ligjshme nga fakti se i burgosuri është titullar i interesit juridikisht të rëndësishëm siç është ai i të burgosurit që synon të ankohet kundër masës disiplinore.

Mund t'i bëhet gjithashtu ankesë gjykatësit mbikëqyrës lidhur me respektimin e rregullave që kanë të bëjnë me dhënien e kualifikimit të punës, pagesën e shpërblimit, si dhe zhvillimin e veprimtarive të stazhit e të punës e sigurimet shoqërore

TË BURGOSURIT E HUAJ

Qytetarëve të shteteve që nuk bëjnë pjesë në Bashkimin Europian u zbatohet D.L.v datë 25 korrik 1998 n. 286 e ndryshimet e mëpasshme.

I burgosuri i huaj pa lejeqëndrim

Quhet i huaj qytetari i një vendi që nuk bën pjesë në Bashkimin Europian.

I burgosuri i huaj është pa lejeqëndrim kur:

- ka hyrë në Itali duke shkelur ligjet për hyrjen në vend;
- ka hyrë rregullisht, por më pas nuk e ka kërkuar përsëri lejeqëndrimin;
- lejeqëndrimi i është hequr;
- lejeqëndrimi nuk është ripërtërirë.

Për të huajin në burg ligji italian parashikon dëbimin që mund të ndodhë kur nxirret nga burgu ose kur duhet të vuajë një dënim përfundimtar jo më shumë se dy vjet (në këtë rast dëbimi vendoset nga gjykatësi mbikëqyrës e i burgosuri mund ta kundërshtojë brenda dhjetë ditëve nga vendimi).

Dëbimi mund të ndodhë edhe në fund të paraburgimit.

Para se dëbimi të zbatohet efektivisht i huaji mund të mbahet maksimumi për 18 muaj në një qendër për identifikimin e dëbimin (CIE).

Në këtë rast parashikohet një seancë përballë gjykatësit të paqes në prani të avokatit, i cili mund të kërkojë që mbajtja në qendër të mos vijojë e që mund ta kundërshtojë vendimin e dëbimit. Ligji parashikon që avokati të paguhet nga shteti, edhe kur është avokat i besuar.

Dëbimi mund të konsistojë edhe në një urdhër për të ikur nga Italia brenda shtatë ditëve e në qoftë se i huaji nuk largohet e kapet, parashikohet dënimi me gjobë.

Edhe kundër këtij vendimi të dëbimit mund të bëhet rekurs tek gjykatësi i paqes; gjithashtu në këtë rast ligji parashikon që avokati të paguhet nga shteti.

Ka raste kur i huaji pa lejeqëndrim nuk mund të dëbohet.

Këto raste janë:

- 1) në qoftë se në vendlindje personi mund të jetë objekt persekutimi për arsye të racës, gjinisë, gjuhës, shtetësisë, fesë, mendimeve politike, gjendjes personale ose shoqërore;

- 2) në qoftë se personi është më pak se tetëmbëdhjetë vjeç;
- 3) në qoftë se personi bashkëjeton me të afërm italianë deri në shkallën e dytë ose me bashkëshort italian;
- 4) në qoftë se është i martuar me grua shtatzënë ose deri në gjashtë muaj nga lindja e fëmijës.

Në qoftë se i huaji gjendet në këto situata mund të kërkojë lejeqëndrim e ta kundërshtojë dëbimin.

Një rast tjetër kur i huaji mund ta marrë lejeqëndrimin është kur tregon se dëshiron t'u largohet kushtëzimeve të organizatave kriminale e për këtë arsye mund të kalojë rreziqe. Në këtë rast, normalisht me propozim të prokurorit, lëshohet një lejeqëndrim i vlefshëm për gjashtë muaj, që mund të ripërtërihet nëse i huaji ndjek programin e rifutjes të bashkërenduar më parë.

Edhe i huaji që ka kaluar një situatë shfrytëzimi të veçantë në punë mund ta marrë lejeqëndrimin me propozim të prokurorit ose me mendimin e tij të favorshëm.

Lejeqëndrimi i lëshohet – në fund të dënimit – edhe të huajit që ka vuajtur një dënim për një vepër të kryer kur ishte i mitur e që të ketë dhënë prova të pjesëmarrjes në programet e asistencës e integritetit të bashkërenduar me edukatorët.

I huaji në paraburgim mund të marrë edhe masa shtrënguese jo me burg, si arrest në shtëpi, detyrim për qëndrim në një vend të caktuar ose paraqitja tek një post policie. Në këtë rast, nuk mund të dëbohet e mund të qëndrojë në Itali derisa të zgjasë masa shtrënguese.

I huaji në burg që vuan një dënim përfundimtar, në qoftë se ekzistojnë premiset e parashikuara me ligj, mund të kërkojë e të përfitojë uljen e dënimit me një masë alternative si qëndrimi në shtëpi ose vënia në provë tek shërbimi social. Edhe në këtë rast, i huaji nuk mund të dëbohet e mund të qëndrojë në Itali deri në çastin kur përfundon vuajtja e dënimit.

I burgosuri i huaj me lejeqëndrim

Në qoftë se i huaji me lejeqëndrim arrestohet ose dënohet, nuk e humbet për këtë arsye automatikisht lejeqëndrimin.

Ligji parashikon që kuestori mund ta revokojë, ose ta refuzojë, ripërtëritjen e lejeqëndrimin, kur mendon se i huaji është i rrezikshëm. Pasoja e mëtejshme është dëbimi nga Italia.

I huaji i dënuar (edhe në rast kompromisi) për disa lloje veprash penale nuk mund ta përfitojë ripërtëritjen e lejeqëndrimin, përveç rasteve kur ka rrethana të

tjera që duhen vlerësuar nga kuestura.

Neni 4 i Tekstit të Vetëm për imigracionin i radhit këto lloje veprash penale (midis të tjerave, veprat për lëndët narkotike, dhunë seksuale, shfrytëzim i prostitucionit, favorizimi i imigracionit klandestin). Edhe dënimi përfundimtar për vepra kundër të drejtës së autorit (për shembull: shitja e cd-ve të kopjuara ose të çantave ose veshjeve me marka të falsifikuara) shkakton humbjen e lejeqëndrimin.

Mund të bëhet rekurs kundër revokimit ose refuzimit të ripërtëritjes së lejeqëndrimin. Rekursi duhet paraqitur me anë të një avokati në gjykatën administrative krahinore.

Në qoftë se gjatë periudhës së burgut lejeqëndrimi skadon, është mirë që i burgosuri ta kërkojë ripërtëritjen. Shpesh kuesturat, duke zbatuar një qarkore të vjetër të Ministrisë së Brendshme, e refuzojnë ripërtëritjen, por është mirë gjithsesi të bëhet kërkesa.

Lejeqëndrim për arsye të drejtësisë

Mund të jepet me kërkesë të autoritetit gjyqësor, kur prania e të huajit konsiderohet e domosdoshme për të kryer një proces për vepra të rënda penale. Është lejeqëndrim prej tre muajsh, por mund të shtyhet.

I huaji që gjendet jashtë shtetit e që dëshiron të hyjë në Itali për të marrë pjesë në një proces që po bëhet kundër tij, ose në të cilin ai është pjesë e lënduar, edhe pse është dëbuar, mund ta kërkojë autorizimin për t'u kthyer në Itali. Autorizimi është i kufizuar për kohën e procesit gjyqësor dhe jepet nga Kuestori i vendit ku bëhet procesi.

burgu dhe rrethinat e tij

shtojcë

**përditësimet e bëra nga dekretligji
datë 1 korrik 2013 nr. 78, i ndryshuar
nga kthimi në ligj datë 9 gusht 2013
nr. 94**

PËRMBLEDHJE E DEKRETLIGJIE 1 KORRIK 2013
NR. 78 I KTHYER – ME NDRYSHIME – NGA LIGJI
9 GUSHT 2013 NR. 94

(Gazeta Zyrtare nr. 193 datë 19.8.2013 – në fuqi nga data 20.8.2013)

Ndryshime në nenin 280 K.P.P.

Dispozita ka të bëjë me zbatueshmërinë e masave shtrënguese personale me burg.

Në veçanti, ligji i kthimit të dekretit përcakton se paraburgimi mund të urdhërohet vetëm për vepra penale – të kryera ose në tentativë – për të cilat parashikohet dënimi me burg jo më pak në maksimumin e vet se 5 vjet (më parë ishin 4) e për veprën penale të financimit të paligjshëm të partive.

Ndryshime në nenin 656 K.P.P.

1. Kur dënimi me burg, edhe kur përbën pjesën e mbetur të dënimit më të madh, nuk është më shumë se 3 vjet (ose 6, në rastet e parashikuara nga nenet 90 e 94 Tekstit Unik për lëndët narkotike), Prokurori nxjerr urdhëresën e ekzekutimit e në të njëjtën kohë e pezullon për t'i dhënë mundësinë të dënuarit që të kërkojë – në liri – zbatimin e një mase alternative.

Dekreti Cancellieri parashikon sot që Prokurori – para se të nxjerrë urdhrin e ekzekutimit – t'ia transmetojë aktet Gjykatësit Mbikëqyrës me qëllim që të merret me zbatimin eventual të lirimit të parakohshëm. Në bazë të këtij përfitimi, të dënuarit mund t'i hiqen 45 ditë për çdo gjashtëmuor të veçantë dënimi të kryer.

Çfarë ndryshon: “pragu” prej 3 vjetësh për të kërkuar masë alternative nga gjendja e lirisë ngrihet me të gjitha ditët e hequra si liri e parakohshme.

! Ky rregull NUK zbatohet për të dënuarit sipas ish nenit 4 bis O.P.

2. Kufiri i 3 viteve për dënimin me burg për pezullimin e urdhrin të ekzekutimit ngrihet në 4 vjet, në rastet e parashikuara nga neni 47 ter O.P. paragrafi 1: d.m.th. në rastet kur mund të përfitosh burgimin shëpiak i ashtuquajtur

për motive humanitare (për personat në kushte shëndetësore posaçërisht të rënda që kërkojnë kontakte të vazhdueshme me qendrat spitalore territoriale ...).

Çfarë ndryshon: zgjidhet një vështirësi e sistemit që parashikonte mundësinë e kërkesës së burgimit shtëpiak për dënime deri 4 vjet, por pezullimi i urdhrimit të ekzekutimit për të kërkuar masën në gjendje lirie për dënime deri 3 vjet. Tani të dy gjërat ecin krahas.

3. Pezullimi i urdhrimit të ekzekutimit NUK mund të bëhet, në disa raste të caktuara në paragrafin 9.

Midis tyre, para dekretit Cancellieri përcaktoheshin disa vepra penale që nuk e parashikonin mundësinë e pezullimit të urdhrimit të ekzekutimit (zjarr në pyll, vjedhje e rënduar, ...).

Gjithashtu, pezullimi i urdhrimit të ekzekutimit nuk pranohej ndaj të dënuarve të cilëve u ishte aplikuar masa e përsëritjes.

Çfarë ndryshon: katalogu i veprave penale që e pengojnë pezullimin e urdhrimit të ekzekutimit rishikohet. Mbetet zjarri në pyll e vjedhja në banesë e vjedhja me thyerje, por zhduket vjedhja e rënduar. Pastaj futen dy vepra penale të tjera: ajo e keqtrajtimit të bëra në dëm ose në prani të familjarëve ose të bashkëjetuesve më pak se 18 vjeç dhe ajo e akteve persekutuese të bëra ndaj të miturve, grave shtatzëna ose invalidëve, gjithashtu me armë ose si person i maskuar.

Bie gjithashtu mosplotësimi i kushteve për përsëritësit.

! Teksti i dekretligjit hiqte edhe fjalinë e ndërmjetme “*përveç atyre që gjenden në arrest në shtëpi sipas nenit 89 T.U. ndaj toksikomanëve*”, që u referohet të pandehurve toksikomanë ose të alkoolizuar që ndjekin programe terapeutike.

Në bazë të nenit 89 T.U. lëndë narkotike, me proces në zhvillim e sipër dhe kur ekzistojnë kushtet për paraburgim, këtyre të pandehurve mund t’u lejohet arresti në shtëpi: në dy hipoteza, edhe pse bëhet fjalë për të dënuar për një nga veprat penale sipas nenit 4 bis O.P. (në veçanti, në rast vjedhje të rënduar me dhunë e shtrëngim i rënduar me anë të kanosjes ose dhunës për dhënien e pasurisë), natyrisht gjithnjë nëse nuk ka lidhje me kriminalitetin e organizuar.

Si rrjedhim, nuk ishte e qartë nëse dekretligji kishte dashur të bënte një hap mbrapa kundrejt zgjedhjes legjislative të konsoliduar, në kundërshtim me politikën e çburgëzimit që frymëzon të gjithë ligjin. Në mënyrë të duhur, ligji që bëri kthimin e dekretit vë dorë mbi problemin dhe fut sërish fjalinë e ndërmjetme në tekst në nenin 656 k.p.p.

Ndryshime të ligjit për burgjet (ligji nr. 354/1975)

1. Shtohet paragraf i ri në nenin 21 O.P., që disiplinon punën jashtë të të burgosurve dhe të internuarve, me qëllimin e qartë për t’ua liruar shtrëngesat.

Çfarë ndryshon: parashikohet që të burgosurit e të internuarit mund të caktohen që të ushtrojnë aktivitetin e vet vullnetarisht dhe falas për zbatimin e projekteve me dobi publike në favor të bashkësisë për t’u zhvilluar pranë Shtetit, Krahinave, Provincave, Komunave ose pranë enteve dhe organizatave të asistencës sociale e vullnetare.

Ligji i kthimit të dekretit fut gjithashtu mundësinë për të burgosurit e të internuarit (me përjashtimin e vetëm të të dënuarve për veprën penale të organizatave të llojit mafioz) që të ushtrojnë aktivitetin e vet – vullnetarisht dhe falas – në ndihmë të familjeve të viktimave të veprave penale të kryera prej tyre.

2. Lidhur me dënimin me qëndrim në shtëpi:

a) Dënimi me qëndrim në shtëpi për arsye humanitare u zbatohet përsëritësve me rregullat e zakonshme (më parë zbatoheshin vetëm nëse dënimi që mbetet nuk i kalonte 3 vitet).

b) Qëndrimi në shtëpi dyvjeçar (për arsye deflacioni në burg, në prani të dënimit të mbetur jo më shumë se 2 vjet) sot mund t’u jepet edhe përsëritësve (më parë nuk ishte e mundur).

c) Teksti i dekretligjit hoqi dispozitën që parashikonte se “denoncimi për veprën penale të evazionit sjell pezullimin e përfitimit dhe dënimi çon në revokim” (neni 47 ter paragrafi 9 O.P.).

Me vendimin nr. 173/1997, në fakt, Gjykata Kushtetuese kishte deklaruar paligjshmërinë kushtetuese të normës në pjesën ku e bën pezullimin e dënimit me qëndrim në shtëpi të rrjedhë automatikisht nga paraqitja e denoncimit për veprën penale të evazionit.

Dekretligji, duke e eliminuar të gjithë paragrafin, e ka shtrirë rregullin e caktuar nga Gjykata Kushtetuese edhe për dënimin për veprën e evazionit. Ligji që shndërroi dekretin kthehet mbrapsht, duke caktuar revokimin automatik të përfitimit vetëm në rast dënimi për veprën e evazionit, porse “përveç rasteve kur fakti nuk është me entitet të lehtë”.

3. Lidhur me gjysmëlinën: kushtet për t’ua lejuar përsëritësve bëhen njëlloj si ato të parashikuara për të burgosurit e tjerë (më parë ishin më të larta).

4. Lidhur me lejet e shpërblimit:
Në krahasim me tekstin e dekretligjit, ligji i kthimit fut ex novo disa ndryshime në disiplinimin e lejeve të shpërblimit, duke i zbutur kriteret:
- Rritet kohëzgjatja e lejeve të shpërblimit për të miturit (kalohet nga 20 deri 30 ditë për çdo leje të vetme dhe nga 60 deri 100 ditë në tërësi në çdo vit dënimi të kryer).
  - Rrit pragun e dënimit, duke filluar nga ky cak lejet e shpërblimit mund t'u jepen të burgosurve të rritur. Dhënia e lejeve sot lejohet:
    - Për të dënuarit me arrest ose burgim jo më shumë se 4 vjet (më parë ishte 3 vjet), edhe në rast se bashkohet me arrestin.
    - Për të dënuarit me burgim me shumë se 4 vjet (më parë ishte 3 vjet), pasi kanë kryer të paktën një të katërtën e dënimit dhe përveç asaj që parashikohet ad hoc për të dënuarit sipas nenit 4 bis O.P.
  - Teksti i dekretligjit parashikonte heqjen e dispozitës në bazë të së cilës dhënia e lejeve të shpërblimit për përsëritësit mundësohej pas një periudhe kohore me të gjatë në krahasim me atë të të burgosurve të tjerë.
Ligji i kthimit të dekretit e rifuti rregullin fillestar (neni 30 quater O.P.).
5. Dekretligji e përjashtonte rregullin që parashikonte se “vënia në provë tek shërbimet sociale, qëndrimi në shtëpi e gjysmëliria nuk mund t’i jepen më shumë se një herë të dënuarit të cilit i është aplikuar rrethana e përsëritjes” (neni 58 quater paragrafi 7 bis O.P.).
Ligji i kthimit të dekretit e rifuti këtë rregull.

Ndryshime të T.U. lëndë narkotike (D.P.R. nr. 309/1990)

Zgjerohet mundësia e aplikimit të punës me dobi publike në vend të dënimit me burgim ose të dënimit me gjobë kur vepra penale kryhet nga një toksikoman.

Çfarë ndryshon:

Më parë parashikohej një katalog veprash penale për të cilat kjo mundësi pranohej. Sot mundësohet edhe në rast “veprash penale të ndryshme” të kryera nga një person toksikoman, me përjashtim të disa veprave (shumë të rënda) rreptësisht të shënuara: shkatërrim, plaçkitje e masakër; luftë civile, organizatë e llojit mafioz, ...

Por! Në krahasim me dekretligjin, ligji i kthimit e kufizon pjesërisht karakterin operativ të dispozitës së re. Koncepti i “veprës penale të ndryshme”, në fakt, përcaktohet me hollësi:

- Përveç veprave, shumë të rënda, të shkatërrimit, plaçkitjes e masakrës, ... NUK duhet të jetë as vepër penale “kundër personit”.
- “Vepra penale e ndryshme” duhet të jetë bërë “vetëm një herë”.
- “Vepra penale e ndryshme” duhet të jetë kryer jo vetëm nga një toksikoman, por edhe “në lidhje me gjendjen e vartësisë së vet, ose si toksikoman i zakonshëm”.

Masa për të favorizuar aktivitetin e punës të të burgosurve e të internuarve

Zgjerohen lehtësimet e kontributeve dhe kreditë e tatimeve për ndërmarrjet që punësojnë të burgosur e të internuar. .

Masa të jashtëzakonshme

Administrimi i komanduar për ndërhyrjet e jashtëzakonshme për ndërtimet e burgjeve shtyhet deri në datën 31.12.2013 dhe i besohet dr. Angelo Sinesio..

Verprintaria kërkimore, përpunimi dhe përpilimi i tekstit nën kujdesin e
Desi Bruno, Garant i personave që i nënshtrohen masave shtrënguese ose kufizuese
të lirisë personale – Krahina Emilia-Romanja

Antonio Ianniello
Giulia Cella
Massimo Cipolla
Giulia Magri

Botimi e koordinimi i redaksisë
Anna Maria Zocca

Përkthimi
INTRAS Congressi Srl

Shtypja
Centro Stampa Regione Emilia-Romagna

Maj 2013
Nëntor 2013 - Ribotim updated

Asambleja Legjislative e Krahinës Emilia-Romanja
Shërbimi i Injtituteve të Garancisë, të të drejtave e të qytetarisë aktive
Garant i personave që i nënshtrohen masave shtrënguese ose kufizuese të lirisë
personale
Viale Aldo Moro, 50 – 40127 Bologna

www.assemblea.emr.it/garanti/attivita-e-servizi/detenuti